

Çiment İŞVEREN

CİLT:38 • SAYI:5
EYLÜL 2024
ISSN 1300-3526

60.yıl | Geleceğe Sağlam Adımlarla

#ÇESBEMDijitalleşti

Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası yayın organıdır

1224
Katılımcı

2065
Sınav Oturumu

811
Belgelendirme

%91
Memnuniyet Oranı

60.yıl | Geleceğe Sağlam Adımlarla

ÇİMENTO ENDÜSTRİSİ İŞVERENLERİ SENDİKASI

AMACI

Sendikanın amacı; üyelerin çalışma ilişkilerinde, mevzuat çerçevesinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak, geliştirmek, aralarında karşılıklı yardımlaşmayı sağlamak, işkolunda kurulmuş ve kurulacak olan işyerlerinin verimli ve ahenkli çalışmasına yardımcı olmak, üyelerini temsil etmek, toplu iş sözleşmesi akdetmek, çalışma barışını kurmak ve devam ettirmek, bu amaçla Türkiye çapında faaliyette bulunmaktır.

Bu amacın gerçekleştirilmesi için, Devletin Ülkesi ve Milleti ile bölünmez bütünlüğünün milli egemenliğin ve Cumhuriyetin korunması ve Atatürk ilkelerinin yaşatılması, demokratik ilkelerden ayrılmadan faaliyet gösterilmesi asıldır.

KURULUŞU

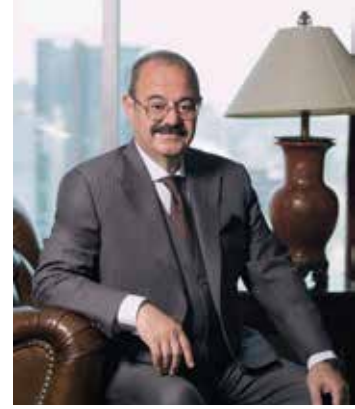
Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası 28 Kasım 1964 tarihinde,

Anadolu Çimentoları T.A.Ş.
Ankara Çimento Sanayii T.A.Ş.
Aslan ve Eskişehir Müttehit Çimento ve Su Kireci Fabrikaları A.Ş.
Eskişehir Çimento Fabrikası T.A.Ş.
İzmir Çimento Fabrikası T.A.Ş.
Türk Çimentosu ve Kireci A.Ş.

tarafından o tarihteki İşkolları Yönetmeliği'nin 16 sıra numaralı Çimento Sanayii işkolunda faaliyette bulunmak üzere kurulmuştur.

BAŞKANDAN

Sürdürülebilirlik kavramına ilk olarak 1983 yılında Birleşmiş Milletler'in Ortak Geleceğimiz Raporu'nda, "başka canlıların yaşamlarını bugün ve gelecekte tehlikeye sokmadan üretim yapmak" ifadesiyle yer verilmiştir. 2021 yılında ise Paris Anlaşması ile 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi açıklanmıştır. Sektörümüzün 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi için yatırım ihtiyacının 30 milyar dolar seviyesinde olduğu öngörülmektedir. Finansmana erişim imkanlarının zorlukları ve 2030 yılı iklim hedeflerine uyum için sürenin daralması göz önüne alındığında, bu büyüklükteki yatırımların gerçekleştirilebilmesi için özel teşvik ve destek programlarının geliştirilmesi hayati önem taşımaktadır.

Bunun yanında, yeşil dönüşümü kolaylaştıracak, çevreyi koruyacak en iyi yöntemler çimento sektörü adına atıkların alternatif yakıt olarak kullanılarak bertarafı ile güneş ve rüzgar enerjisi santralleri yanında atık ısının geri kazanımı gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımınıdır. Bu itibarla, alternatif yakıt ve hammadde kullanımına kolaylık sağlanması, belediye atıklarının sektöre kazandırılması, düşük karbon emisyonuna sahip yeşil çimento kullanımı zorunlu hale getirilmesi, yeşil enerji yatırımlarını destekleyici teşviklerin hayata geçirilmesi gibi uygulamalar Ülkemizin ve sektörümüzün "Yeşil Dönüşüm" hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

Yeşil Dönüşümün en önemli bileşenlerinden biri ise nitelikli insan kaynağıdır. Bu kapsamda, sektörümüzde nitelikli insan kaynağını temin etmek oldukça zorken, yeni teknolojilerin artmasıyla birlikte ortaya çıkacak yeşil işlerle bu ihtiyacın daha da artacağı tahmin edilmektedir. ÇEİS olarak biz, bu aşamada üzerimize düşen görevin bilincindeyiz. Çimento sektörünün yeşil dönüşümünü sağlama adımlarından biri olan nitelikli işgücünün sektöre kazandırılması için insan kaynakları, iş sağlığı ve güvenliği, mesleki eğitim ve belgelendirme çalışmalarımızı hız kesmeden sürdürüyoruz.

Geçtiğimiz yıllarda iki kez hayata geçirdiğimiz, katılımcılara işletme fonksiyonlarına bütünsel bakış açısı kazandırmak amacıyla sektörümüzün gelecek vizyonuyla örtüşen içeriklerle tasarlanan "Çimento Sektörü MBA Programı"nı yeni dönemde üçüncü kez gerçekleştiriyoruz. Öte yandan, Türkiye İş Kurumu ile imzaladığımız protokol kapsamında, özellikle 18-29 yaş aralığındaki işsizleri göz önünde bulundurarak, iş başı eğitim programları vasıtasıyla sektörün ara eleman ihtiyacını karşılamak ve kadın istihdamının artırılmasını sağlamak için çalışmalarımızı tempolu bir şekilde sürdürüyoruz. ÇEİS olarak yürüttüğümüz bu çalışmalarda amacımız, sektörümüzün nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanabilmesine ve dolayısıyla sürdürülebilirliğinin sağlanmasına destek olmaktır.

Çalışmalarımızın başarıya ulaşması ve sektörümüzün aradığı insan kaynağına ulaşabilmesinin kolaylaşması adına, çimento sektörünün de içinde bulunduğu sanayi sektörlerinde çalışan işçilerin üzerindeki vergi ve prim yükünün azaltılması veya başka yöntemlerle sanayi sektörlerinin cazip hale getirilmesi önemli bir hamle olacaktır.

Cumhuriyetin 101'inci yıldönümünde; "Cumhuriyet'i biz kurduk, O'nu yükseltecek ve sürdürecektir sizlersiniz" diyen Ulu Önderimizin izinden giderek onun açtığı yolda ülkemiz adına faydalı işler yapmaya devam edeceğimize yürekte inanıyorum. Bizlere bağımsızlığımızı armağan eden ulu önder Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları ile şehitlerimizi saygı ile anıyor, tüm halkımızın 30 Ağustos Zafer Bayramı'nı en içten dileklerle kutluyorum.

Saygılarımla,

Adil Sani KONUKOĞLU
Yönetim Kurulu Başkanı
Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası

ADOÇİM ÇİMENTO VE BETON SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 ADOÇİM MARMARA ÇİMENTO BETON SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 AFYON ÇİMENTO SAN. T.A.Ş.
 AKÇANSA ÇİMENTO SAN. VE TİC. A.Ş.
 ARKOZ MADENCİLİK A.Ş. AĞRI ÇİMENTO FABRİKASI
 AS ÇİMENTO SAN. VE TİC. A.Ş.
 AŞKALE ÇİMENTO SAN. T.A.Ş.
 BAŞTAŞ BAŞKENT ÇİMENTO SAN. VE TİC. A.Ş.
 BATIÇİM BATI ANADOLU ÇİMENTO SAN. A.Ş.
 BATISÖKE SÖKE ÇİMENTO SAN. T.A.Ş.
 BURSA ÇİMENTO FABRİKASI A.Ş.
 ÇİMENTAŞ İZMİR ÇİMENTO FABRİKASI TÜRK A.Ş.
 ÇİMKO ÇİMENTO VE BETON SANAYİ TİCARET A.Ş.
 ÇİMSA ÇİMENTO SAN. VE T.A.Ş.
 FERPA ÇİMENTO A.Ş.
 GÖLTAŞ GÖLLER BÖLGESİ ÇİMENTO SAN. VE TİC. A.Ş.
 KARÇİMSA ÇİMENTO SAN. VE TİC. A.Ş.
 KARS ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 KAVÇİM ÇİMENTO SAN. TİC. A.Ş.
 KONYA ÇİMENTO SAN. A.Ş.
 LİMAK ÇİMENTO SAN. VE TİC. A.Ş.
 LİMAK DOĞU ANADOLU ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 MEDCEM MADENCİLİK VE YAPI MALZEMELERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 NUH ÇİMENTO SAN. A.Ş.
 OYAK ÇİMENTO FABRİKALARI A.Ş.
 RECYDIA ATIKYÖNETİMİ YENİLENEBİLİR ENERJİ ÜRETİMİ NAK.
 VE LOJ. HİZ. SAN. VE TİC. A.Ş. - ELAZIĞ ÇİMENTO
 SAFİ ÇİMENTO ÜRETİM SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 SYCS İNŞAAT ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 TRAÇİM ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 VEZİRHAN ÇİMENTO MADENCİLİK SAN. VE TİC. A.Ş.
 VOTORANTİM ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
 YD MADENCİLİK A.Ş.
 YIBİTAŞ YOZGAT İŞÇİ BİRLİĞİ İNŞAAT MALZEMELERİ TİC. SAN. A.Ş.
 YURT ÇİMENTO SAN. VE TİC. A.Ş.

EDİTÖRDEN

Değerli Okurlarımız,

Bu sayımızda bir adet makaleye yer verdik. Çalışma, şirket faaliyetlerinin sürdürülebilirlik çerçevesinde değerlendirilmesini hukuki bir perspektiften ele almak üzere kaleme alınmış. Makalede ayrıca Avrupa Yeşil Mutabakatı, Paris İklim Anlaşması ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (CSDDD) gibi uluslararası düzenlemeler ışığında, sürdürülebilirlik raporlamasının hukuki niteliğini, etkilerini ve şirketlerin faaliyetlerini daha kapsamlı olarak ele almasının önemine dikkat çekilirken; uygulamalarına ilişkin finansal ve hukuki sorumlulukları, yönetim kurulunun artan özen yükümlüğü ve denetimin genişlemesi gibi hukuki konulara da değiniliyor.

Bu sayımızdaki karar incelememiz yine Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tankut Centel tarafından kaleme alındı. Prof. Dr. Centel bu sayımızda, bir işçiden tazminatlarının ödenerek baskıyla istifa dilekçesi vermesinin istenmesi sonrası gerçekten bir istifa olup olmadığına dair Yargıtay Kararını inceliyor.

Rekabet Hukuku bölümümüzde, Rekabet Kurulu'nun hazır beton üreticilerinin birbirleri arasında fiyat tespiti ile rekabete hassas bilgi değişimi suretiyle hazır beton satış fiyatlarını birlikte belirlemeleri ve bölge/müşteri paylaşımı yapmaları şüphelerine dair yayımlanmamış Kararlarını inceliyor. Ayrıca yazıda, yerinde incelemenin engellenmesine veya zorlaştırılmasına yönelik hazır beton sektörüne ilişkin öne çıkan gerekçeli Kararlara da yer veriliyor.

Arredamento Mimarlık dergisi iş birliğinde analiz ettiğimiz “*Opus Caementicium*” yazı dizimizde bu kez 1966 yılında Şili'nin Santiago kentinde hizmete giren Birleşmiş Milletler Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu (ECLAC/EPAL) binası inceleniyor. Hem mimarlık-sürdürülebilirlik ilişkisini ortaya koyan hem de inşasında çalışanların izlerini ortaya koymaya çalışan ECLAC/EPAL binasının tanıtımı TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Aktan Acar tarafından kaleme alındı.

30 Ağustos'ta kazandığımız “*Büyük Zafer*”in 102. yıldönümü ve Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'e Gazilik unvanının verilisinin 103. yıldönümü vesilesiyle, kendisini ve tüm şehitlerimizi saygı ve minnet ile anıyorum.

Sevgi ve saygılarımla,

ÇİMENTO ENDÜSTRİSİ İŞVERENLERİ SENDİKASI

Yayın Organı

Cilt: 38 / Sayı: 5 / EYLÜL 2024

ISSN 1300-3526

İki ayda bir yayımlanır/Türkçe.Yerel, süreli yayındır.

Sahibi

Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Adil Sani Konukoğlu

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Genel Sekreter
Dr. H. Serdar Şardan

Editör

Özgür Acar
ozguracar@ceis.org.tr

Hakemli Dergi

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Levent Akın / Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Gülsevil Alpagut / İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf Alper / Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Tankut Centel / Koç Üniversitesi
Prof. Dr. Toker Dereli / Emekli
Prof. Dr. Ömer Ekmekçi / İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Münir Ekonomi / Emekli
Prof. Dr. H. Burak Gemalmaz / İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Alpay Hekimler / Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Cem Kılıç / TOBB ETÜ
Prof. Dr. Erdem Özdemir / Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nahit Töre / Emekli
Prof. Dr. A. Can Tuncay / Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. M. Fatih Uşan / Medipol Üniversitesi
Prof. Dr. Kübra Doğan Yenisey / Bilgi Üniversitesi

Yayın İlkeleri

Çimento İşveren Dergisi, Temmuz 1997'den beri hakemli dergidir.
Dergimiz basım meslek ilkelerine uymayı taahhüt eder. Dergimizde yayımlanan yazıların her hakkı saklıdır.
Yazılı izin alınmadan iktibas edilemez. Dergide yayımlanan yazılar yazarın kişisel görüşüdür,
Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası'nı bağlamaz.
Dergiye gönderilen yazılar yayımlanmasa dahi iade edilemez.

İdare Yeri

Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası
Ankara Ofisi, Tepe Prime A Blok Kat:18
Eskişehir Devlet Yolu g. km. No:266, 06800, Çankaya/ANKARA

Grafik Tasarım & Mizanpaj

İlkay Güneş
ilkaykirmizigul@ceis.org.tr

Basım Yeri

Evos Basım ve Yayın Ltd. Şti.

Basım Tarihi

20 Eylül 2024

ÜCRETSİZDİR.

İÇİNDEKİLER

01

8-13 KARAR İNCELEMESİ/Prof. Dr. Tankut Centel
İstifa Ederek İşyerinden Ayrılma

02

14-21 YARGITAY KARARLARI
Derleme/ Av. Ayşe Öykü Arslan
Av. Eylül Bayrak

03

22-25 REKABET HUKUKU/ACTECON
Rekabet Hukukunda Öne Çıkan Güncel Gelişmeler
Hazırlayanlar/ Ertuğrul Can Canbolat (Counsel)
Yavuz Kayhan (Danışman)
Ali Katoğlu (Danışman)

04

26-31 YAPI SEÇKİSİ DİZİSİ
Bu metin ilk olarak ÇEİS'in katkılarıyla şurada yayınlandı: Opus Caementicium: "Mimarlığın Maddi ve Sembolik Olanaklılığı Üzerine Modern Bir Deneme: ECLAC/CEPAL Binası", Arredamento Mimarlık, Temmuz-Ağustos 2024/365, s. 38-43.

05

32-49 ÇEİS'TEN

06

**50-59 ÜYELERİMİZDEN VE DİĞER HABERLER
İLE KİTAP TANITIMI**

07

62-67 İSTATİSTİK

08

68-92 MAKALE/Av. Dr. Eser Rüzgar
Sürdürülebilirliğin Yeni Hukuku

KARAR İNCELEMESİ

Prof. Dr. Tankut Centel

Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi

tcentel@ku.edu.tr

01

İSTİFA EDEREK İŞYERİNDEN AYRILMA

I. Kararın Özeti

Tazminatların derhal ödenmesi ve benzeri baskılarla işçiden istifa dilekçesi vermesinin istenmesi ve işçinin buna uyması durumunda, gerçek bir istifa iradesinden söz edilemez.

İstifa dilekçesi davacının kendisine gösterilip dilekçeye karşı diyecekleri sorulduktan sonra çalışma döneminin değerlendirilmesi gerekirken buna uyulmaması, eksik inceleme ve araştırmayla hüküm kurma anlamına gelir.

II. Karar Metni

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin inceleme konusu 12.1.2023 tarihli, E. 2022/16293 ve K. 2023/353 sayılı kararının temyizle ilişkin bölümünün metni, özetle aşağıdaki gibidir¹:

".. 3. Değerlendirme

1. Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hakim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davalı vekilinin aşağıda yer alan paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2. Somut uyuşmazlıkta davacı, işyerinde 1992 yılından 18.03.2019 tarihine kadar aralıksız olarak çalıştığını ve iş sözleşmesini haklı sebeple feshettiğini ileri sürmüştü; davalı taraf ise davacının fasilalı olarak çalıştığını ve iş sözleşmesinin en son istifa ile sona erdiğini savunmuştur. Bölge Adliye Mahkemesince, davacının işyerinde fasilalı olarak çalıştığı ve ücret alacaklarının ödenmemesi nedeniyle iş sözleşmesinin davacı tarafından haklı feshedildiği kabul edilmiş ise de 28.03.2000-04.12.2006 tarihleri arasındaki çalışma dönemine ait olduğu anlaşılan istifa dilekçesine yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır.

3. İşçinin haklı bir nedene dayanmadan ve bildirim öneli tanımsızın iş sözleşmesini feshi, istifa olarak değer-

¹ Kararın tam metni için bkz. Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi XX, 80 (2023), sh. 1466-1471

lendirilmelidir. İstifa iradesinin karşı tarafa ulaşmasıyla birlikte iş ilişkisi sona erer. İstifanın işverence kabulü zorunlu değilse de işverence dilekçenin işleme konulmamış olması ve işçinin de işyerinde çalışmaya devam etmesi halinde gerçek bir istifadan söz edilemez. Bununla birlikte istifaya rağmen tarafların belirli bir süre daha çalışma yönünde iradelerinin birleşmesi halinde, kararlaştırılan sürenin sonunda iş sözleşmesinin ikale yoluyla sona erdiği kabul edilmelidir. Şarta bağlı istifa ise kural olarak geçerli değildir.

4. İşçinin istifa dilekçesindeki iradesinin fesada uğratılması da sıkça karşılaşılan bir durumdur. İşverence tazminatların derhal ödenmesi ve benzeri baskılarla işçiden yazılı istifa dilekçesi vermesini talep etmesi ve işçinin buna uyması halinde gerçek bir istifa iradesinden söz edilemez. Bu halde feshin işverence gerçekleştirildiği kabul edilmelidir.

5. İşçinin el yazısını ve imzasını içeren bir istifa dilekçesinin varlığı halinde, öncelikle işçinin irade fesadı hallerinden birini ileri sürerek bu belgenin geçersizliği iddiasında bulunup bulunmadığı yahut belgedeki imzayı inkar edip etmediği üzerinde durulmalı, böyle bir iddianın varlığı halinde bu iddianın gerçek olup olmadığı araştırılarak sonucuna göre bir karar verilmelidir. Görüldüğü gibi bu durumda da işçinin, istifa beyanının ardındaki gerçek iradesinin tespit edilip ortaya çıkarılması söz konusudur.

6. Dosya kapsamına göre davacı işçinin el yazısını ve imzasını içeren, 04.12.2006 tarihli olduğu anlaşılan istifa dilekçesinde davacının kendi isteği ile işyerinden ayrılmak istediğini bildirdiği, haklı fesih sebebine dayanılmadığı, 28.03.2000-04.12.2006 tarihleri arasındaki çalışma döneminin bu şekilde sona erdiği, davacının daha sonra 08.04.2009 tarihinde yeniden davalıya ait işyerinde çalışmaya başladığı anlaşılmaktadır. Söz konusu istifa dilekçesine karşı davacı asılın beyanı alınmamıştır. 6100 sayılı Kanun'un 31 inci maddesine göre hakimin davayı aydınlatma yükümlülüğü bulunduğu göz önüne alınarak, söz konusu istifa dilekçesi davacı asıla gösterilip dilekçeye karşı diyecekleri sorulduktan sonra 28.03.2000-04.12.2006 tarihleri arasındaki çalışma dönemi bakımından fesih hususu yeniden bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması hatalıdır.

7. Diğer yandan davalı vekilince dosyaya 06.12.1996-24.01.2000 tarihleri arasındaki çalışma dönemi için kıdem tazminatı bordrosu sunulmuştur. Kıdem tazminatı bordrosu, davacı imzalı olup miktar içermektedir. Şu halde söz konusu belge davacı asıla gösterilip diyecekleri sorulduktan sonra bir değerlendirme yapılması yerine bu husus dikkate alınmadan sonuca gidilmesi isabetsizdir.

8. Davalı tarafından yargılama sırasında yapılan yargılama giderleri hakkında hüküm kurulmaması da hatalı ol-

duğundan bozmayı gerektirmiştir.

VI. Karar

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına,

Peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine,

Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine ..karar verildi”.

III. Karar Süreci

1. TIR şoförü olarak 45 gün İtalya'da 45 gün Türkiye'de olacak biçimde çalışan davacı işçi, sosyal sigorta primlerinin düşük ücret üzerinden yatırıldığını ve ücretlerinin ödenmediğini ileri sürerek, iş sözleşmesini haklı nedenle feshedip kıdem tazminatı ile ücret alacaklarının davalı işverenden tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Buna karşı, davalı işveren; davacının son dönem çalışmasının istifayla sona erdiğini ve ücretinin bordroda belirtilen kadar olduğunu ileri sürerek, davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

2. İlk derece mahkemesi; iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedilmiş bulunduğu ve hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil çalışma sürelerinin birlikişi raporuyla belirlendiği, prim alacağının varlığının ise kanıtlanmadığı gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne karar vermiştir.

3. Tarafların karşılıklı istinaf başvuruları kabul edildikten sonra; esas olarak, kıdem tazminatının tüm hizmet süresi üzerinden hesaplanıp yapılan ödemelerin faiziyle birlikte mahsubunun gerektiği ve kıdem tazminatı dışındaki alacaklara temerrüt tarihinden itibaren faiz işletilmemesinin hatalı olduğu gerekçeleriyle, ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak yeniden hüküm kurulmak suretiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

4. Davalı işveren tarafından yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay g. Hukuk Dairesi, eksik inceleme ve araştırmayla hüküm kurulamayacağı gerekçesiyle, istinaf mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir. Buna göre, Yargıtay g. Hukuk Dairesi; inceleme konusu kararda, istifa dilekçesi hakkında davacı işçinin beyanı alınmadan

çalışma döneminin tasfiyeye uğrayıp uğramadığı hakkında değerlendirileme yapılamayacağını kabul etmektedir.

IV. Kararın Değerlendirilmesi

1. İnceleme konusu karar açısından uygulama için önem taşıyan husus, istifa dilekçeleri bakımından, bunların istifa eden işçiye ait olduğunun ve onun gerçek iradesinin varlığının, yani iradesinin sakatlanmamış bulunduğu açıklağa kavuşturulmasıdır.

a) Gerçekte istifa, işçinin kendi isteğiyle işyerinden ayrılma isteğini yansıtır. Nitekim, inceleme konusu Yargıtay kararında, “işçinin haklı bir nedene dayanmadan ve bildirim öneli tanımaksızın iş sözleşmesini feshi”, istifa olarak nitelendirilmektedir. Ancak, bu tanımın, hukuken yerinde olduğu söylenemez. Çünkü, işçi, bildirim önellerine uymuş olsa dahi, istifa halinde işyerinde kendi isteğiyle ayrılmış olmaktadır.

Bu bağlamda, uygulamada (halk arasında) “istifa” sözcüğünün, yanlış ve yersiz olarak, haklı nedenle fesih için de kullanıldığı görülmektedir. Oysa, istifa, kurum olarak, işçinin ayrılmaya zorlanması yerine, onun kendi isteğiyle işyerinden ayrılması anlamını taşımalıdır. Bu itibarla, istifa durumunun, salt işçinin kendi isteğiyle (iradesiyle) ayrılmasına (özgülenmesi) hasredilmesi gerekir.

b) Uyuşmazlık konusu olayda, davacı işçinin davalı işverene ait işyerinde değişik tarihlerde (aralıklı) olarak çalıştığı görülmektedir. İnceleme konusu karardan anlaşıldığı kadariyle, davacı işçinin 04.03.1992-18.11.1996, 06.12.1996-08.06.1998, 09.06.1998-24.01.2000, 28.03.2000-04.12.2006, 08.04.2009-30.01.2015 ve 03.03.2015 - 18.03.2019 dönemlerinde işyerinde çalıştığı davalı işverence ileri sürülmekte; davacı işçi ise, girdi/çık-tı işlemlerine bakılmayıp, kendisinin kesintisiz çalıştığını ileri sürmektedir.

Tarafların konuya ilişkin iddiaları biryana bırakılacak olduğunda; inceleme konusu karar bakımından, anılan çalışma dönemlerinden bir veya birkaçının istifa suretiyle sona erdirilip erdirilmemiş olması noktası önem taşımaktadır. Çünkü, işçinin aynı işverene ait aynı veya değişik işyerlerinde ayrı ayrı zamanlarda çalıştırılması durumunda; işçinin daha önce yaptığı iş sözleşmesi kıdem tazminatının ödenmesini gerektirmeyen bir nedenle sona erdiği takdirde, bu sözleşme uyarınca işçinin çalışmış olduğu süre, kıdem hesabında gözönünde bulundurulmaz².

² Bkz. Kenan Tunçomağ/Tankut Centel, İş Hukukunun Esasları, İstanbul 2022, sh. 264; Nuri Çelik ve diğerleri, İş Hukuku Dersleri, İstanbul 2023, sh. 731-732; Ömer Ekmekçi/Esra Yiğit, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 2023, sh. 847-850; Sarper Süzek, İş Hukuku, İstanbul 2021, sh. 777-781

Bu anlamda, işçinin kendi isteğiyle işyerinden ayrılması- nı içeren istifa durumunun, yasa uyarınca kıdem tazminatının ödenmesini gerektirmeyecek bir neden olduğu göz önünde tutulacak olduğunda; söz konusu dönemler, özellikle 28.03.2000 - 04.12.2006 çalışma dönemi açısından, istifa halinin bulunup bulunmadığının tespiti, son derece önem taşımaktadır.

2. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, inceleme konusu kararda isabetle, istifa dilekçesinin istifa eden işçiye ait olduğunun ve onun gerçek iradesinin varlığının, yani iradesinin sakatlanmamış bulunduğu araştırılmasını öngörmektedir.

a) İşçiye ilkin, istifa dilekçesindeki imzanın, kendisine ait olup olmadığını sormak gerekir. Çünkü, işçi, istifa dilekçesindeki imzayı inkar yoluna başvurabilir.

Yine, işçi, istifa dilekçesini baskı altında imzalamış bulunabilir. Bu durumda, işçi, istifa dilekçesindeki iradesinin sakatlanmış olduğunu ileri sürmek suretiyle, belgenin hukuken geçersizliğini iddia edebilir. Nitekim, inceleme konusu kararda yerinde olarak, “işverence tazminatların derhal ödenmesi ve benzeri baskılarla işçiden yazılı istifa dilekçesi vermesini talep etmesi ve işçinin buna uyması halinde gerçek istifa iradesinden söz edilemez” anlatımına yer verilmektedir.

b) İstifa, işçinin tek yanlı bir hukuki işlemi olup; bu yoldaki iradenin, karşı yanın (işverenin) egemenlik alanına ulaşmakla birlikte, mevcut iş ilişkisini sona erdirir. Bu bakımdan, istifanın hüküm doğurması veya hukuken geçerlik taşıması, karşı yan olarak işverenin kabulüne bağlı değildir.

Ancak, uygulamada adlandırıldığı biçimiyle, “işveren istifa dilekçesini işleme koymamış” ve işçi de, istifa dilekçesini verdikten sonra bir süre daha çalışmasını sürdürmüş olabilir. Bu durumda, inceleme konusu kararda belirtildiği üzere, gerçek bir istifadan söz edilemeyip; daha sonra iş ilişkisinin sona erdilmesi durumunda ise, “ikale” (fesih sözleşmesi) yoluyla iş sözleşmesinin sona erdilmesi akla gelebilecektir. Ancak, böyle bir durumda, yapılan ikalenin geçerlik koşullarına uyulması gerekeceği açıktır.

c) Uyuşmazlık konusu olayda, 04.12.2006 tarihli istifa dilekçesi esas alınarak, buna ilişkin 28.03.2000 - 04.12.2006 çalışma dönemine yönelik bir değerlendirme yapılması istenmektedir. Bunun için, söz konusu istifa dilekçesinin, davacı işçinin kendisine gösterilip, istifa hakkında ne düşünüldüğünün sorulması gerekecektir.

3. İnceleme konusu Yargıtay Kararında, 6100 sayılı Yasa'nın 31 inci maddesi belirtilerek, yargıcın davayı aydın-

latma yükümlülüğünden söz edilmektedir. Bu bağlamda, anılan hüküm, “hakim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir” anlatımını taşımaktadır. Buna göre, 6100 sayılı Yasa m. 31 açısından, uyuşmazlık konusu olaydaki iki olgunun varlığı tartışma yaratmaktadır.

a) Bunlardan ilki, ilk çalışma dönemi olan 04.03.1992 - 18.11.1996 dönemi için 31.01.2020 tarihli bir ibranameyle, yani 24 yılı aşkın bir süre sonra söz konusu dönemin tasfiyeye uğratılıp uğratılamayacağıdır. Bu konuda, davacı taraf, “ilk dönemin tasfiye edilmesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, yapılan ödemenin makbuz hükmünde kabul edilerek mahsup yapılması gerektiğini” ileri sürmektedir. 1475 sayılı İş K. m. 14/VIII hükmü uyarınca, aynı kıdem süresi için bir defadan fazla kıdem tazminatı ödenemeyeceği için, söz konusu ibranamenin ilk dönemi kapsayıp kapsamadığı noktası açıklığa kavuşturulmak gerekir. Ancak, temyiz incelemesi, bu nokta üzerinde durmamaktadır.

b) Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin üzerinde durduğu esas husus; 04.12.2006 tarihli istifa dilekçesinin, hukuken geçerli olup olmadığının araştırılmasıdır. Bunun içindir ki; 6100 sayılı Yasa'nın 31 inci maddesi dayanak yapılmak suretiyle, yargıcın bu noktaya açıklık getirmesi ve bunun için de söz konusu istifa dilekçesi hakkında davacı işçiye diyeceği olup olmadığının sorularak araştırılması istenmektedir.

V. Sonsöz

İnceleme konusu Yargıtay kararı, aralıklı çalışıp işyerinden ayrılacak olan işçilerin kıdem süreleri ve iş sözleşmesinin sona eriş biçiminin aydınlatılması açısından, son derece yerinde bir karar olarak görünmektedir. Gerçekten, doğacak uyuşmazlıklar için, zaman içinde bağitlanan iş sözleşmelerinin kıdem tazminatına hak kazandıracak biçimde sona erip ermediği noktası, bizzat kıdem tazminatının kendisi kadar, kıdem tazminatı alacağına hesabına esas olacak kıdem süresinin belirlenmesi bakımından da önem taşımaktadır.

Özellikle, iş sözleşmesinin işçinin kendi isteğiyle (istifa ederek) işyerinden ayrılmasına verilecek anlamın tespiti bakımından, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin inceleme konusu kararla, istifa dilekçesinin işçinin gerçek iradesini yansıttığını aradığı görülmektedir. Bunun için, 6100 sayılı Yasa m. 31 hükmünde somut anlatımını bulan yargıcın

davayı aydınlatma yükümüne başvurulmaktadır. Somut olayda bu, istifa dilekçesi hakkında işçiye diyeceklerinin mahkemece sorulması yoluyla ortaya çıkacaktır.

Diğer yandan, inceleme konusu Yargıtay kararı, eksik inceleme ve araştırmaya dayalı mahkeme kararlarının bozulması gereği bakımından, önem taşımaktadır. Gerçekten, mahkemeler gerekli yeterli araştırma ve inceleme yapmaksızın karar verecek olduklarında, hukuk güvenliği sarsılacak ve bundan kişiler hak kaybına uğrayacaktır. Böylece, inceleme konusu kararda Yargıtay g. Hukuk Dairesi, gerekli inceleme ve araştırmanın yapılmasını istemekle, hukuk devleti kayıplarının bir ölçüde önüne geçmiş olmaktadır.

Yararlanılan Kaynaklar

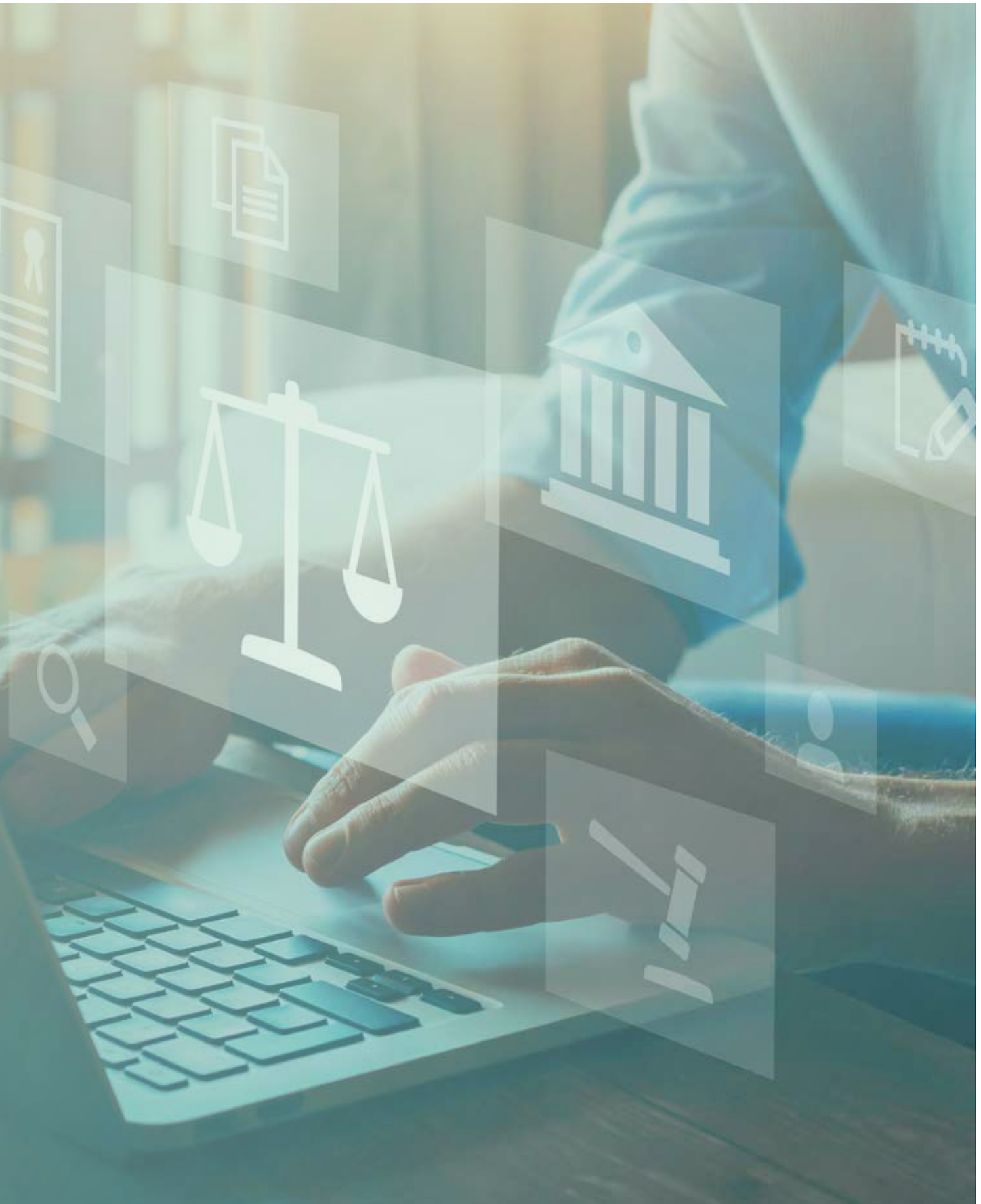
Çelik, N./Caniklioğlu, N./Canbolat, T./Özkaraca, E., İş Hukuku Dersleri, 36. bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2023

Ekmekçi, Ö./Yiğit, E., Bireysel İş Hukuku, 5. bası, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2023

Süzek, S., İş Hukuku, 21. bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2021

Tunçomağ, K./Centel, T., İş Hukukunun Esasları, 10. bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2022

YARGITAY KARARLARI

T.C. YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

Esas No 2024/4245

Karar No 2024/5687

Karar Tarihi 26.03.2024

02

Derleme/
Av. Ayşe Öykü Arslan
Av. Eylül Bayrak

\\Evlilik Sebebiyle Fesih Hakkı

\\Bir Yıl İçinde Kullanılması Gereken Hak

\\Kıdem Tazminatı

İlgili Mevzuat Mülga 1475 sayılı İş Kanunu m. 14

ÖZET/ Somut uyuşmazlıkta davacı dava dilekçesinde, işverenin hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiğini belirterek kıdem tazminatı ile birlikte bir kısım işçilik alacaklarının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmişse de istifa dilekçesinde "02.09.2020 tarihinde grup sorumlusu olarak çalışmaya başladığım görevimden 26.01.2022 tarihinde kendi isteğimle evlilik sebebiyle ayrılmak istiyorum" yazılı olup davacının 26.01.2022 tarihinde işten ayrılış bildirgesi ile işten çıkışı yapılmıştır. İlk Derece Mahkemesi tarafından, davacının iş sözleşmesini 14.02.2022 tarihli ihtaname ile evlenmek maksadıyla iş ilişkisini sonlandıracağını işverene beyan ettiği, 28.01.2022 tarihinde de evlendiği, gerekçesiyle kıdem tazminatı talebi hüküm altına alınmıştır. Dosya kapsamı ile 28.01.2022 tarihinde evlenen işçinin, iş sözleşmesini 26.01.2022 tarihinde feshettiği sabittir. Buna göre davacının evlilik tarihi, fesih tarihinden sonraki bir tarihtir. İşçinin evlilik nedeni ile iş sözleşmesini feshederek kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için bu hakkın, evlilik tarihinden itibaren bir yıl içinde kullanılması gerektiğinden Adalet Bakanlığının Kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile İlk Derece Mahkemesince verilen kararın kanun yararına bozulmasına karar verilmiştir.

DAVA/ Taraflar arasında, İlk Derece Mahkemesinde görülen alacak davasında davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hakimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

KARAR

Davacı İsteminin Özeti

Davacı vekili dava dilekçesinde; davacı ile davalı arasında imzalanan iş sözleşmesi kapsamında öğretmen olarak 08.07.2020-29.01.2022 tarihleri arasında çalıştığını, işçilik hakları ve ücretlerinin verilmeyeceğini, bu haklarının ödenmesi maksadıyla yapmış olduğu sözlü ve yazılı talebine rağmen ısrarla haklarının ödenmediğini, işverenin hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle iş sözleşmesini haklı nedenle feshetmek zorunda kaldığını, davacı tarafından keşide edilen ihtanameye de davalının cevap vermediğini, ücretinin elden teslim yoluyla asgari ücretin altında eksik ödendiğini, imzalatılmış bordroların ise manevi baskı ve işten atma

tehdidi altında imzalatıldığını, fazla çalışma yapmasına ve ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışmasına rağmen karşılığının ödenmediğini, yıllık ücretli izinlerinin kullanılmadığını ileri sürerek kıdem tazminatı ile fazla çalışma, ücret, yıllık ücretli izin, ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının ve ihtarname masrafinin davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davacının davalı nezdinde 07.08.2020-26.01.2022 tarihleri arasında çalıştığını, iş sözleşmesini 26.01.2022 tarihinde verdiği istifa dilekçesiyle sona erdirdiğini, istifa dilekçesinde evlilik nedeniyle işten ayrıldığını belirttiğini, davacının da beyan ettiği üzere ücretin elden ödendiğini, tüm çalışanlara uygulandığı üzere davacıya da ödemenin yapılmasının akabinde ücret bordrolarının imzalatıldığını, ücretlerin kısmi ödenmesi şeklinde bir uygulama bulunmadığını, asgari ücret altında bir tutar alındığı yönündeki iddianın gerçeği yansıtmadığını, davacının iş sözleşmesini haklı ve geçerli bir neden olmaksızın ve ihbar öneline uymaksızın sona erdirdiğini, hak ve alacağının bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkeme Kararının Özeti

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararıyla feshin tek taraflı, karşı tarafa ulaştığı anda hüküm ve sonuçlarını doğuran, bozucu yenilik doğuran hak niteliği dikkate alındığında irdelenmesi gereken nedenin ... Noterliği vasıtasıyla keşide olunan 14.02.2022 tarihli ihtarnamede belirtilen sebep olduğu, davacının evlenmek maksadıyla iş ilişkisini sonlandıracağını işverene beyan ettiği, davacının ... Belediye Başkanlığının 28.01.2022 tarihinde kayıt numarası ile evlendiğini ve işçilik alacaklarının ödeneceği beyan edilmesine rağmen halen ödeme yapılmadığını belirterek iş sözleşmesini sonlandırdığı, evlilik nedeniyle iş sözleşmesini sonlandıran kadın işçinin evlilikten sonra 1 yıllık süre içinde haklı nedene dayalı olarak iş sözleşmesini sonlandırabileceği, davacının 28.01.2022 tarihinde evlendiği, iş sözleşmesini 14.02.2022 tarihinde sonlandırdığı, kıdem tazminatı talep koşullarının oluştuğu, davacının giydirilmiş brüt ücretinin 5.370,67 TL olarak hesaplamaya esas alınmasının dosya kapsamına uygun olduğu, davacının bakiye ücret alacağının bulunmadığı, günlük fiili çalışmasının 8 saat olduğu, haftalık çalışma süresinin 40 saat olduğu, davacının 45 saatlik yasal çalışma süresini aşan çalışmasının bulunmadığı, ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışmaya yapılmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. İlk Derece Mahkemesi kararı kesin olarak verilmiştir.

Kanun Yararına Temyiz Başvurusu

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararının kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiştir.

Gerekçe

1- Uyuşmazlık, davacının evlilik nedeniyle iş sözleşmesinin feshi nedenine dayalı olarak kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığı noktasındadır.

2- 4857 sayılı Kanun'un 120. maddesi yollamasıyla, halen yürürlükte olan mülga 1475 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasında, kadın işçinin evlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde iş sözleşmesini evlilik nedeniyle kıdem tazminatına hak kazanabilecek şekilde sonlandırabileceği hükme bağlanmıştır. Kadın işçinin evlilik nedeniyle fesih hakkı, evlilik tarihinden itibaren başlar. Bu hak, sadece kadın işçiye tanınmış olup resmi evlilik işleminin tamamlanmasından itibaren bir yıl içinde kullanılmalıdır.

3- Kadın işçinin kanunun tanıdığı fesih hakkını kullanması halinde, kıdem tazminatı talep hakkı doğar. Feshin işverence kabul edilmesi gerekmediği gibi fesih hakkının bildirim süresi verilerek kullanılması zorunluluğu da bulunmamaktadır.

4- Somut uyuşmazlıkta davacı dava dilekçesinde; işverenin hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiğini belirterek kıdem tazminatı ile birlikte bir kısım işçilik alacaklarının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Davalı taraf ise davacının işyerinden 26.01.2022 tarihinde istifa etmek suretiyle ayrıldığını, istifa dilekçesinde evlenme nedenine dayandığını ancak geçerli ve haklı bir nedeni olmadığını savunarak kıdem tazminatı talebinin reddini istemiştir. Mahkemece; davacının iş sözleşmesini 14.02.2022 tarihli ihtarnamede belirtilen nedenlerle feshettiği, davacının evlenmek maksadıyla iş ilişkisini sonlandıracağını işverene beyan ettiği, 28.01.2022 tarihinde de evlendiği, iş sözleşmesini 14.02.2022 tarihinde sonlandıran işçinin kıdem tazminatına hak kazandığı gerekçesiyle kıdem tazminatı talebi hüküm altına alınmış ise de varılan sonuç dosya kapsamı ile örtüşmemektedir.

5- İstifa dilekçesinde «02.09.2020 tarihinde Grup Sorumlusu» olarak çalışmaya başladığım görevimden 26.01.2022 tarihinde kendi isteğimle evlilik sebebiyle ayrılmak istiyorum yazılı olup davacının 26.01.2022 tarihinde işten ayrılış bildirgesi ile işten çıkışı yapılmıştır. Dosya kapsamı ile 28.01.2022 tarihinde evlenen işçinin, iş sözleşmesini 26.01.2022 tarihinde feshettiği sabittir. Buna göre davacının evlilik tarihi, fesih tarihinden sonraki bir tarihtir.

6- İşçinin evlilik nedeni ile iş sözleşmesini feshederek kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için bu hakkın, evlilik tarihinden itibaren bir yıl içinde kullanılması gerekir. Fesih hakkının evlilik tarihinden sonraya ilişkin ve bir yıl içinde kullanılması gereken bir hak olduğu gözetildiğinde, somut olayda davacı işçi bakımından evlilik nedeni ile fesih şartlarının bulunmadığı açıktır. Buna göre davacının kıdem tazminatı talebinin reddi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulüne karar verilmesi hatalıdır.

7- Kanun yararına temyiz isteminin yukarıda açıklanan sebeplerle kabulü ile İlk Derece Mahkemesince verilen kararın kanun yararına bozulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ/ Açıklanan sebeplerle; Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 363. maddesinin birinci fıkrasına dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere KANUN YARARINA BOZULMASINA, Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine, 26.03.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

T.C.YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

Esas No 2024/5138

Karar No 2024/6724

Karar Tarihi 05.04.2024

\\Kıdem Tazminatı

\\BirYıl Hizmet Süresi

\\Yıllık İzin

İlgili Mevzuat Mülga 1475 sayılı İş Kanunu m. 14 ve 4857 sayılı İş Kanunu m. 53

ÖZET/ Kıdem tazminatına hak kazanma noktasında en az bir yıllık çalışma yönünde yasal koşul, nispi emredici bir hüküm olarak değerlendirilmelidir.Yine iş sözleşmesinin imza tarihi yerine, fiilen iş ilişkisinin kurulduğu tarih, tazminata hak kazanma ve hesap yönünden dikkate alınması gereken tarihtir. İşçinin kıdem hakkı bakımından aranan en az bir yıllık süre, derhal fesihlerde feshin bildirildiği anda sona erer.Kural olarak fesih bildirim, muhataba ulaştığı anda sonuçlarını doğur; bildirimli fesihleryönünden ise ihbar öneli süreye dahil edilir. Somut uyuşmazlıkta, Mahkemece davacının 11.09.2020 tarihinden 10.09.2021 tarihine kadar çalıştığı ve 10.09.2021 tarihinde iş sözleşmesine davacı tarafından son verildiği kabul edilmiştir. 11.09.2020-10.09.2021 tarihleri arasında geçen süre ise 364 gün olup mülga 1475 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile 4857 sayılı Kanun'un 53. maddesinde öngörülen bir yıllık hizmet süresi süre koşulu sağlanmadığından kıdem tazminatı ve yıllık ücretli izin alacağına ilişkin taleplerin reddi yerine kabulüne karar verilmesi hatalı olduğundan Adalet Bakanlığının Kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere kanun yararına bozulmasına karar verilmiştir.

DAVA/ Taraflar arasında, İlk Derece Mahkemesinde görülen alacak davasında davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

KARAR/

Davacı İsteminin Özeti

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin davalı nezdinde 15.09.2019 tarihinde bant elemanı olarak işe başladığını ve 10.09.2021 tarihine kadar çalıştığını, iş sözleşmesine bir kısım işçilik alacaklarının ödenmemesi, yapılan ödemelerin gecikmeli olması, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin yetersiz olması ve psikolojik taciz (mobbing) uygulanması nedeniyle 10.09.2021 tarihinde işçi tarafından haklı nedenle son verildiğini, diğer alacaklarının yanı sıra yaklaşık 2 yıla yakın çalışmasına karşın sadece bir kaç gün yıllık ücretli izin kullanabildiğini, bu nedenle yıllık ücretli izin alacağı da bulunduğunu iddia ederek kıdem ve ihbar tazminatları ile yemek ücreti, ücret, hafta tatili, yıllık ücretli izin, ulusal bayram ve genel tatil, fazla çalışına ücreti alacakları ve asgari geçim indirimi alacağının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti

Davalı vekili cevap dilekçesinde; dava konusu alacakların zamanaşımına uğradığını, davacının iş sözleşmesini haklı bir neden olmaksızın feshettiğini, bu nedenle kıdem ve ihbar tazminatlarına hak kazanamayacağını, davacının müvekkili Şirket nezdinde yıllık ücretli izin dahil herhangi bir hak ve alacağı bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkeme Kararının Özeti

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davalı vekilinin devamsızlık nedeniyle davacının işten çıkışının bildirilmesinin haklı nedene dayandığını savunduğu, davacı vekilinin ise haklı nedenle feshe dayandığı, bilirkişi marifetiyle hesaplanan ve hesaplama tekniği ve içeriği yerinde görülen rapora göre işçinin ödenmeyen alacaklarının bulunduğu, ayrıca davacı işçinin ücret ödemelerinin geç yapıldığı, bu nedenlerle davacı işçinin iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiği, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarına göre davacının davalıya ait işyerinde 01.09.2020 tarihinde işe başladığı, 14.10.2021 tarihi itibarıyla devamsızlık nedeniyle işten çıkışının verildiği, hizmet döküm cetveline göre davacının 2021 yılının Eylül ayında 9 gün sigortalı çalışması bulunduğu, 2021 yılının

Ekim ayında ise çalışılan gün bildirilmediği, eksik gün nedeninin devamsızlık olarak gösterildiği, davacı vekilince davacının davalı nezdinde 15.09.2019 tarihinde bant elemanı olarak işe başladığı ve 10.09.2021 tarihine kadar çalıştığının iddia edildiği, her ne kadar davacı tarafından davacının işe başladığı tarih 15.09.2019 olarak belirtilmişse de kayıtlara göre davacının 11.09.2020 tarihinde işe başladığı, dosyada bu süre için açılan hizmet tespiti davası da olmadığından davacının 11.09.2020-10.09.2021 tarihleri arasında toplam 1 yıl olarak çalıştığının kabul edilmesi gerektiği, buna göre davacının kıdem tazminatına hak kazandığı, davalı tarafından davacıya yıllık ücretli izin kullanıldığı ispatlanmadığından davacının hizmet süresine göre 14 gün karşılığı yıllık ücretli izin alacağı olduğu belirtilerek ve yazılı diğer gerekçelerle kıdem tazminatı ve yıllık ücretli izin ile ücret alacağı taleplerinin kabulüne, diğer taleplerin ise reddine karar verilmek suretiyle dava kısmen kabul edilmiştir. İlk Derece Mahkemesi karar kesin olarak verilmiştir.

Kanun Yararına Temyiz Başvurusu

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararının kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiştir.

Gerekçe

1- Davacının davalıya ait işyerinde çalıştığı süreye göre kıdem tazminatı ve yıllık ücretli izin hakkı bulunup bulunmadığı konusunda uyuşmazlık bulunmaktadır.

2- 4857 sayılı Kanun'un 120. maddesinin yollamasıyla halen yürürlükte bulunan mülga 1475 sayılı Kanun'un 14. maddesinde, diğer koşulların yanı sıra "işçinin işe başladığı tarihten itibaren hizmet akdinin devamı süresince her geçen tam yıl için" kıdem tazminatı ödenmesi gerektiği belirtilmiştir.

3- Kıdem tazminatına hak kazanma noktasında en az bir yıllık çalışmaya yönünde yasal koşul, nispi emredici bir hüküm olarak değerlendirilmelidir. Buna göre toplu ya da bireysel iş sözleşmeleri ile en az bir yıl çalışmaya koşulu işçi lehine azaltılabilir. İşçinin işyerinde fiilen çalışmaya başladığı tarih, en az bir yıllık sürenin başlangıcıdır. Yine iş sözleşmesinin imza tarihi yerine, fiilen iş ilişkisinin kurulduğu tarih, tazminata hak kazanma ve hesap yönünden dikkate alınması gereken tarihtir. İşçinin kıdem hakkı bakımından aranan en az bir yıllık süre, derhal fesihlerde fesih bildirildiği anda sona erer. Kural olarak fesih bildirim, muhataba ulaştığı anda sonuçlarını doğurur. Bildirimli fesihler yönünden ise ihbar öneli süreye dahil edilir. İşçinin işyerinde çalıştığı sırada aldığı istirahat raporları kıdem süresinden sayılmalıdır.

Buna karşın, işçinin çalıştığı sırada bir defada ihbar önelini altı hafta aşan istirahat raporu süresinin, kıdem tazminatı hesabında dikkate alınmayacağı, kararlılık kazanmış Yargıtay uygulamasıdır. İşçinin iş sözleşmesinin askıda olduğu süreler, kıdem süresinden sayılmamalıdır. Örneğin ücretsiz izinde geçen süreler kıdem tazminatına esas süre bakımından dikkate alınmaz. İşçinin en az bir yıllık çalışması aynı işverene ait işyeri ya da işyerlerinde geçmiş olmalıdır.

4- 4857 sayılı Kanun'un 53. maddesinde ise "işyerinde işe başladığı günden itibaren, deneme süresi de içinde olmak üzere, en az bir yıl çalışmış olan işçilere" yıllık ücretli izin verileceği düzenlenmiştir.

5- Görüldüğü üzere gerek kıdem tazminatına gerekse yıllık ücretli izne hak kazanına bakımından bir yıllık hizmet süresi aranmaktadır.

6- Bu doğrultuda somut uyuşmazlıkta; Mahkemece davacının 11.09.2020 tarihinden 10.09.2021 tarihine kadar çalıştığı ve 10.09.2021 tarihinde iş sözleşmesine davacı tarafından son verildiği kabul edilmiştir. Dolayısıyla davacının işe başlama tarihi 11.09.2020, son çalışma tarihi 09.09.2021; 11.09.2020-10.09.2021 tarihleri arasında geçen süre ise 364 gün olup mülga 1475 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile 4857 sayılı Kanun'un 53. maddesinde öngörülen bir yıllık hizmet süresi süre koşulu sağlanmadığından kıdem tazminatı ve yıllık ücretli izin alacağına ilişkin taleplerin reddi yerine kabulüne karar verilmesi hatalıdır.

SONUÇ/ Açıklanan sebeplerle; Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 363. maddesinin birinci fıkrasına dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere KANUN YARARINA BOZULMASINA, dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine, 05.04.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

T.C. YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

Esas No 2024/5595

Karar No 2024/8046

Karar Tarihi 09.05.2024

\\ihbar Tazminatı

\\Usulsüz Fesih

\\İstifa

İlgili Mevzuat 4857 sayılı İş Kanunu m. 17, 24 ve 25

ÖZET/ Somut uyuşmazlıkta, davacı işverenin işyerinde 27.08.2021 tarihinden itibaren diyaliz teknikeri olarak çalışan davalı işçinin, 11.03.2022 tarihli ve "RFM Batı Diyaliz Merkezi, Diyaliz teknikeri olarak çalıştığım görevimden kendi isteğim ile ihbar süremi çalıştıktan sonra istifa ediyorum." şeklindeki dilekçesi ile iş sözleşmesini bildirimli olarak feshettiği ancak 15.03.2022 tarihinden itibaren işyerine gitmeyerek ihbar süresini tamamlamadan işten ayrıldığı, davacı işverence 16, 17 ve 18 Mart 2022 tarihlerinde devamsızlık tutanakları tutulduğu, 18.03.2022 tarihli noter ihtarnamesi ile davalıya işe dönmemesinin ihtar edildiği, 23.03.2022 tarihli telgrafla işe dönmemesi ve haklı bir mazeret sunulmaması nedeniyle sözleşmenin feshine karar verildiğinin belirtildiği ve işten çıkışının 48 (4857 sayılı Kanun madde 25/II-g) kodu ile Kuruma bildirildiği dosya kapsamı ile sabittir. Somut dosyada, iş sözleşmesinin önce işçi tarafından bildirimli olarak feshedildiği, ardından bildirim süresi içinde yine işçi tarafından işyerinin terk edildiği ve bildirim süresine uyulmadığı, bildirim süresine uymadan işyerini terk eden işçinin usulsüz fesihle bulunduğu anlaşılmakta olduğundan işverenin daha sonra devamsızlık sebebi ile yaptığı fesih bildirimine değer verilemez. İş sözleşmesinin işçi tarafından feshedildiği kabul

edilerek davacı işverenin ihbar tazminatı talebi hakkında bir değerlendirme yapılması gerekirken, iş sözleşmesinin işverence feshedildiği ve iş sözleşmesini fesheden tarafın ihbar tazminatına hak kazanamadığı sonucuna ulaşılması hatalı olduğundan Adalet Bakanlığının Kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere kanun yararına bozulmasına karar verilmiştir.

DAVA/ Taraflar arasında, İlk Derece Mahkemesinde görülen alacak davasında davanın reddine karar verilmiştir. İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

KARAR/

Davacı İsteminin Özeti

Davacı vekili dava dilekçesinde; davacı Şirkette 27.08.2021 tarihinden itibaren çalışmakta olan davalı işçinin 11.03.2022 tarihinde, ihbar süresinde de çalışmak istediğine dair dilekçe vermek suretiyle istifa iradesini ortaya koyduğunu, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 17. maddesine göre çalışmakla yükümlü olduğu 4 hafta ihbar süresinin 4 gününü çalıştıktan sonra kalan ihbar süresini çalışmayacağını, yeni bir iş bulduğunu ve bir an önce orada işe başlamak istediğini, ihbar süresi ücretini de ödemeyeceğini belirterek 15.03.2022 tarihi mesai bitiminde işyerinden ayrıldığını, devamında ise 16.03.2022 - 17.03.2022 tarihleri arasında işyerine gelmediğini, bunun üzerine kendisine 18.03.2022 tarihinde ... Noterliğinin ... tarihli ve yevmiye numaralı ihtarnamesi ile işe dönmesi ve kalan ihbar süresinde çalışmasının ihtar edildiğini, ihtarın 21.03.2022 tarihinde tebliğ edilmesine rağmen herhangi bir mazeret sunmaması nedeniyle bu defa telgrafla 23.03.2022 tarihinde iş sözleşmesinin devamsızlık haklı nedenine dayanılarak feshedildiği kendisine ihbar edilerek sigorta çıkışının gerçekleştirildiğini, davalı işten çıkarılmamış olup işten ve işyerinden ayrılmasının gerekçesiz ve haksız olması sebebiyle işverene ihbar tazminatı ödemesi gerektiğini ileri sürerek ihbar tazminatı ile yazışma ve noter masraflarının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti

Davalı, davaya cevap vermemiştir.

Mahkeme Kararının Özeti

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacı işveren vekilince, davalı işçinin başka iş bulması üzerine ihbar süresine uymadan ve ihbar tazminatı

ödemeden işten ayrıldığı, ihtar üzerine işe dönmediğinin, bunun üzerine iş sözleşmesinin işveren tarafından haklı nedenle feshedildiğinin ileri sürüldüğü; ihbar tazminatı yükümlüsünün fesih bildirim şartına uymayan taraf olduğu, Kanun hükmüne göre iş sözleşmesini fesheden tarafın, ihbar tazminatına hak kazanamayacağı, bu nedenle davacı işverenin fesheden taraf olarak, haklı olup olmadığına bakılmaksızın, ihbar tazminatına hak kazanmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. İlk Derece Mahkemesi kararı kesin olarak verilmiştir.

Kanun Yararına Temyiz Başvurusu

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararının kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiştir.

Gerekçe

1- Fesih bildirim tek taraflı bir irade beyanı olup bu beyan, belirsiz süreli iş sözleşmelerinde süre verilerek sözleşmenin sona erdirilmesinde kullanılabileceği gibi belirli ya da belirsiz süreli sözleşmelerin haklı nedene dayanarak, işçi veya işveren tarafından süre verilmeksizin sona erdirilmesinde de kullanılmaktadır. Bu nedenle iş sözleşmelerinde fesih bildirim sözleşmeyi belirli bir sürenin geçmesiyle ya da derhal sona erdiren, karşı tarafa yöneltilmesi gerekli tek taraflı bir irade beyanı olup muhataba ulaşması ile sonuç doğurur. İş sözleşmelerinde fesih bildiriminde bulunma hakkı, kural olarak her iki tarafa da tanınmıştır. Hukuki niteliği itibarıyla fesih bildirim, yenilik doğuran bir hak olup beyanın karşı tarafa ulaşması ile sonuç doğurur; bu nedenle karşı tarafın kabulüne gerek yoktur. Hukuk sistemimizde feshin işçi veya işveren tarafından yapılmasına bağlanan hukuki sonuçlar farklı olduğundan fesih bildiriminin kimin tarafından gerçekleştirildiğinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Yine iş sözleşmesinin her iki tarafça feshedilmiş olması halinde de ilk önce kimin tarafından feshedildiğinin ortaya konulması gerekmektedir. İş sözleşmesinin kimin tarafından feshedildiği belirlendikten sonra sözleşmeyi sona erdiren bozucu yenilik doğuran hak bu kişi tarafından kullanılmış sayılacağından, feshe bağlanan hukuki sonuçlar hakkı kullanan kişiye göre belirlenecektir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 19.09.2018 tarihli ve 2015/22-3097 Esas, 2018/1339 Karar sayılı kararı).

2- İşçinin haklı bir nedene dayanmadan ve bildirim öneli tanımaksızın iş sözleşmesini feshi, istifa olarak değerlendirilmelidir. İstifa iradesinin karşı tarafa ulaşmasıyla birlikte iş ilişkisi sona erer.

3- İhbar tazminatı, belirsiz süreli iş sözleşmesini haklı bir neden olmaksızın ve usulüne uygun bildirim öneli

tanımadan fesheden tarafın, karşı tarafa ödemesi gereken bir tazminattır. Buna göre, öncelikle iş sözleşmesinin 4857 sayılı Kanun'un 24. ve 25. maddelerinde yazılı olan nedenlere dayanmaksızın feshedilmiş olması ve 17. maddesinde belirtilen şekilde usulüne uygun olarak ihbar öneli tanınmamış olması halinde ihbar tazminatı ödenmelidir. Yine haklı fesih nedenine rağmen işçi ya da işverenin Kanun'un 26. maddesinde öngörülen hak düşürücü süre içinde fesih yoluna gitmemeleri halinde karşı tarafa ihbar tazminatı ödeme yükümlülüğü doğar.

4- İhbar tazminatı iş sözleşmesini fesheden tarafın karşı tarafa ödemesi gereken bir tazminat olduğu için, iş sözleşmesini fesheden tarafın feshi haklı bir nedene dayansa dahi ihbar tazminatına hak kazanması mümkün olmaz.

5- Usulünce bildirilen fesih beyanı, bildirim süresi içinde tarafların hak ve borçlarını etkilemez. İş sözleşmesi bildirim süresi içinde önceden olduğu gibi hükümlerini doğurmaya devam eder. Her iki taraf sözleşmeden doğan borçlarını, fesih olmamışçasına ifa ile yükümlüdür. Bu nedenle bildirim süresi içinde taraflardan birinin borca aykırılığı, diğer tarafa haklı nedenle sözleşmeyi derhal fesih imkânı verir. Ayrıca haklı neden oluşturan bir olayın bildirim süresi içinde vuku halinde de hak sahibi taraf, fesih hakkını kullanabilir. Ancak baktı nedenle fesih hakkı doğan taraf, hak düşürücü özel süreye riayetle bildirim süresi içinde bu hakkını kullanmalıdır; bildirim süresinin dolmasıyla sözleşme sona ermiş olacağından, haklı nedenle fesih hakkı bilahare kullanılamaz (Hamdi Mollamahmutoğlu, Muhittin Astarlı, Ulaş Baysal, İş Hukuku, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Ankara, 2014, s.911).

6- İhbar tazminatını usulsüz fesih yapan taraf ödemekle yükümlüdür. Bu, işveren olabileceği gibi işçi de olabilir. Söz gelimi, fesih beyanı olarak nitelenmesine imkân veren koşullarda işyerini terk eden veya bildirim süresinin dolmasını beklemeden işyerinden ayrılan işçi, usulsüz fesihle bulunmuş olur ve bu nedenle de işverene ihbar tazminatı ödeme yükümü altına girer (Mollamahmutoğlu, Astarlı, Baysal, s.921).

7- Bildirim süreleri bölünemez nitelikte olduğundan, kısmen kullanılmış olması da usulsüz bir fesih niteliğindedir. Üstelik bu durumda ihbar tazminatı hesaplanırken sadece kullanılmayan kısım değil, uyulması gereken tüm bildirim süresi dikkate alınarak ihbar tazminatının hesaplanması gerekir (Mollamahmutoğlu, Astarlı, Baysal, s.924).

8- Somut uyuşmazlıkta; davacı işveren işyerinde 27.08.2021 tarihinden itibaren diyaliz teknikeri olarak çalışan davalı işçinin, 11.03.2022 tarihli ve "RFMBatı Diyaliz Merkezi, Diyaliz teknikeri olarak çalıştığım görevimden kendi isteğim ile

ihbar süresi çalıştıktan sonra istifa ediyorum." şeklindeki dilekçesi ile iş sözleşmesini bildirimli olarak feshettiği; ancak 15.03.2022 tarihinden itibaren işyerine gitmeyerek ihbar süresini tamamlamadan işten ayrıldığı, davacı işverence 16, 17 ve 18 Mart 2022 tarihlerinde devamsızlık tutanakları tutulduğu, 18.03.2022 tarihli noter ihtarnamesi ile davalıya işe dönmesinin ihtar edildiği, 23.03.2022 tarihli telgrafla işe dönmemesi ve haklı bir mazeret sunulmaması nedeniyle sözleşmenin feshine karar verildiğinin belirtildiği ve işten çıkışının 48 (4857 sayılı Kanun madde 25-II-g) kodu ile Kuruma bildirildiği dosya kapsamı ile sabittir.

9- İlk Derece Mahkemesince, ihbar tazminatının yükümlüsünün fesih bildirim şartına uymayan taraf olduğu, Kanun hükmüne göre iş sözleşmesini fesheden tarafın, ihbar tazminatına hak kazanamayacağı, bu nedenle davacı işverenin fesheden taraf olarak, ihbar tazminatına hak kazanmadığı gerekçesiyle ihbar tazminatı talebinin reddine karar verilmiştir. Ne var ki varılan sonuç dosya içeriğine uygun düşmemiştir.

10- Somut dosyada, iş sözleşmesinin önce işçi tarafından bildirimli olarak feshedildiği, ardından bildirim süresi içinde yine işçi tarafından işyerinin terk edildiği ve bildirim süresine uyulmadığı, bildirim süresine uymadan işyerini terk eden işçinin usulsüz fesihle bulunduğu anlaşılmalı; işverenin daha sonra devamsızlık sebebi ile yaptığı fesih bildirimine değerverilemez. İş sözleşmesinin işçi tarafından feshedildiği kabul edilerek davacı işverenin ihbar tazminatı talebi hakkında bir değerlendirme yapılması gerekirken, iş sözleşmesinin işverence feshedildiği ve iş sözleşmesini fesheden tarafın ihbar tazminatına hak kazanmadığı sonucuna ulaşılması hatalı olup kararın, kanun yararına bozulması gerekmiştir.

SONUÇ/ Açıklanan sebeplerle; Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 363. maddesinin birinci fıkrasına dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere KANUN YARARINA BOZULMASINA, dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine, 09.05.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

REKABET HUKUKU

Rekabet Hukukunda Sektöre İlişkin Güncel Gelişmeler

03

Faaliyetlerine hızla devam eden Rekabet Kurumu'nun (Kurum) sektöre ilişkin olarak açtığı soruşturmaların sayısı artmakta, soruşturmaların sonunda verilen nihai kararların yanı sıra, yürütülen ön araştırmalar kapsamında Kurum tarafından sıklıkla başvuru yerinde incelemeler kapsamında yerinde incelemelerin engellenmesi ve zorlaştırılması vakaları da bir o kadar artmaktadır. Bu sayıda, Rekabet Kurulu'nun (Kurul),

(i) Adana ve Osmaniye'de faaliyet gösteren hazır beton üreticileri hakkında yürütülen ve rakipler arasında fiyat tespiti ve bölge paylaşımı yapıldığı şüphesinin incelendiği soruşturma sonucunda verdiği gerekçesi henüz yayımlanmamış Karara,

(ii) Ankara ve Kırıkkale'de faaliyet gösteren hazır beton üreticileri hakkında yürütülen ve rekabete hassas bilgi değişimi suretiyle hazır beton satış fiyatlarının birlikte belirlenmesi veya bölge/müşteri paylaşımı yapıldığı şüphesinin incelendiği soruşturma sonucunda verdiği gerekçesi henüz yayımlanmamış Karara ve

(iii) Yerinde incelemenin engellenmesine veya zorlaştırılmasına yönelik sektöre ilişkin öne çıkan gerekçeli Kararlara yer verilmektedir.

Adana ve Osmaniye İllerinde Faaliyet Gösteren Hazır Beton Üreticileri Hakkında Verilen Karar

2023 yılının başında Kurul, Adana ve Osmaniye'de faaliyet gösteren birtakım hazır beton üreticileri hakkında, müşteri veya bölge paylaşımı yapmak ya da fiyat tespitinde bulunmak suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (Rekabet Kanunu) rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararları yasaklayan 4. maddesini ihlal edip etmediklerinin tespiti amacıyla soruşturma açmıştı. Gerekçesi daha sonra yayımlanacak kararın açıklama metni Kurum'un internet sitesinde yayımlandı¹.

Yayımlanan açıklama çerçevesinde, bahse konu soruşturma sonucunda Kurulun, Samet Hazır Beton İnşaat Madencilik Lojistik Enerji Ltd. Şti.'nin (Samet Hazır Beton) fiyat tespiti ve bölge veya müşteri paylaşımına yönelik rakipler arası bir anlaşma veya uyumlu eylem taraf olmak suretiyle Rekabet Kanunu'nun 4. maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaştığı, bu kapsamda Samet Hazır Beton hakkında 6.574.548,59 TL idari para cezası uygulanmasına hükmettiği görülmektedir. Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve KÇS Kahramanmaraş Çimento Beton Sanayi ve Madencilik İşletmeleri A.Ş.'nin ise Rekabet Kanunu'nun 4. maddesini ihlal ettiğine yönelik herhangi bir bulguya ulaşamayan Kurul, ilgili teşebbüsler hakkında para cezası uygulanmasına yer olmadığına karar vermiştir.

¹ <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/adana-osmaniye-hazir-beton-nihai-karar-duyurusu.pdf>

ACTECON

Hazırlayanlar: Ertuğrul Can Canbolat (Counsel)
Yavuz Kayhan (Danışman)
Ali Katoğlu (Danışman)

Ankara ve Kırıkkale İllerinde Faaliyet Gösteren Hazır Beton Üreticileri Hakkında Verilen Karar

2022 yılının Aralık ayında Kurul, Ankara ve Kırıkkale'de faaliyet gösteren bazı hazır beton üreticilerinin hazır beton satış fiyatını belirlemek veya bölge/müşteri paylaşımı yapmak üzere bir anlaşma veya uyumlu eylem içerisinde bulunarak ve bilgi değişimleri gerçekleştirerek Rekabet Kanunu'nun 4. maddesini ihlal edip etmediklerinin tespiti amacıyla soruşturma açmıştı. Kurum, gerekçesi daha sonra yayımlanacak kararın açıklama metnini internet sitesinde yayımladı².

Yürütülen soruşturma sonucunda Kurul; Birlik Hazır Beton ve Yapı A.Ş. (Birlik Hazır Beton), Ezn Maden İmalat İnşaat Ltd. Şti. (Ezn Maden), Limmer Beton İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Limmer Beton), Ozan Hazır Beton İnşaat Madencilik Nakliye Petrol Otomotiv Kuyumculuk Ticaret A.Ş. (Ozan Hazır Beton), Uğural İnşaat Turizm Petrol Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Uğural İnşaat) ve Zirve Gurup Hazır Beton İnşaat Petrol Madencilik Nakliyat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin (Zirve Beton) bölge veya müşteri paylaşımı yapmak, satış fiyatı tespit etmek, rekabete hassas bilgi değişimi yapmak suretiyle Rekabet Kanunu'nun 4. maddesini ihlal ettiklerini değerlendirmiştir. Efaş Beton İnşaat Malzemeleri Nakliye Emlak Reklamcılık Kırtasiye Turizm ve Ticaret Ltd. Şti.'nin ise (Efaş Beton İnşaat Malzemeleri) rekabete hassas bilgi değişiminde bulunmak suretiyle Rekabet Kanunu'nun 4. maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda Kurul;

- Birlik Hazır Beton hakkında 6.082.669,33 TL,
- Ezn Maden hakkında 6.908.330,23 TL,
- Limmer Beton hakkında 14.486.390,87 TL,
- Ozan Hazır Beton hakkında 33.272.888,82 TL,
- Uğural İnşaat hakkında 29.861.767,41 TL,
- Zirve Beton hakkında 27.982.658,28 TL,
- Efaş Beton İnşaat Malzemeleri hakkında 2.047.821,55 TL

olmak üzere idari para cezası uygulamıştır.

² <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/ankara-kirikkale-hazir-beton-nihai-karar.pdf>

Baştaş Hazır Beton San. ve Tic. A.Ş., Limak Çimento San. ve Tic. A.Ş., Şerbetçi İnşaat Malzemeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş., Kolsan İnşaat Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve SY Ankara Hazır Beton İnşaat Nakliyat Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin Rekabet Kanunu'nun 4. maddesini ihlal ettiklerine yönelik herhangi bir bulguya ulaşamayan Kurul, ilgili teşebbüs- lere idari para cezası uygulanmasına yer olmadığına karar vermiştir.

Sektöre İlişkin Güncel Yerde İncelemenin Engellenmesi/Zorlaştırılması Kararları

Kurumun olası rekabet hukuku ihlallerini ortaya çıkarmak için başvurduğu en önemli yetkilerinden biri yerinde inceleme müessesesidir. Yerde inceleme yetkisinin kapsamı teşebbüslere ait evrakın incelenmesini, suretinin alınmasını, yazılı ve sözlü açıklama istenmesini, malvarlığına ilişkin mahallinde incelemeyi içermektedir. Teşebbüslerin yerinde incelemeleri engellenmesi veya zorlaştırılması, yerinde incelemeler esnasında yanlış veya yanıltıcı bilgi vermesi Rekabet Kanunu'nun 16 ve 17. maddeleri uyarınca idari para cezasını beraberinde getirebilmektedir. Aşağıda, Kurul'un sektöre ilişkin güncel yerinde incelemenin engellenmesi/zorlaştırılması kararlarına yer verilmektedir.

Asbeton Kararı:

Kurum personeli tarafından 18 Mayıs 2023 saat 10:15'te AsbetonYapı Mühendislik Nakliye İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin (Asbeton) merkezine gidilmiş, inceleme kapsamı ve olası yaptırımlar hakkında teşebbüs yetkililerine bilgi verildikten sonra incelemeye başlanmıştır³. İncelemeye başlandığında teşebbüste hazır bulunmayan Asbeton Satış ve Pazarlama Sorumlusu teşebbüse çağrılarak tek mobil cihazı olduğunu iddia ettiği cihazda 11:56'da incelemeye başlanmıştır. Söz konusu cihazda yalnızca iki WhatsApp sohbetinin bulunduğu, ancak rakip teşebbüs Bilkent Beton'da yapılan eşzamanlı inceleme kapsamında bir Bilkent Beton çalışanının ilgili Asbeton çalışanı ile aynı gün saat 10:35'te yazıştığı ve ilgili Asbeton yetkilisinin de dahil olduğu gruplarda saat 09:31 ila 11:23 arasında çeşitli yazışmalar gerçekleştiği saptanmıştır. Asbeton yetkilisinin cihazında ilgili yazışmalar bulunamamakla beraber yazışmaların silindiğine dair bir bulgu da tespit edilememiş, söz konusu yazışmaların başka bir numaralı hattın bağlı olduğu telefon üzerinden yapıldığı tespit edilince Asbeton yetkilisinin başka bir mobil cihazı olduğu şüphesi doğmuştur. 18 Temmuz 2023 tarihinde tekrar teşebbüse gelen Kurum personeli, ilgili yetkiliye bahse konu ikinci mobil cihazı neden Kurum personeline ibraz etmediğini sormuş, ilgili yetkili ise telefonun şirketin telefonu olduğu ve şirket çalışanları tarafından ortak kullanılan bir telefon olduğunu, yalnızca birkaç aydır kendisinin kullandığını beyan etmiştir. Bununla birlikte birçok rakip teşebbüs çalışanının telefonunda bu ikinci hattın Asbeton Satış ve Pazarlama Sorumlusunun adıyla yaklaşık 5 yıldır kayıtlı olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu ikinci hattın da ilgili çalışana ait olduğunu ve öyle olmasa dahi şirkete ait mobil cihazın Kurum personeline verilmesinden imtina edilmesinin yerinde incelemeyi engelleme sayılacağı değerlendirilen Kurul, ilgili cihazın Kurum personeline sunulmaktan imtina edilmesi/gizlenmesi sebebiyle yerinde incelemenin engellendiği kanaatine vararak Asbeton hakkında idari para cezası verilmesine hükmetmiştir.

Bu Karara ilişkin olarak Kurul Üyesi Hasan Hüseyin Ünlü, Anayasa Mahkemesi'nin yerinde inceleme yetkisinin kullanımına ilişkin ihlal kararı vermesi ve idari yargı uygulamasının ne yönde şekilleneceğinin belirsiz olması itibarıyla, yerinde inceleme yetkisinin kullanımına ilişkin engelleme/geciktirme eylemlerinin ve buna göre verilecek olan idari para cezalarının, idari yargıda içtihat birliği oluşana kadar görüşülmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte, Kurul tarafından konunun görüşülmesine karar verilmesi sebebiyle, ilgili mevzuat kapsamında fikrini ve oyunu belirtmesi gerektiğinden ve çekimser kalamayacağından, yerinde incelemenin engellendiği/zorlaştırıldığı düşüncesiyle Kurulun kararına ve ulaştığı sonuca katıldığını belirtmiştir.

Aydın Seramik Kararı:

Kurulun 2024 yılının başında yayımlanan kararına göre, Aydın Seramik İnşaat İnşaat Malzemeleri Kömür San. ve Tic. Ltd. Şti.'de (Aydın Seramik) yapılan yerinde inceleme sırasında yerinde incelemenin engellendiği/zorlaştırıldığı gerekçesiyle teşebbüse idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir⁴. Bahse konu karardan, bir Aydın Seramik çalışanının inceleme başladığı sırada teşebbüste hazır bulunmadığı, Kurum uzmanları tarafından çağrılması üzerine teşebbüse geldiği, teşebbüse ait olmadığı belirtilen ve fakat teşebbüse ait veri içerdiği beyan edilen mobil cihazında yapılan incelemede "Şirket

³ Kurulun 17.08.2023 tarih ve 23-39/741-255 sayılı Kararı.

⁴ Kurulun 17.08.2023 tarih ve 23-39/742-256 sayılı Kararı.

Telim" olarak kaydettiği telefon numarası ile üyesi olduğu "Aydın Sıva-Beton" ve "Aydın beton" isimli WhatsApp gruplarından incelemeye başladıktan sonra ayrıldığı görülmektedir. Aynı teşebbüs çalışanı tarafından kullanılan ve teşebbüse ait olduğu beyan edilen cihazda ise WhatsApp uygulamasının silindiği ve ilgili gruplardan çıkıldığı tespit edilmiştir. Kurul, ilgili gruplardan incelemeye başladıktan sonra ayrıldığına anlaşılması sebebiyle WhatsApp uygulamasının silinmesinin de incelemeye başladıktan sonra gerçekleştiğini değerlendirmiş, Kurum uzmanlarının olası delil ve bulgulara erişiminin engellendiği sonucuna ulaşmıştır. Bahse konu davranışların yerinde incelemenin engellenmesi ve zorlaştırılması ihlalini teşkil ettiği değerlendirilerek Aydın Seramik hakkında idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

Ufuk – DYM – Kösem Kararı:

WhatsApp verilerinin silinmesine ilişkin olarak verilen bir başka Kurul kararına konu incelemeler kapsamında Kurum personeli eş zamanlı olarak Ufuk Hazır Beton İnşaat Turizm Ticaret ve Pazarlama Ltd. Şti. (Ufuk), DYM Değişim Yapı Market İnşaat Enerji Maden Gıda Tarım Hayvancılık Dayanıklı Tüketim Malları Nakliye Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (DYM) ve Kösem Yapı Mimarlık Mühendislik Madencilik Taşımacılık İnşaat Makine Pazarlama San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin (Kösem) teşebbüs binalarına gitmiştir. Ufuk'ta yapılan yerinde inceleme esnasında Ufuk Müdürünün teşebbüse girildikten sonra Ufuk yetkilisi ile rakipler DYM ve Kösem yetkililerinin de üyesi olduğu "İşgalciler" isimli WhatsApp grubundan çıktığı tespit edilmiştir. Ufuk Müdürünün mobil cihazından silinen yazışmalar adli bilişim cihazı marifeti ile de geri getirilememiş, ancak grubun eski katılımcılar sekmesine bakıldığında DYM ve Kösem yetkililerinin de söz konusu gruptan ilgili teşebbüs binalarında eş zamanlı yerinde incelemeler başladıktan sonra ayrıldıkları tespit edilmiştir. DYM ve Kösem'de eş zamanlı olarak yerinde incelemede bulunan Kurum personeline konu hakkında bilgilendirme yapılmasına rağmen rakip teşebbüslerde incelenen cihazlarda yapılan incelemeler kapsamında bahse konu WhatsApp grubuna ulaşamamış, bu teşebbüslerdeki telefon sürümleri ile Kurum'un adli bilişim cihazının sürümünün de uyumsuz olması sebebiyle herhangi bir log kaydı da elde edilememiştir. Kurul, bu üç teşebbüs çalışanlarınca ilgili WhatsApp grubunun eş zamanlı yerinde incelemeler başladıktan sonra silinmesini Kurum personelinin inceleme kapsamında elde etmesi muhtemel delil ve bulgulara erişimini engellediğini değerlendirmiş, üç teşebbüs hakkında da idari para cezası uygulanmasına hükmetmiştir⁵.

Kurul Üyesi Hasan Hüseyin Ünlü, yukarıda bahsi geçen Asbeton Kararı'nda olduğu gibi, Anayasa Mahkemesi'nin yerinde inceleme yetkisinin kullanımına ilişkin kararı ve idari yargı uygulamasının ne yönde şekilleneceğinin belirsiz olması sebebiyle farklı gerekçesi ile Kurul Kararına ve sonucuna katıldığını belirtmiştir.

⁵ Kurulun 17.08.2023 tarih ve 23-39/743-257 sayılı Kararı.

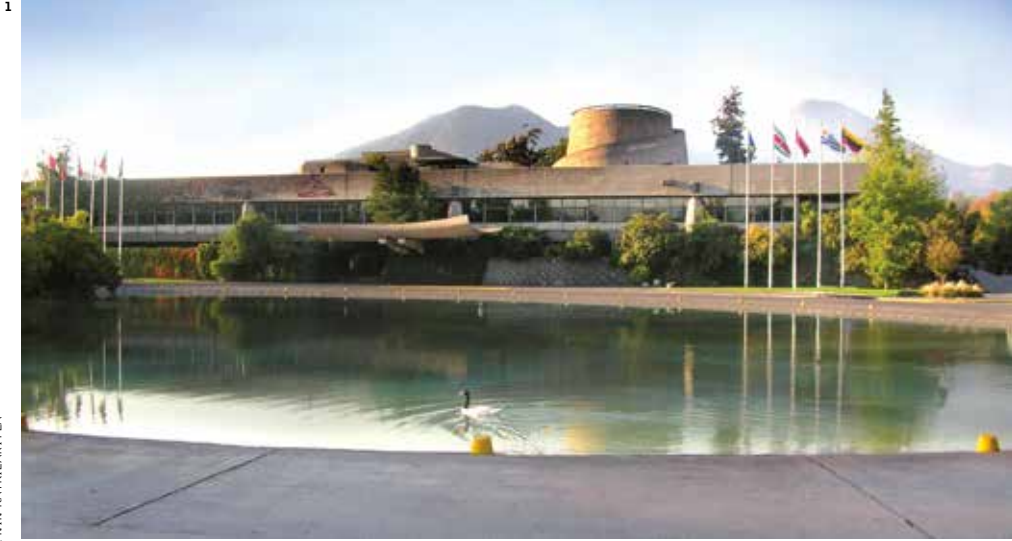
04

YAPI SEÇKİSİ

OPUS CAEMENTICIVM | 38

Mimarlığın Maddi ve Sembolik Olanaklılığı Üzerine Modern Bir Deneme: **ECLAC / CEPAL Binası**

1966 yılında Şili'nin Santiago kentinde hizmete giren Birleşmiş Milletler Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu (ECLAC / CEPAL) binası Emilio Duhart, Christian de Groot ve Roberto Goycoolea ile yardımcı mimar olarak Óscar Santelices'in tasarladığı bir üründür. Bugüne dek mimarisi açısından az ele alınmış olduğu söylenebilir. Oysa, ECLAC / CEPAL yapısı hem mimarlık-sürdürülebilirlik ilişkisi sorunsalına ilişkin çok erken bir kaygıyı ortaya koyuyor, hem de mimarlık ürününün inşasında çalışanların izlerini hiçe sayan yüzlerce yıllık bir alışkanlığı aşmayı deneyen yine çok erken bir kavrayışı örnekliyor.

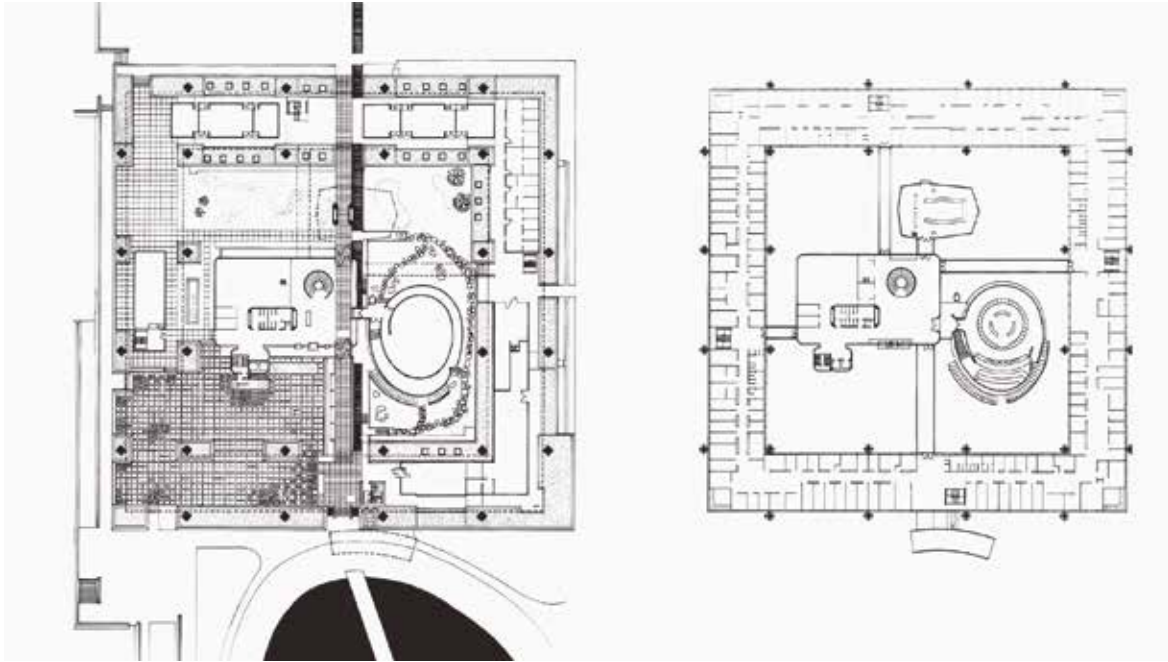

ÇİMENTO ENDÜSTRİSİ İŞVERENLERİ SENDİKASI'NIN KATKILARIYLA

Aktan Acar ■ Bina, yapı, mimarlık arasında bir fark olduğunu ileri sürenler argümanlarını entelektüel ve/veya estetik bir içerik veya aşkın bir amaç fikrinin üzerine inşa ediyorlar. Bu içerik ya da amacın ortak bir kökenle, bilimsel veya metafizik bir kozmolojiyle açıklandığı paradigmaları geride bırakmış olabiliriz. Ancak bir zamanlar gündelik hayatla metafiziğin birbirini tamamladığı ya da ördüğü bir evrene dağılmış kavramların, pratiklerin, ritüellerin mimarlığı nasıl tanımladığını, biçimi ve hacmiyle ayrılmaz

bir bütün olarak mekanı nasıl ürettiğini, günümüze ulaşabilen bilinen en eski kaynaktan, Vitruvius'tan öğrenmişik¹. Antikçağ'ın epistemisi ile mimarlık arasında, bugünü bile kapsayacak biçimde, Rosetta Taşı görevi gören *On Kitap*'tan bu yana biçimle işlev arasındaki ilişkiyi kuramsal bir düzleme taşımaya çalışıyor mimarlıkla ilgilenen herkes.

Vitruvius, bu ilişkiyi, insanlığın üçlemelere düşkünlüğünden kaynaklı olsa gerek popülerliği *utilitas-firmitas-venustas* ile

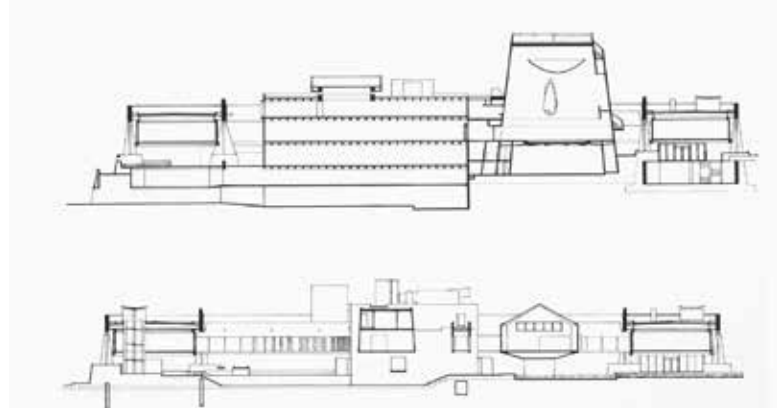

2

3

hiçbir zaman yarışmamış olan 6 kavramla açıklamaya gayret etmiş. Mimarlığın düzen, tasarım, ölçü birliği, uyum, amaca uygunluk ve ekonominin birliğinden oluştuğunu yazmış; *On Kitap*'in farklı bölümlerinde her birini diğerleriyle ilişki içinde açıklamaya çalışmış. Özetle, yapının en küçük biriminden bütününe kadar her bir parçasının ve parçalar arasındaki boşlukların boyutlarının en başta belirlenmiş tek bir modülden başlayarak belirlenmesi gerektiğini; boyutların yapının işlevine, kullanıcılarının sosyal konumuna, maddi koşullar ve kaynaklara göre düzenleneceğini ama mimarın görgüsü ve yerleşik gelenekler arasındaki uyumu yakalamaya yardım edeceğini; herkesin ve her şeyin amacına ve doğasına uygun olmasıyla yapının tamamlanacağını ifade etmiş Vitruvius. Bu görüş, biçim ile işlev arasındaki ilişkinin dar bir neden sonuç ilişkisine sıkıştırmadan ele alındığını, alınabileceğini işaret ediyor. Katmanlar halinde, malzemenin doğası, yapabilecekleri, anlamı; yapısal elemanların ve yapım tekniklerinin bütün içindeki maddi ve sembolik rolleri üzerine düşünme fırsatı veriyor. İşlevin eylemi, tekniği, anlamı ve hepsinin birlikte olanaklı kıldığı yaşamı kapsadığını gösteriyor.

1966 yılında Şili'nin Santiago kentinde hizmete giren Birleşmiş Milletler Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu (ECLAC / CEPAL) binası, bu imkanın gerçeğe dönüştüğü mimari örneklerden biri². 1960 yılında

gerçekleştirilen ulusal yarışmada Şilili mimar Emilio Duhart'ın lider, Christian de Groot ve Roberto Goycoolea ortak, Óscar Santelices'in ise yardımcı rol üstlendiği ekibin projesi Philip Johnson ve Wallace Harrison'un da aralarında bulunduğu bir jüri tarafından birinci seçiliyor.

Harvard Üniversitesi'nde Walter Gropius'un yönetimindeki mimarlık yüksek lisans programı mezunu olan Duhart'ın Gropius'la çalıştığı biliniyor. Duhart, Le Corbusier'nin Hindistan'daki projelerinde de görev alıyor. Duhart ve ekibinin yaklaşımlarını bu kariyer üzerinden okumak, mimarlıklarını modern mimarlığın köşe taşlarına referansla ele almak, biçimsel benzerlikler kurmak elbette mümkün. Ancak böyle bir değerlendirme yapısal yalnlığı olanaklı kılan işlev ve anlam katmanlarını eksik bırakacaktır.

1 ECLAC Binası, Santiago, Şili, 2011 (Fotoğraf: ©CEPAL - La Comisión Económica para América Latina y el Caribe).
2-3 ECLAC Binası, Plan ve kesitleri (©Alberto Montealegre, Emilio Duhart Arquitecto, Ediciones ARQ - Pontificia Universidad Católica de Chile, 1994. Kaynak: *Docomomo Journal*, sayı 52, 01/ 2015).

4

5

Latin Amerika ülkelerinin bağımsızlık mücadelelerinin ardından gösterdikleri ekonomik ve toplumsal kalkınma çabasının, modernle gelenekselin, yerelle küresel çatışmasının, kimlik tartışmalarının tüm sancularıyla birlikte yaşandığı bir coğrafyada inşa edilen anıtsal bir yapı, bir gurur kaynağı olan bu bina çok daha fazlasını hak ediyor.

Kimlik inşası, icadı veya keşifle meşgul toplumlarda binlerce yılda biriken, dönüşen ve biçimini bulan, profesyonel işbirliğinin ötesinde bir yanyanalığı tarif eden kolektif güç ve bilinç mekanının çetin bir meydan okumaya dönüştüğünü söylemek mümkün. Asırlar süren sömürge idarelerine karşı verdikleri

mücadeleyle özgürlüklerini elde eden Afrika, Güney Amerika, Orta-Doğu-Güney Asya ülkelerinin sosyal ve kültürel bağımsızlıklarını inşa süreçlerinde bu meydan okumanın ve çatışmanın en keskin haliyle bedenlendiğini iddia etmek yanlış olmayacaktır. Mimarlığın üstlendiği ya da entelektüellerin mimarlığa yükledikleri sorumluluğun, eski ve yeninin mücadelesinde en çetin karşılaşmaların mekan üzerinden gerçekleşmesine yol açtığı söylenebilir.

Özellikle Afrika ve Güney Amerika’da bu çatışmanın taraflarının, kıta Avrupası ile özdeşleşmiş paradigmaların içinde çözüm aramaları dikkat çekici. Köklerine dönebilmek, geleneksel yöntem ve

biçimlerin izini bulabilmek için ihtiyaç duyulan düşünsel çerçevenin farklı coğrafyalardan, analizlerden beslenmesi ise neredeyse sıradan bir durum. Çünkü unutulmuş gelenekler ancak ritüel olarak, biçimsel unsurlarıyla tekrar edilebiliyor. Yeni bir kültür, kimlik, kolektivite inşa etmek bir irade ya da inisiyatif meselesi değil. Zaman, yer ve insanın belki de milyonlarca defa keşişmesinin bir sonucu. Bu keşişe ya da buluşmaya, Tahsin Yücel’e referansla³, “yerlem”i yeterince analiz edebileceğine ve sonuçları tekrar edebileceğine inanan modern insan ise özgünlük iddiasıyla meydan okuyor bu birikime.

“Uygar toplumların” araştırma ve analiz nesnesi olarak gördüğü diğer tüm coğrafyalar gibi Latin Amerika da bu meydan okumanın sahnelerinden biri. Farklılıkların en az coğrafyanın kendisi kadar güçlü ve belirgin olduğu Güney Amerika’da Kolomb sonrası dönüşümün farklı yollar izlediği; Avrupalı kaşiflerin, işgalcilerin, sömürgecilerin her yerde aynı biçimde kök salmadıkları, farklı yapıları çevreler ürettikleri biliniyor⁴. Bazılarında evsahiplerinin gelenekleri, kökleri, temelleri üzerine inşa ve bir tür entegrasyon sözkonusu olurken, bazı yerlerde anlık, kısa vadeli ihtiyaçların karakterini verdiği zamanın ruhuna uygun birtakım müdahaleler gerçekleşmiş.

Bu çeşitlilik içinde, uluslararası ortamda temsil, söz hakkı fırsatı verecek bir yapının o gün mimarlık için ne söyleyeceği, bu sözün gelecekte nasıl yankılanacağı önemli bir soru. ECLAC Binası, her ne kadar entelektüel ve ekonomik çevrelerle sıkı ilişki içinde de olsa, çağdaş Latin Amerika, özellikle de modern Şili mimarlığının kabul ve takdir görmesi için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmiş olmalı. Hem geleneksel hem de modern öncüllerin, tekrar edile edile incelenmiş, mükemmel hale getirilmiş tekniklerinin çıtayı belirlediği, beğenin ve işe yararlığın ölçütü haline geldiği bir ortamda Duhart ve arkadaşlarının zor bir iş başardıkları ortada. ECLAC Binası, modernist bir tutum sergilemek adına değil; işçiliğin, malzemenin, geleneklerin, doğanın güçlerinin ve simgelerin karşılıklı etkileşiminin sonucu ortaya çıkıyor. Sembolik değerini tanıyan ve bilinen unsurların kullanılmasıyla elde etmiyor yapı. Güney Amerika piramitlerine, güneş ya da ay kültlerine, koloni döneminin yerleşim ilkelerine referansları var elbette. Ancak bunlar görsel kültürde yerleşik hale gelmiş ve yapının kütesine iştirilmiş unsurlar değil.

Hem geleneksel hem de modern olanda kuram, eylem hatta metafor olarak tekrarlanagelen, teknik yeterliliğiyle gündelik yaşam pratikleri için işlevsel hale gelen yapıların “görülen ve tanınan unsurları”, örneğin cephe elemanları, zamanla diğer tüm işlevlerinin “sembolik” ifadesine dönüşebiliyor. Binanın, dışarıdan bakıldığında, tanınan ve bilinen biçimlerle vücut bulmasının, değerli ve anlamlı olmasının gerekli ve yeterli koşul sayıldığı bir durum bu. İnsan yaşamına kıyasla çok daha uzun bir zamana yayıldığı için teknik ve ardından biçimsel tekrarların kurula dönüştüğü durumlarda mevcut kavrayışta değişikliklerin gerçekleşmesi de çok daha zor oluyor, çok daha fazla zaman alıyor. Bu değişikliğin gerçekleşebilmesi için önce eskinin, ritüelin, sembolik olanın tanınması ve nedenlerinin anlaşılması gerekiyor.

6

Josep Lluís Sert, Ferdinand Léger ve Sigfried Giedion'un 1943 yılında büyük bir cesaretle malumu ilan ettikleri anıtsallığın 9 maddesi manifestosu anlam, tekrar, simgesellik üzerine aktarılanların gündelik yaşamdaki yapı üretim pratiğinin dinamikleri ile ilişkisini özetliyor⁵. Sert, Léger ve Giedion, anıtların sembolik değerini tanıyor; insanların sosyal ve kolektif yaşamlarını işlevin dışında temsil edecek, anıtsallığa, neşeye, gurura, umuda dair ihtiyaçlarını, özlemlerini giderecek binalar istediklerini vurguluyorlardı. Manifestonun, mimarların, kendi entelektüel fikirlerine veya imgelerine biçim kazandırmayı, sıradan insanların ihtiyaç, fikir ve imgelerini gerçekleştirme olanağının önüne koymalarındaki seçkinci tavra bir eleştiri olup olmadığı başka bir yazının konusu. Ama kolektif güç ve üretimin salt mekanik eylemler, iş akışları, işlevler dizisinden ibaret olmadığına altını çizmesi önemli. Sonraki 20 yılda seçmeci tarihselcilğin, popülist sembolizmin baskısıyla, yukarıda da açıklamaya çalıştığım biçimiyle, ikiboyutlu bir ifade olarak cepheye indirgedi.

Anıtsal mimarlığa talep; kültürel kimlikleri, aidiyetleri fiziksel gerçek olarak tanınan mimarlık gibi araçlarla temsil etme, ortaya koyma çabası, sadece popülist politikaların ya da iktidarların güdümünde karşımıza çıkmıyor. Hepimizin varlığını, aidiyetini, değerini, kimliğini gerçek ve görünür kılabilecek araçlara ihtiyacı var. Çağın gereklerine ve imkanlarına, kolektif üretime olanak veren düşünce ya da inanç sistemlerine göre ortaya çıkmış, dönüştürülmüş, yeniden işlevlendirilmiş araçlar bugün bile farklı biçimlerde işlevlerini yerine getiriyorlar. Entelektüel ya da sembolik anlamı biçimsel varlığının

7

önüne geçmiş, teknolojik ömrünü aşmış yapılar, örneğin ikonik binalar, katedraller, kamusal işlevlerle bütünlüşmüş cami yerleşkeleri, müzeye dönüştürülmüş saraylar, meydanlar bunlara örnek olarak verilebilir.

Ama bütün farklılıklarına rağmen, 20. yüzyılın ikinci yarısında, özgünlük ve yerellik arayışı ya da iddiasındaki toplumların yapıları çevrede hala benzer sonuçlara ulaştığını görmek şaşırtıcı. Elbette bunda önce sömürgecilerin biçimlendirdiği “entelektüel çevre”, sonra Avrupa'nın büyük savaşlarının hareketlendirdiği avangartların kıtaya ulaşması ve fikirlerinin kabul göreceği ortamı bulmasının etkisi büyük. Sarsıcı dönüşümlere tanıklık etmiş bir dünyada, iddialı figürlerin ve fikirlerinin etki alanının büyüklüğü de altı çizilmesi gereken bir olgu. Le Corbusier'nin Güney Amerika'dan Afrika'ya kadar geniş bir coğrafyada bu

4 ECLAC Binası maketi, 1961
(Kaynak: Wikimedia Commons).
5-11 ECLAC Binası, Santiago,
Şili, 2011 (Fotoğraflar: ©CEPAL
- La Comisión Económica para
América Latina y el Caribe).

kadar güçlü bir etkiye sahip olması bunun en çarpıcı örneği⁶. Ancak bu etkinin biçimsel benzerliklerle sonuçlanması bizi yanlış bir çıkarıma götürmemelidir.

Buradaki ortak nokta ya da benzerlik, “Modern Mimarlık” kategorisine alınan malzeme, teknik ve biçimsel ifadenin, gelişmekte olan endüstrileşmeye çalışan toplumlarca temsil aracı ve üretim biçimi olarak kabul edilmesi. Geleneksel ve yerel olanla çağdaş, evrensel ve -tırnak içinde-modern olan arasındaki çatışma, eskinin tekrarlanagelen yerleşik biçimleri üzerinde gerçekleşiyor. Taş, ahşap, kerpiç el işçiliği gerektiriyor; zanaatı, loncaları, kısacası Modern’in karşıtlarını hatırlatıyor. Oysa betonarme, her ne kadar kalıp için el işçiliği gerektirse de özelleşmiş bir zanaata ihtiyaç duymuyor. Endüstriyel bir ürün olan çimentonun, mühendisliğin şaşmaz hesaplarına uygun oranlarda su, çakıl ve

kum ile karıştırılarak “Mimar”ın karar verdiği biçimi alması önemli bir fark.

Bu üretim biçimi, zanaatın, ortak kimlik ve kültürün yokluğunda yeni bir kolektiflik imkanı da sunuyor bir yandan. Latin Amerika’nın sosyal adalet, eşitlik, kolektif irade ve güç ideali “betonarme”de biçim buluyor. Her biri farklı özelliklere sahip taş ve ahşap elemanlarla bu kadar süratli, eşit ve kapsamlı olmak mümkün olmayabiliyor. Malzeme, teknik ve biçim kolektif bir karakter kazanıyor. Kalıbın elle üretilmesinin gerekliliği, inşaatın ve paylaşılan emeğin yarattığı, yeniden hatırlattığı kolektif ruhun, gelenekselin çağdaş malzeme ve tekniklerle bütünleşmesine fırsat verdiği düşünülebilir.

ECLAC Binası brüt betonun, Latin Amerika modernizminin ve genel anlamıyla modern mimarlığın iyi

örneklerinden biri olduğu kadar yukarıda sözü edilen buluşma ya da kesişmenin de gerçekleştiği bir yapı olarak ele alınabilir.

Bir nehir yatağının kıyısında, And Dağları’nın sınırladığı ufuk çizgisinin önünde yer alan binanın dış hattını, ortadaki avluyu saran 96x96 m boyutlarındaki ortası boş bir prizma kütle oluşturuyor. Geometrik olarak halka biçiminde olmasa da “Ring” adını verdikleri yatay kütlede ofisler yer alıyor. Ring’in boyutları Güney Amerika’daki İspanyol yerleşimlerinin karakterini oluşturan bloklardan alınmış. Kenarlarda yer alan büyük kolonlar ve bunların arasındaki kirişlere asılan kütle, yataylığı ve zeminde yarattığı boşlukla kentin dışında yükselen sıradagılara meydan okuyor. Kütle 4 köşesi bu kolonlar sayesinde konsol olarak taşıyor. Ring’i taşıyan prizma biçimli 28 kolon ve askı kirişleri deprem yükleri için özel olarak tasarlanmış. 1960 yılında Şili’de yaşanan ve 20. yüzyılın en büyük depremi kabul edilen 9,5 (9,4-9,6) büyüklüğündeki felaketin ardından konuya büyük önem verildiği anlaşılıyor.

Askıdaki Ring’in altında peyzajın devam etmesi hedeflenmiş. Zemindeki bu süreklilik ilerleyen yıllarda yeni ekler ve kapatmalarla kaybedilmiş. Ring’in altından ulaşılan ve köprülerle birleştirilen orta avlu dörde bölünüyor. Bu bölünmeyi sağlayan sadece köprüler değil; aynı zamanda Kurul Salonu ve Çekirdek olarak adlandırılan servis binası. Bu kütle beş katlı ve iki katı zeminin altında yer alıyor. Çekirdek dolaşımın kavşak noktası. Spiral salyangoz kabuğu anlamına gelen “Caracol” adıyla anılan büyük salon oldukça sembolik. Konik kütle içiçe geçmiş iki kesik silindirden oluşuyor. Güney Amerika’nın piramitlerine bir gönderme yapıyor. İç spiral havalandırma için shaft görevi görürken dış spiral teras çatıya çıkan merdivene evsahipliği yapıyor.

İçeride salonun tavanından “Luna” (Ay) adını verdikleri konkav fiberglas ses ve aydınlatma elemanı sarkıyor. Aşağı yukarı hareket edebilen bu ters kubbe, iki gün düşürücü (*beliostat*) aracılığıyla toplanan, salyangozun kuzey tarafında yarıktan içeri alınan ve bir ayna yardımıyla üzerine yansıtılan gün ışığını, parlama ve yansıma olmadan salona veriyor.

Yapının giriş cephesinde yer alan oval havuz, kuzey cephedeki yağmur suyu rezervuarında toplanan yağmur suyuyla besleniyor. Havuzla rezervuar arasındaki kanal orta avludan geçiyor. Kanal açık

olduğu için avluyu da bir soğutma kulesine dönüştürüyor. Zemindeki iç-dış sürekliliğinin korunduğu yıllar boyunca havuzun serinlettiği havanın avlunun mikroklimasına yaptığı etki, hala güçlü olduğu görülen bitkisel yaşamdan anlaşılıyor. Orta avlu için planlanan ancak inşa edilemeyen “Diamond” (Elmas) adını verdikleri kütleli eksikliğinin, sonradan çekirdek binasının üzerine inşa edilen ekler giderilmeye çalışıldığını görüyoruz. Bu ekin yapıyla dil birliği kuramadığı söylenebilir.

İşçilerin inşaat sırasında duvarlara bıraktıkları el izleri; endüstriyel üretimin yarattığı yabancılaşmanın etkisini azaltma, aidiyet ve sahiplenme duygusunu güçlendirme çabası ya da uluslararası ölçekte bir eylemin parçası olmanın verdiği gururu paylaşma denemesi olarak okunabilir. Bu izler aynı zamanda Sert, Leger ve Giedion’un vurguladıkları yeni anıtsallığı elde etmenin, zayıf ama olası yollarından biri olarak değerlendirilebilir.

60 yıl sonra, kapatılan açık alanlar, ekler, eskijen ve bozulan unsurlarla birlikte bu yapıya bir bütün olarak bakıldığında, Latin Amerika’nın, özellikle de Şili’nin brüt betonla ilişkisinin bir başka boyutunu keşfetmek mümkün. Brüt betonun eskijen, yıpranan dokusu ve rengi, üzerindeki izler ve rölyeflerle beraber, Güney Amerika tarihi ve kültürünün önemli bir parçası olan, binlerce yılın izlerini çizimleri, resimleri üzerinde saklayan çöl kayalarını anımsatmaya başlamış. Avludaki bitkisel yaşamla bütünleşen el oyması, ama suni olmayan kayalar yere daha bir sıkı tutunuyorlar.

Vitruvius’un mimarlığı açıklamak için kullandığı altı kavram, eylem ya da nitelik, yeryüzündeki yerleşikliğimizi anlamaya, açıklamaya yönelik ipuçları taşıyor ve dinamik koşullarının önceden belirlenmiş bir formülle ya da şablonlarla düzenlenemeyeceğini ortaya koyuyor. Mimarın mekanı ve bütün o dinamik ilişkileri “Mimarlık”ın önüne koyması gerektiğini hatırlatarak, mimarlığın, tıpkı müzik notaları gibi başka bir şeyin varolmasına aracılık ettiğinin altını çiziyor. ECLAC Binası da bütün karmaşıklığıyla tüm ilişkileri, teknikleri, uzmanlıkları ve malzemeleri yalın bir sonuca ulaştırmayı başararak böyle bir mimarlığın mümkün olduğunu gösteriyor.

■ Aktan Acar, Doç.Dr., TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık Bölümü.

10

11

Notlar:

1 M.P. Vitruvius, *Mimarlık Üzerine*, çev.: Çiğdem Dürüşken, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017.

2 ECLAC Binası hakkındaki bilgiler aşağıdaki kaynaklardan derlenmiştir:

Horrace Torrent, Reuse and Transformation of a Modern Movement Masterpiece: UN-CEPAL-ECLAC Building, Santiago de Chile. *Docomomo Journal*, (52), s. 60-71: [https://doi.org/10.52200/52.A.B7UFNCU4]; Luis E. Carranza ve Fernando Luiz Lara, *Modern architecture in Latin America: art, technology, and utopia*, University of Texas Press, Austin USA, 2014; Francisco Bullrich, *New Directions in Latin American Architecture*, George Braziller, New York, 1969.

3 “Kendisini algılayan biri bulunduğu sürece, devingen bir çevrendir dünyamız; bizim algıladığımız ya da tasarladığımız dünyadır, nesnel ve değişmez bir dünya değil: ‘Belli bir anda, belli birinin dünyası olmayan dünya yoktur’. Bunun sonucu olarak, dünya konusunda her türlü bilginin en azından üç etkenin işlevi olduğu söylenebilir: Dünyanın kendisi (uzam), onu ele alan özne (belli biri) ve her ikisinin de yer aldığı zaman (belli bir an). Bu üç öğeden birinde en ufak bir değişiklik oldu mu dünya aynı dünya değildir artık. İster bizi çevreleyen gerçek evren söz konusu olsun, ister betimlenmiş ya da düşünülmüş öyküsel bir evren, üç öğeden biri için doğru olan, öbür ikisi için de doğrudur: ‘Yerlerin evrensel tarihe ya da bireyin özgeçmişine göre her zaman bir tarihselliği olduğundan, uzam içinde her yer değiştirme zamansal yapının yeniden düzenlenmesini gerektirecek’,

aynı biçimde, zaman içinde her yer değiştirme de uzamsal ve bireysel yapıların yeniden düzenlenmesini zorunlu kılacaktır.” Tahsin Yücel, *Anlatı Yerlemleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2019.

4 Bkz.: dn. 2

5 J.L. Sert, F. Leger, S. Giedion, “Nine Points of Monumentality”, *Architecture You and Me: The Diary of a Development*, Harvard University Press, Massachusetts, 1958.

6 Bkz.: dn. 2

05

ÇEİS'ten

İŞVEREN CAMIASI CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI VE BAKANLARLA GÖRÜŞTÜ

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Burak Akkol ve beraberindeki TİSK heyeti, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Prof. Dr. Vedat Işıkhan, Sanayi ve Teknoloji Bakanı M. Fatih Kacır, Ticaret Bakanı Prof. Dr. Ömer Bolat, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı İbrahim Şenel, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan, Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı İsmail İlhan Hatipoğlu ve Ticaret Bakan Yardımcısı Volkan Açar ile Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde bir araya geldi.

Sanayi sektörlerinin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin görüşüldüğü toplantıda çimento sektörünü temsilen Sendikamız Yönetim Kurulu Başkanı Adil Sani Konukoğlu ile Yönetim Kurulu Üyeleri Suat Çalbıyık ve Nihat Özdemir de sektörümüzün sorunları ve çözüm önerilerini gündeme getirmek üzere yer aldı.

İşveren camiası adına konuşma yapan TİSK Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Burak Akkol, işverenler olarak ortak akılla, sosyal diyalog içinde çalışmaya ve çözümler üretmeye verdikleri önemi her fırsatta dile getirdiklerini, kalıcı faydaların ancak bu şekilde ve 'Birlikte Mümkün' anlayışı ile sağlanabileceğine inandıklarını belirtti.

Metalden, inşaat ve çimentoya, kimyadan tekstile, madenden, ilaç, sağlık ve turizmde ülke ekonomisine ve kalkınmasına yön veren sektörlerin temsilcileri ile iştirak edilen toplantıda, finansman sorunları, girdi, hammadde, enerji ve işçilik başta olmak üzere artan üretim maliyetleri, kur politikası ve daralan talep gibi başlıca konular değerlendirilirken; sektör temsilcileri ile beraber iş dünyasının görüş ve beklentileri ve çözüm önerileri de aktarıldı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI'NIN YEŞİL EKONOMİ KONULU PANELİNDE ÇİMENTO SEKTÖRÜ DE YER ALDI

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 29 Ağustos 2024 tarihinde “Yeşil Ekonomi Yolunda Adil Geçiş: Sürdürülebilir İstihdamın Geleceği” konulu panel gerçekleştirildi.

Panelde çalışma hayatında yeşil dönüşüme dair sektörlerin durumu, konuya bakış açısı ve iyi uygulama örnekleri paylaşılırken, çimento sektörünün yanı sıra demir-çelik, enerji, tekstil ve otomotiv sektörlerinin temsilcileri hazır bulundu. Çimento sektörünü ve Sendikamızı temsilen ÇEİS İSG Kurulu Başkanı ve Votorantim Çimentosu Türkiye Sürdürülebilirlik Direktörü Okan Güven yer aldı.

Okan Güven, gerçekleştirdiği konuşmada çimento sektörünün yeşil dönüşüm sürecindeki önemine değinerek, sürdürülebilirlik hedefleri kapsamında enerji verimliliğini artırma ve karbon emisyonunu azaltma konularında yenilikçi teknolojilerden bahsetti. Sendikamızın söz konusu süreçte nitelikli

istihdamın sağlanması yönündeki çalışmaları ile sektörün gelecekte ihtiyacı olacak yeni yetkinliklerin ve mesleklerin neler olabileceği hakkındaki görüşlerini ileten Güven ayrıca, iş sağlığı ve güvenliği konularındaki sürdürülebilirlik hedefleri ile bu süreçte çimento sektörünün sürdürülebilirliğe geçişinde iş sağlığı ve güvenliği alanında karşılaşılan zorluklar ve bu zorluklara karşın atılan adımlar hakkında katılımcıları bilgilendirdi.

YD MADENCİLİK A.Ş. (MARMARA ÇİMENTO) TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ SÜRECİ DEVAM EDİYOR

Sendikamız ile T. Çimse-İş Sendikası arasında YD Madencilik A.Ş. (Marmara Çimento) için başlayan toplu iş sözleşmesi müzakerelerinin üçüncü toplantısı 19 Temmuz 2024; dördüncü toplantısı ise 26 Temmuz 2024 tarihinde gerçekleştirildi. Süreç resmi arabuluculuk aşaması ile devam ediyor.

#GELECEĞESAĞLAMADIMLARLA SOSYAL MEDYA ÖZEL ANLAR SERİMİZ DEVAM EDİYOR

Sendikamız, Kocaeli Üniversitesi ile imzaladığı protokolle, çimento sektörüne özgü seçmeli derslerin, 2019-2020 öğretim yılından başlamak üzere, verilmesi konusunda iş birliği başlattı.

Sanayi ve üniversite iş birliği modelini yaygınlaştırmak üzere Nisan 2022'de ise Ankara Üniversitesi ile benzer protokol de imzalandı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından, iş sağlığı ve güvenliği kültürüne katkı sağlamak amacıyla düzenlenen Kristal Baret Ödülleri Yarışması'nda ÇİSİEM; iş kazası anını birebir deneyimleme imkânı sunan sanal gerçeklik modülleri başta olmak üzere, katılımcılara sunduğu farklı eğitim ve uygulamalarla, "İnovasyon" kategorisinde ödül almaya hak kazandı.

Mart 2018

Kocaeli Üniversitesi Meslek Yüksekokulu ile yaptığımız protokol ile çimento sektörüne özgü seçmeli derslerin verilmesi konusunda iş birliği sağladık.

60y-1 | Geleceğe Sağlam Adımlarla

Aralık 2018

İBB Kristal Baret Ödülleri Yarışması'nda ÇİSİEM; İnovasyon kategorisinde ödül almaya hak kazandı.

60y-1 | Geleceğe Sağlam Adımlarla

Nisan 2022

Ankara Üniversitesi ile yapılan protokolle üniversitenin bünyesinde yer alan Meslek Yüksekokullarında, çimento sektörüne özgü seçmeli dersler başlatıldı.

60y-1 | Geleceğe Sağlam Adımlarla

Ekim 2019

Sektörümüzün gurur kaynağı olan Yapı Tasarım Yarışması'nın ilk dönemini "Kentsel Alanda Yenilikçi Adımlar" teması ile tamamladık.

60y-1 | Geleceğe Sağlam Adımlarla

Çimento sektörümüze uzun vadede kalıcı çözümler getirecek iyileştirme alanının eğitim olduğuna inanan vizyonumuzla "ÇEİS Kampüs"ü 2020 yılının son günlerinde hayata geçirdik ve insan kaynağına yatırım yaptığımız bu yolda, önemli bir adım daha attık.

Aralık 2020
"ÇEİS Kampüs"ü 2020 yılının son günlerinde hayata geçirdik ve insan kaynağına yatırım yaptığımız bu yolda önemli bir adım daha attık.

60y-1 Geleceğe Sağlam Adımlarla

#BenimleGelecek Projesi ÇEİS tarafından hayata geçirilen, çimento sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda davranış ve düşünce gelişimi sağlamayı hedefleyen bir kurumsal sosyal sorumluluk projesidir.

Biz çimento sektörü paydaşlarının "eşitlikçi bir toplum hayaline" inanması gerektiğini düşünüyoruz. Ancak inanmanın yetmediğini bu toplumu kurmak için gereken gücün "kendilerinde olduğunu fark etmelerini" de istiyoruz. Eşit günlerin bu değişim ile birlikte geleceğini biliyoruz. Bu nedenle, projemizin adı: #BenimleGelecek.

Kasım 2021
Çimento sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda davranış ve düşünce gelişimi sağlamayı hedeflediğimiz #BenimleGelecek kurumsal sosyal sorumluluk projesini hayata geçirdik.

60y-1 Geleceğe Sağlam Adımlarla

KADINLARIN GÖZÜNDEN ÇİMENTO SEKTÖRÜ VİDEO SERİMİZİ SONLANDIRDIK

ÇEİS olarak Eşit Günler #BenimleGelecek diyerek Çimento sektöründeki toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin yaygınlaşması yönünde yaptığımız farkındalık çalışmaları kapsamında Sektörde çalışan kadınlara söz vermeye devam ediyoruz.

Kadınların Gözünden Çimento Sektörü video serimizde konuğumuz Akçansa Çanakkale Fabrika Kalite Mühendisi Büşra Tepe.

Tepe, çimento sektöründe kadınların çalışmasına yönelik önyargıların nasıl aşılabileceğini anlattı.

Sosyal medya hesaplarımızdan duyurusunu yaptığımız videonun tamamını Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası Youtube kanalından izleyebilirsiniz.

#BenimleGelecek

#İLK KADINLAR PROJESİNİ SONLANDIRDIK

Dilhan Eryurt (1926-2012)
NASA'da 1961-1973 yılları arasında görev yapan
İlk Türk Bilim Kadını, Astrofizikçi

Cahide Sonku (1919-1981)
Türk sinemasının İlk Kadın Film Yönetmeni ve
Sinema Oyuncusu

Dilhan Eryurt

1926 yılında İzmir'de doğan Dilhan Eryurt çocukluk yıllarında Ankara'ya taşınmıştır. Buradaki başarılı öğrencilik hayatının ardından, Millî Eğitim Bakanlığı'ndan aldığı bursla 1942 yılında İstanbul Üniversitesi Yüksek Matematik ve Astronomi bölümüne girer.

Üniversiteyi bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi'nde Astronomi bölümünü açmakla görevlendirilen Tevfik Okyay'ın yanında asistan olarak çalışmaya başlar. Devamında yaptığı başvuru sonrası Michigan Üniversitesi Astronomi bölümüne kabul edilen bilim insanı ve Türkiye'ye dönerek Ankara Üniversitesi Astrofizik Anabilim Dalı'nda asistan olur. Astrofizik alanındaki çalışmalarını ileriye taşımak için 1959 yılında Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'ndan aldığı bursla Kanada'ya gider.

1961 yılında Amerikan Ulusal Bilim Akademisi'nden aldığı bursla NASA'nın Goddard Uzay Araştırmaları Enstitüsü'nde, döneminin tek kadın astronomu olur. NASA'nın Apollo 11 görevinin 1969 yılında Ay'a başarıyla ayak basmasında Eryurt'un çalışmalarının da payı vardır. NASA, Ay'a iniş projesindeki katkıları nedeniyle Eryurt'u Apollo Başarı Ödülü ve kıdemli araştırmacı unvanı ile onurlandırır.

Dilhan Eryurt, 1973'te Türkiye'ye temelli dönerek ODTÜ'de Astrofizik Anabilim Dalı'nı kurmuş ve 1977 yılında TÜBİTAK Bilim Ödülü ile şereflendirilmiştir.

Emekli olduktan sonra 1997'de açılan TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi projesinin hayata geçirilmesinde büyük rol oynayan ve aynı yıl Türkiye Bilimler Akademisi Şeref Üyesi seçilen Dilhan Eryurt, 2012'de hayata gözlerini yummuştur.

Cahide Sonku

O dönem Osmanlı Devleti toprağı olan Yemen San'a'da doğan Sonku, I. Dünya Savaşı'nın başlaması ve Yemen'in Osmanlı Devleti'nin elinden çıkmasının ardından ailesiyle İstanbul'a geldi. İlk ve ortaokulu Fatih'te tamamladı.

Henüz 16 yaşındayken Darülbeydi'ye giren Sonku, zamanla İstanbul Şehir Tiyatroları'nın gözde oyuncularında yerini aldı. Muhsin Ertuğrul'un keşfiyle Darülbeydi'de (1932-Şehir Tiyatroları) "Yedi Köyün Zeynebi" ile oyunculuga başladı. 1933'te Söz Bir Allah Bir filmiyle sinemaya adım attı. 1950 yılında kendi adına Sonku Film şirketini kurdu. Fedâkar Ana filmiyle ilk kez yönetmenliği denedi ve Cumhuriyet tarihinin ilk kadın yönetmeni unvanını aldı. Yıldız dergisinin 1951 yılında açtığı yarışmada "Vatan ve Namık Kemal" filmiyle "En İyi Kadın Oyuncu" seçildi.

Birçok ödülün sahibi olan Sonku, 18 Mart 1981 yılında Alkazar Sineması'nda fenalaşarak 61 yaşında yaşamını kaybetti.

Her yıl Altın Portakal Film Festivali'nde kendisinin anısına Cahide Sonku Ödülü verilmektedir.

ÇİMENTO SEKTÖRÜ MBA PROGRAMI 2024-2025 DÖNEMİ BAŞLIYOR

ÇEİS, TÜRKÇİMENTO ve MEF Üniversitesi iş birliği ile 2022 yılında ilk grubu başlatılan ve ilk iki grubu yüksek memnuniyet ve verimlilik ile tamamlanan Çimento Sektörü MBA Programı'nın 3. grup katılımcıları bu yıl 23 Eylül 2024 tarihinde derslere başlayacak.

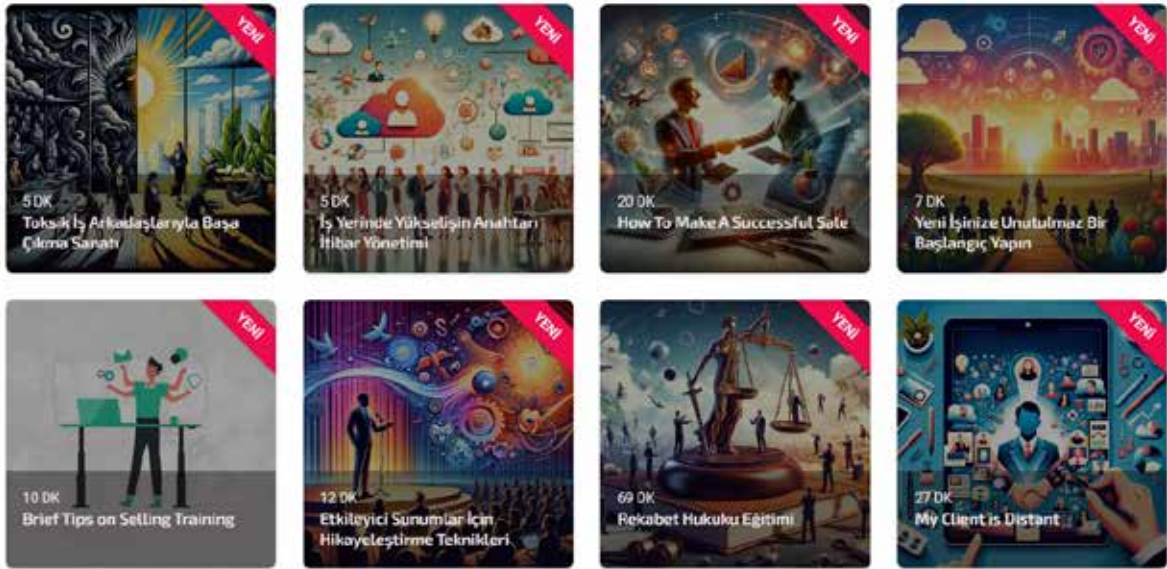
Programdaki katılımcılar ve öğretim üyelerinin katılımıyla 12 Eylül 2024'te bir oryantasyon programı gerçekleştirilerek hem programa ilişkin detaylar aktarıldı hem de katılımcıların birbirleriyle tanışmalarına imkan verildi.

Çimento Sektörü MBA Programı bugüne kadar 45 mezun verdi. Derslerini başarı ile tamamlamış olan 17 katılımcı projelerini teslim ettiklerinde mezun olacaklar. Programın 3. Grubunda 30 katılımcı yer alacak.

10 ders ve 1 bitirme projesi ile 3 dönemde tamamlanacak olan programın Güz Döneminde; Stratejik Yönetim, Finansal Yönetim, Yönetim Muhasebesi, Değişen Dünyada Pazarlama Yönetimi, Operasyon ve Süreç Yönetimi dersleri yer alacak. Bahar Döneminde ise; Liderlik ve Yönetim, Dijitalleşen İş Dünyasında Çevik Proje Yönetimi, Dijital Dönüşüm ve İnovasyon Yönetimi, Sürdürülebilirlik Çevre ve Enerji Yönetimi, İnsan Kaynakları Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar dersleri yer alacak. Bahar Döneminde hem sektör içi hem sektör dışı alanında yetkin misafir konuşmacılar programa eşlik edecek.

ÇEİS KAMPÜS ASENKRONA YENİ EĞİTİMLER EKLENDİ

ÇEİS Kampüs Asenkron, sürekli yenilenen içerikleri ile sektör çalışanlarının gelişimini desteklemeye devam ediyor. 1.685 sektör çalışanının kayıtlı olduğu ÇEİS Kampüs Asenkron'da 700 saat eğitim tamamlandı.

ÇİMENTO SEKTÖRÜNÜN İLK SANAL KARIYER FUARI TAMAMLANDI

Sektörümüzde İŞKUR iş birliğinde ilk kez 03 Temmuz 2024'de düzenlediğimiz "Çimento Sektörü Sanal Kariyer Fuarına" toplam 17 üye firma katıldı. Fuarımıza 511 kayıt gerçekleşmiş olup fuar günü sistemimizi 398 kişi ziyaret etti. Toplamda 837 kez CV bırakıldı. Fuarda Çimento Sektörünü gençlere doğru tanıtmak adına 4 adet konferans oturumu gerçekleştirildi.

Fuar kapsamında gerçekleştirilen konferansa aşağıdaki linkten ulaşılabilir. <https://www.youtube.com/watch?v=-4Ow7liEj8>

Konferans Programı ÇEİS'in YouTube kanalına da yüklendi. Aşağıdaki QR kodu okutarak Konferans oturumumuzu izleyebilirsiniz.

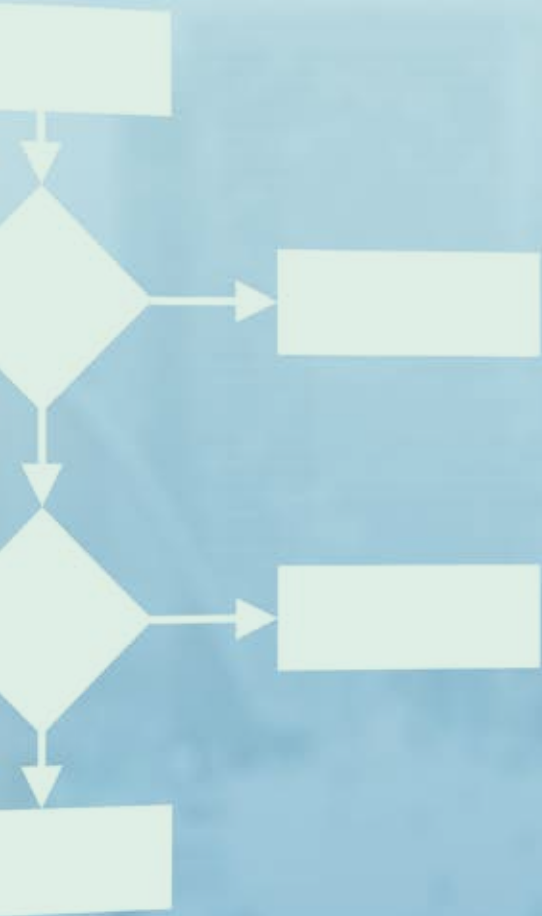

03 Temmuz 2024 tarihinde Sanal Kariyer Fuarıyla ilgili üyelerimizin insan kaynakları temsilcileri ile birlikte geri bildirim toplantısı yapıldı ve Sanal Kariyer Fuarımıza katılan öğrenciler ile geri bildirim anketi paylaşıldı ve 17 Temmuz 2024 tarihinde ise Sanal Kariyer Fuarımıza ilişkin "Çimento Sektörü Sanal Kariyer Fuarı Değerlendirme Raporu" detaylı raporumuz üyelerimizle paylaşıldı.

Paylaşılan raporumuzda hem üye firmalarımızdan aldığımız hem de fuara katılan öğrenci ve yeni mezunlardan aldığımız geri bildirimler yüksek oranda olumlu oldu. Gelecek yıllarda da düzenlemeyi hedeflediğimiz Çimento Sektörü Sanal Kariyer Fuarı yeni mezunların %95'inin, fuara katılan şirketlerin de %100'ünün gelecek yıl tekrar fuara katılacaklarını ifade etmeleri bu önermeyi destekliyor.

Çimento Sektörü Sanal Kariyer Fuarı sadece istihdama yönelik değil aynı zamanda sektörümüzün tanıtımına yönelik de bir misyon üstlendi. Ayrıca, fuara katılan öğrenci ve mezunların %86'sının stantlardaki görüşmeler ve konferanslar sonrasında çimento sektörü hakkındaki bakış açısında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu paylaşması da fuarın sektörümüzün tanıtımı noktasında da katkı verdiğini bizlere gösterdi.

05

ÇEİS KAMPÜS EĞİTİM FAALİYETLERİ

EĞİTİM BAŞLIKLARI

PROFESYONEL GELİŞİM SINIFI

İşe Duygularını Tanıyarak Başla

Yöneticiler İçin Etkili Konuşma Becerileri

LİDERLİK VE YÖNETİM SINIFI

Zor Geri Bildirim Vermek

Farklılıkların Kimyası

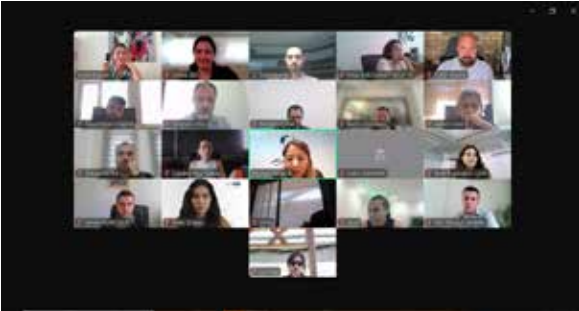
KİŞİSEL GELİŞİM SINIFI

Ebeveyn Roller ve Aile İçi Doğru İletişim

İNSAN KAYNAKLARI SINIFI

İnsan Kaynakları Yöneticileri İçin Etkili LinkedIn Kullanımı

İşten Çıkış Mülakatları

05

ÇİSİEM

İSG EĞİTİM FAALİYETLERİ

105

Katılımcı Sayısı

% 88

Memnuniyet
Oranı

644

İnsan/Saat
Eğitim

EĞİTİM BAŞLIKLARI

PSİKOSOSYAL RİSKLER SINIFI

Psikolojik İlk Yardım

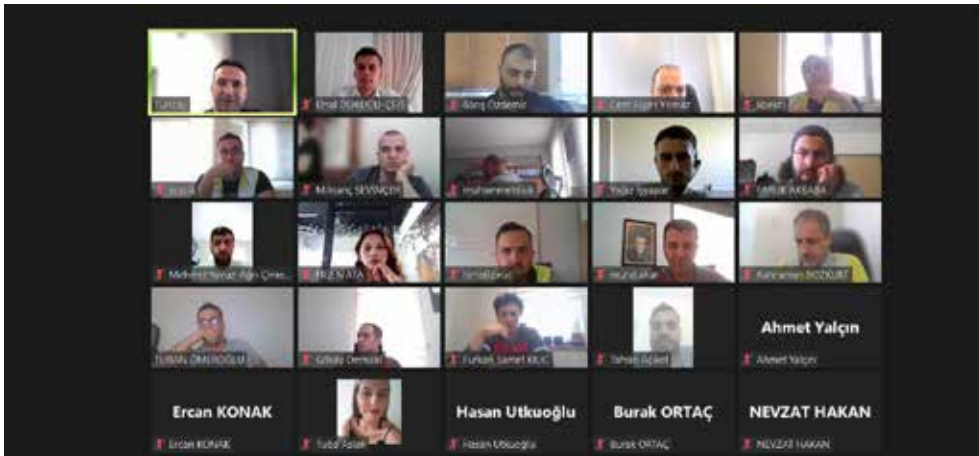
İSG HUKUKU SINIFI

İSG Açısından İşveren ve Vekillerinin Cezai ve Hukuki Sorumlulukları

TEKNİK YETKİNLİK SINIFI

Tehlikeli Kimyasalların Sınıflandırılması ve Güvenli Çalışma Prensipleri

Yöneticiler İçin Sağlık ve Güvenlik

ÇİMENTO SEKTÖRÜ İSG KÜLTÜR ANALİZİ PROJESİ BAŞLADI

ÇEİS olarak bir ilki daha gerçekleştirmek için sektörümüzün İSG kültürünün analizi hedefiyle çıktığımız yolda, 12 Temmuz 2024 tarihinde lansman toplantısını düzenlediğimiz "Çimento Sektörü İSG Kültür Analizi Projesi" kapsamında gerçekleştirdiğimiz 15 fabrika ziyaretinde 200'ü aşkın çalışanla bir araya gelen psikologlar, sağlık ve güvenlik süreçlerini tüm boyutları ile ele almaya devam ediyor.

Proje sonucunda ülkemizin dört bir yanında bulunan üye fabrikalarımızın ziyaretleri tamamlanarak çalışanların görüşleri çerçevesinde oluşacak rapor, #GeleceğeSağlamAdımlarla ilerlememize destek sağlayacak en önemli rehberlerimizden biri olacaktır.

YÖNETİCİLER İÇİN SAĞLIK VE GÜVENLİK EĞİTİMİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

“Sağlık ve İş Güvenliğinde Liderlik” konulu eğitim programımızda, katılımcılar birlikte deneyimleyerek öğrenme ve yetkinliklerini bir üst seviyeye taşıma fırsatı buldular.

“Sağlık ve İş Güvenliğinde Vizyon”, “Dönüşüm ve Strateji Çalışması”, “Yol Haritasının Oluşturulması” ve “Aktif Risk Yönetimi” gibi başlıkları ele aldığımız “Yöneticiler İçin Sağlık ve Güvenlik” eğitimimize katılım sağlayan yöneticiler, güvenlik kültürünün gelişiminde etkin olan anahtar noktaları atölye çalışmalarıyla pekiştirdiler.

KKD WEBİNAR SERİSİ BAŞLADI

Çalışma alanlarındaki risklere göre en uygun kişisel koruyucuların nasıl seçilmesi gerektiğinin aktarılmasının hedeflendiği bu webinar serisinde, kişisel koruyucuların standartları, risk kategorilerine göre KKD seçiminde dikkat edilecek hususlar ve birden fazla risk ortamında doğru KKD seçimi konuları ele alınıyor. 8 farklı başlıktan oluşan serinin 4 başlığı tamamlanırken, 158 çalışanın katılımı sağlanmış oldu.

05

ÇESBEM

SINAV VE BELGELENDİRME
FAALİYETLERİ

34

Sınav Oturumu Açılan
Fabrikası Sayısı

1224

Sınava Alınan
Toplam Aday

81

Gerçekleştirilen Sınav
Oturumu Sayısı

811

Başarılı Aday

% 91

Aday Memnuniyet
Oranı

24.688 km

Toplam Katedilen
Yol

26

Görev Alan Sınav Yapıcı
Sayısı

SINAVLAR

MYK MESLEKİ YETERLİLİK BELGELENDİRMESİ SINAVLARI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu getirilen mesleklerden olan Çimento Üretim Elemanı (Seviye 2, 3 ve 4) mesleği için Sendikamız çatısı altında kurulan ÇEİS Sınav ve Belgelendirme Merkezi (ÇESBEM), sınav ve belgelendirme faaliyetlerine devam ediyor.

- 08-11 Temmuz 2024 tarihinde Aşkale Gümüşhane Çimento Fabrikası'nda, üretim biriminden 28 çalışanın,
- 22-23 Temmuz 2024 tarihlerinde Votorantim Hasanoğlan fabrika üretim sahalarından 16 çalışanın,
- 24-25 Temmuz 2024 tarihlerinde Baştaş Çimento fabrika üretim sahalarından 13 çalışanın
- 05-09 Ağustos 2024 tarihinde Seza Çimento Fabrikası'nda, üretim biriminden 28 çalışanın,
- 19-21 Ağustos 2024 tarihlerinde Limak Ergani Çimento Fabrikası'nda, fabrika üretim sahalarından 41 çalışanın,
- 22-23 Ağustos 2024 tarihlerinde Yurt Çimento Fabrikası'nda 30 çalışanın katılımıyla,

Çimento Üretim Elemanı ve Çimento Merkezi Kumanda Operatörü MYK Mesleki Yeterlilik Sınav ve Belgelendirme Organizasyonu düzenlendi.

2024 yılı Ağustos ayı itibari ile gerçekleştirilmiş sınavlara ilişkin verileri aşağıda görebilirsiniz.

2024 yılı Ağustos ayı itibari ile gerçekleştirilmiş sınavlara ilişkin verileri aşağıdaki tabloda görebilirsiniz.

Açılan Sınav Programı Sayısı	Sınava Giren Kişi Sayısı	Belgelendirilen Kişi Sayısı
81	1224	811

KIRMA ELEME TESİS OPERATÖRÜ (SEVİYE 3) MESLEKİ YETERLİLİK BELGELENDİRME SINAVLARI DEVAM EDİYOR

Eskişehir Ticaret Odası Sınav ve Belgelendirme Merkezi (ETO-METSEM) ile Sendikamız arasında imzalanan işbirliği protokolü kapsamında Kıрма Eleme Tesis Operatörü (Seviye 3) mesleğine yönelik MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi sınavları devam ediyor.

Üye işletmelerimizin kırıcı sahalarında çalışan operatörler için düzenlenen sınavlar ETO-METSEM tarafından Sendikamız koordinasyonunda yürütülürken, bugüne kadar 34 farklı tesiste 519 sektörümüz çalışanına 86 sınav gerçekleştirildi. Gerçekleştirilen sınavlarda 480 sektörümüz çalışanı başarılı oldu.

Açılan Sınav Programı Sayısı	Sınava Giren Kişi Sayısı	Belgelendirilen Kişi Sayısı
84	506	466

06

ÜYELERİMİZDEN ve DİĞER HABERLER

“FORTUNE 500 TÜRKİYE’NİN EN BÜYÜK 2023” ARAŞTIRMA’SINDA SENDİKAMIZA ÜYE 12 ŞİRKET YER ALDI

Fortune Türkiye ve CRIF Türkiye'nin bu yıl 17'incisini gerçekleştirdikleri ve Türkiye'nin en büyük 500 şirketinin listelendiği Fortune 500 Türkiye 2023 Araştırması sonuçlarına göre Sendikamız üyesi 13 şirket listede yer aldı. Listeye giren üyelerimizi tebrik ediyoruz.

2023 Yılı “FORTUNE 500 Türkiye'nin en büyük şirketleri” listesine giren ÇEİS üyesi şirketler;

- 69. sırada OYAK Çimento Fabrikaları A.Ş.
- 100. sırada Çimsa Çimento San.ve Tic. A.Ş.
- 114. sırada Akçansa Çimento San.ve Tic. A.Ş.
- 148. sırada Çimko Çimento ve Beton San. Tic. A.Ş.
- 162. sırada Nuh Çimento Sanayi A.Ş.
- 186. sırada Batıçim Bati Anadolu Çimento San. A.Ş.

- 205. sırada Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş.
- 212. sırada Bursa Çimento Fabrikası A.Ş.
- 336. sırada Baştaş Başkent Çimento San.ve Tic.
- 379. sırada Göltaş Göller Bölgesi Çimento. San. Tic. A.Ş.
- 402. sırada As Çimento San.ve Tic. A.Ş.
- 424. sırada Konya Çimento Sanayii T.A.Ş.

AKÇANSA, SEKTÖRÜNDE CEO WATER MANDATE'İ İMZALAYAN İLK TÜRK ŞİRKETİ OLDU

Akçansa, iklim değişikliğinin yıkıcı etkisi olan kuraklık sorunuyla mücadelede önemli bir adım atarak, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin (UNGC) girişimlerinden 'CEO Water Mandate'i imzalayan ilk Türk çimento şirketi oldu. Etkin su yönetimi prensibiyle faaliyetlerini sürdüren Akçansa, su verimliliği ve kuraklığın önlenmesi konularında uluslararası inisiyatif üstlenen CEO Water Mandate'i imzalayarak sektörde bir ilke imza attı.

“Su yönetimi konusu sürdürülebilirlik stratejimizin merkezinde yer alıyor”

Akçansa Genel Müdürü Vecih Yılmaz daha sürdürülebilir bir gelecek için etkin su yönetimi konusuna büyük önem verdiklerini belirterek, böylesine değerli bir girişimin imzacıları arasında yer almaktan duydukları memnuniyeti belirtti. Yılmaz, “Gezegelimiz ve geleceğimiz için suyun önemini biliyor; su kaynaklarının verimli kullanılması, döngüsel ekonomi bakış açısıyla geri kazanım oranlarının artırılması için faaliyetlerimizi sürdürüyoruz. 2023 yılında çimento üretim faaliyetlerimizde tüketilen suyun yüzde 92'sini kapalı çevrim sistemlerle tekrar kullandık. Yağmur ve yüzey suyu toplama gibi konularda Su Yönetim Master Planlarımızı hazırladık. İklim değişikliğine uyum planlarımızın önemli başlıklarından biri olan su yönetimi konusu sürdürülebilirlik stratejimizin de merkezinde yer alıyor. Sürdürülebilirliğe gönüllü yapımızla daha yaşanabilir bir gelecek için çalışmaya devam edeceğiz” dedi.

AŞKALE ÇİMENTO'DA ÇOCUK ŞENLİĞİ

Aşkale Çimento Fabrikası'nda personel çocukları için bir etkinlik düzenlendi.

Etkinlikte çocukların oyunlar eşliğinde eğlendi, yarışmalara katıldı ve ailelerinin çalıştığı yeri görme fırsatı yakaladı. Grup İş Sağlığı ve Güvenliği biriminin organize ettiği etkinliğe Yönetim Kurulu Başkanı Lütfü Yücelik de katılarak fabrika bahçesinde çocuklarla yakından ilgilendi.

Şirket yetkilileri “Aşkale Çimento olarak birinci hedefimiz çalışanlarımızın güvenli ve sağlıklı çalışmalarını en üst düzeyde tutmak. Bu amaçla gerçekleştirdiğimiz uygulamalarımıza bu sefer en kıymetlilerimiz olan çalışanlarımız çocuklarını dahil ettik. Fabrikamızda düzenlediğimiz ‘Çocuklarımız ve Çalışanlarımız’ etkinliğimizde çalışanlarımızın çocuklarını iş sağlığı ve güvenliği bilinci aşılamak adına babalarının ve annelerinin çalıştığı ortamı gezdirerek iş sağlığı iş güvenliği ile tanıştırtıp güvenlik kültürünü küçük yaşta aşılama hedefledik. Çocuklarımıza kişisel koruyucu ekipmanlarını giydirerek Fabrikamızda belirlediğimiz güvenli alanda gezdirerek güvenlik kültürünün amacını ve iş sağlığı iş güvenliğinin önemini anlattık” diye konuştu.

Hazırlanan etkinlik Aşkale Çimento Grubunun Trabzon, Samsun, Van, Erzincan ve Gümüşhane şehirlerinde bulunan fabrikalarında da düzenlenerek devam edecek.

AŞKALE ÇİMENTO VAN'DA GES KURACAK

Aşkale Çimento, kendi ihtiyacını karşılamada kullanılmak üzere Van'ın Özalp İlçesinde güneş enerji santrali kurup elektrik üretecek.

Aşkale Çimento, güneş enerjisine yatırım yapmaya hazırlanıyor. Şirket 6,25 megavatlık güneş enerji santrali (GES) kurmak amacıyla çalışmalara başladı. Van'ın Özalp İlçesi'nde yer alacak santral şirketin kendi tapulu arazisine inşa edilecek. Proje kapsamında elde edilecek elektrik enerjisi Aşkale Çimento tarafından satılmayacak, Şirketin ihtiyacının karşılanması amacıyla kullanılacak. Şirket, üretilen elektriğin satışının planlanması halinde Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'na lisans başvurusu yapılarak gerekli izinlerin alınacağı taahhüdünde bulundu. Yaklaşık 100 milyon liralık yatırım ile hayata geçirilmesi planlanan Aşkale Çimento Güneş Enerji Santrali'nin kurulması için Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci başladı.

BATI ANADOLU'DAN 40 MİLYON DOLARLIK YATIRIM PLANI

Batiçim ve Batisöke Çimento'yu bünyesinde bulunduran Ege Bölgesi'nin önde gelen çimento ve beton üreticisi Batı Anadolu Grubu, 2021 yılındaki hissedar ve yönetim değişikliği sonrası yakaladığı büyüme ivesini sürdürmeyi hedefliyor.

Grubun hedeflerini ve yatırım planlarını paylaşan Batı Anadolu Grubu'nun Yönetim Kurulu Başkan Vekili Gülant Candaş, "Grubumuzun amiral gemisi Batiçim Batı Anadolu Çimento, 6 yıl sonra 2023'te bilançosunda ilk kez konsolide bazda 2 milyar 55 milyon TL, Batisöke Çimento da 872,5 milyon TL ile 7 yıl sonra ilk kez net kâr açıkladı. Çimentoda ve betonda Ege'nin lideri olan grubumuz eskisinden daha güçlü. Yeni dönemde 40 milyon doların üzerinde yatırım planlıyoruz" dedi.

Yönetime geldiklerinden bu yana işletme sermayesini güçlendirdiklerini belirten Candaş, "Batiçim ve Batisöke başta olmak üzere grubumuz konsolide bazda kârlı bir yapıya geçerken verimli hale geldi. Tabii ki bu başarı borsada da şirketlerimizin hisse senetleri performansına da yansdı ve yatırımcılarımız memnun oldu. Çalışanlarımız, bölgemiz ve Türkiye ekonomisi için önemli olan köklü geçmişe sahip bu grup eskisinden daha güçlü. Kârdan çok şirketlerimizdeki verimlilik daha önemli" diye konuştu.

Kârlı ve verimli yapıya geçtikten sonra yeni yatırımlarla büyümeye odaklandıklarını ifade eden Candaş, "Yönetim değişimiyle artan verimlilik ve azalan borçlarla grubumuzun 2021'de 217 milyon dolar olan konsolide cirosu, 2023'te 480 milyon dolara ulaştı. İki yılda dolar bazında iki kattan fazla büyüdük. Ciromuzun dağılımına baktığımızda da yüzde 54'lük pay, grubun amiral gemisi iki şirketten, Batiçim ve Batisöke Çimento'dan geldi. Yurt içinde ve dışındaki

yatırımlarla bölge ve ülke ekonomisine katkımızı daha da artırmak istiyoruz” dedi.

“İhracat konusunda da fırsatları değerlendiriyoruz”

Yeni yatırımları gündemlerine aldıklarını dile getiren Candaş, “Önümüzdeki dönemde toplam 40 milyon doların üzerinde yatırım yapmayı hedefliyoruz. Bu yatırımlar arasında Batisöke Çimento’da atık ısıdan elektrik üretim tesisi, iki fabrikamızda da atıktan türetilmiş yakıt yakma üniteleri yatırımları ve Batılıman’da kapasite artırımına yönelik yatırımlar yer alıyor.İhracat konusunda da fırsatları değerlendiriyoruz, KAP açıklaması ile duyurduğumuz, Aliağa Bölgesi’nde çimento öğütme ve paketlenme tesisi yatırımına yönelik ÇED süreci devam ediyor” dedi.

“Yıllık 90 milyon dolar ihracat yapıyoruz”

Yaklaşık 60 yıllık geçmişiyle 4 kıtada 30 ülkeye çimento ve klinker ihraç ettiklerini aktaran Candaş, Batıçim ve Batisöke Çimento Fabrikalarının limanlara yakınlığının, Akdeniz havzası ve Atlantik okyanusu hattındaki pazarlarda Gruba rekabet avantajı sağladığını vurguladı. Candaş, “Yıllık 5,8 milyon ton çimento ve 4,3 milyon ton klinker kapasitesiyle Ege Bölgesi’nin en büyük kapasitesine sahip üreticisiyiz. 2023’te hem iç satışta hem de ihracatta Ege Bölgesi’nin en fazla satış yapan üreticisi konumunda. Ciromuzun yaklaşık 90 milyon doları ihracattan geliyor. Grubumuzun ithalatı yaklaşık 40 milyon dolar. Türkiye birçok sektörde cari açık verirken biz cari fazla veriyoruz” dedi.

“Katkılı çimento üretimimizi daha da artırmak istiyoruz”

Mayıs ayında ilk sürdürülebilirlik raporlarını yayımladıklarını ileten Candaş, şunları söyledi: “Alternatif hammadde kullanımını yani katkılı çimento üretimimizi daha da artırmak istiyoruz. Bu konu ayrıca AB’nin sınırda karbon düzenlemesi açısından da önemli. Biz yıllardır katkılı çimento üretimi yapıyoruz. Hedefimiz katkılı çimento üretim kapasitemizi daha da artırmak, klinkerin payını düşürmek. Öte yandan sürdürülebilirlik faaliyetleri doğrultusunda Batıçim’de %5 dolaylarında alternatif yakıt kullanımı varken, biz yeni yapılanmayla organize olarak, atıktan türetilmiş alternatif yakıt ikame oranımızı %5’ten %15’e çıkardık. Bu oranı önce %30’a, ardından %50’ye çıkarmak istiyoruz. Ayrıca güneş enerjisi yatırımları da planlarımız arasında yer alıyor” dedi.

ÇİMKO’DAN 80 MİLYON TL’LİK ÇEVRE YATIRIMI

SANKO Holding’in lokomotif şirketlerinden ÇİMKO, gezegenin geleceğine yönelik sorumluluklarının bilinciyle, çevresel olarak sürdürülebilir, sosyal açıdan sorumlu ve iyi yönetilen kurumsal uygulamalarla daha istikrarlı ve kapsayıcı büyüme hedefliyor.

ÇİMKO CEO’su Dr. Önder Kırca, “Gezegemimizin geleceğine yönelik sorumluluklarımızın en üst seviyede bilincindeyiz. İklim değişikliğiyle mücadele ve bu amaçla düşük karbon salımına geçişte destek vermek, iş stratejimizin merkezinde yer alıyor. Ürünlerimizin ve faaliyetlerimizin gezegen üzerindeki etkilerini yöneterek, olumlu bir değişim oluşturmayı amaçlıyoruz. Kendi işletmelerimizin karbon salımlarını azaltırken, yeni ürünler ve teknolojiler geliştirerek müşterilerimizin de karbon ayak izini azaltmasına yardımcı oluyoruz. Hedeflerimize ulaşmak için doğru zihniyeti ve kültürü geliştirmeye, çalışanlarımızı yeni çözümler bulmak için birlikte çalışmaya teşvik etmeye ve hedefimizi paylaşımlarla ortaklıklar kurmaya odaklanıyoruz” şeklinde konuştu.

2023’te çevreye 80 milyon TL yatırım

ÇİMKO’nun yenilikçi çözümler ve ortaklıklarla ‘daha sürdürülebilir çevre’ için güçlü bir temele sahip olduğunu vurgulayan Dr. Kırca, 2023 yılında toplam 80 milyon TL tutarında çevre yatırımı gerçekleştirdiklerini açıklayarak, “Sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek misyonuyla, mevcut iyi uygulamalarımızı yeni stratejik inisiyatiflerle destekleyerek, kendimizi ‘İleri’ seviye bir sürdürülebilirlik oyuncusu olarak konumlandırmayı hedefliyoruz” dedi.

Alternatif yakıtlarla tasarruf sağlandı

Çimento sektöründe fosil yakıtlar yerine biyokütle içerikli alternatif yakıtların kullanılması, sektörün karbon emisyonlarını azaltma yolundaki en önemli adımlarından birini oluşturuyor. Çevre yatırımının yüzde 80'i alternatif yakıt, yüzde 9'u yenilenebilir enerji ve yüzde 11'i diğer çevresel faaliyetler için kullanıldı. Bu doğrultuda ÇİMKO'nun tüm tesislerinde 2023 yılında 102.602 ton ek yakıt /alternatif yakıt kullanılarak önemli ölçüde fosil yakıt tasarrufu sağlandı. Hedeflere ulaşmak için kısa ve orta vadede yol haritaları hazırlanırken, yerel yönetimlerle ortaya çıkan fırsatları değerlendirmek üzere çalışmalar yürütülüyor.

Güneşin enerjisine 55 milyon dolar yatırım

ÇİMKO, üretim tesislerinin ihtiyacı olan elektriği yenilenebilir kaynaklardan temin etmek üzere, 2023 yılında yaklaşık 55 milyon dolar yatırımla Ankara, İzmir ve Manisa'da 750 dönüm alan üzerinde toplam 49 MW kurulu güce sahip 6 adet güneş enerjisi santralini (GES) bünyesine kattı. Mevcut yatırımlara ek olarak ÇİMKO, Kahramanmaraş Pazarcık'ta ve İzmir Dikili'de toplamda yaklaşık 54 MW kurulu güce sahip güneş santrali kurulumu için çağrı mektupları aldı. Bunun yanında, 65 MW kurulu güce sahip GES kurulumu için çağrı mektubu başvuruları yaparak toplamda 49 MW olan mevcut kurulu gücünü toplamda 170 MW'lık güneş enerjisi portföyüne ulaştırmayı amaçlıyor.

ÇİMKO, su tüketimini azaltmaya odaklanan uzun vadeli stratejiler geliştiriyor, tasarruf ve maliyet optimizasyonu sağlamak için tüketim miktarlarını izliyor ve gerekli tedbirleri alıyor. 2023 yılı boyunca fabrika ve hazır beton tesislerinde kullanılan suyun yüzde 27'si geri kazanılarak yeniden kullanıldı. Hazır betonda ise 2034 yılına kadar çökeltim havuzlarından elde edilen suyun %100 geri dönüşümü ile yüksek mukavemetli beton üretiminde kullanılmasına yönelik projeler geliştirmeye devam ediyor.

Klinker kullanım oranı azaltılacak

Çimentoda klinker kullanım oranının azaltılmasına yönelik Ar-Ge çalışmalarını hız kesmeden devam ettiren ÇİMKO, 2030 yılına kadar yüzde 75, 2034 yılına kadar ise yüzde 70 klinker kullanmayı hedefliyor. Şirket ayrıca çevreye duyarlı ürünlerin portföydeki payını artırmak üzere çalışmalar yapmaya devam ediyor.

Kadın mühendisler genç kızlara örnek olacak

Sektörde kadın istihdamının artmasını destekleyen ÇİMKO, bu amaçla hazır beton başta olmak üzere kadınların daha az görev aldığı pozisyonlara odaklanıyor, fiziksel şartları iyileştirerek sahaları kadın mühendisler için uygun hale getiriyor. 2023 yılında kadın yönetici oranını yüzde 22'ye çıkaran, kadın çalışan sayısını ise yüzde 15 artıran ÇİMKO, lise ve üniversitelerde kadın yetenek havuzu oluşturmayı, özellikle ÇİMKO'da çalışan kadın mühendisler aracılığıyla üniversite öğrencilerinin kariyer kararlarını etkilemeyi planlıyor.

ÇİMKO'DAN DEPREMDEN ETKİLENEN ÇOCUKLARA EĞİTİM DESTEĞİ

ÇİMKO'nun destekçilerinden biri olduğu SosyalBen Vakfı tarafından Hatay ve Adıyaman'da açılan Beceri Geliştirme Merkezlerinde, depremden etkilenen çocukların travmayı atlattırması ve fiziksel ve sosyal beceri kaybını önlemek için eğitim ve atölye çalışmaları yapılıyor. İki ayda 1.200'ün üzerinde çocuğun 1.000 saatten fazla faydalandığı merkezler, en az 3 yıl daha açık tutularak çocuklara psikososyal ve sosyal beceri desteği vermeyi sürdürecektir.

ÇİMKO, bir yandan ekonomik değer katarken diğer yandan kurumsal DNA'sının bir parçası olan sosyal faaliyetlerle toplumsal kalkınmaya da katkı sağlıyor. Öncelikle faaliyette bulunduğu bölgelerdeki halkın

refahı, mutluluğu ve sosyal gelişimi için üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye çalışan ÇİMKO, bu doğrultuda eğitim faaliyetlerini önceliklendiriyor. 6 Şubat depremlerinin ardından bölge halkının yaralarının sarılması ve hayata yeniden katılımlarını sağlamak için aktif olarak çalışan ÇİMKO, özellikle depremden etkilenen çocukların sosyal etkinliklerle travmayı atlatmalarını sağlamak amacıyla Sosyal Ben Vakfı tarafından Hatay ve Adıyaman'da açılan Beceri Geliştirme Merkezleri'ne (BEGEM) büyük destek verdi. Güvenli, eğitici, öğretici ve çocuk dostu BEGEM'lerde 7-13 yaş aralığındaki çocukların katılabildiği uzun süreli atölye çalışmaları düzenleniyor ve çocukların problem çözmelerine, kendilerini ifade etmelerine, özgüven gelişimlerine ve birbirlerinden öğrenmelerine fırsat tanınması amaçlanıyor.

İkinci okula dönüştü

Öğrencilerin okul döneminde okuldan çıkınca ve hafta sonları katıldığı, yaz boyunca da düzenli olarak devam eden atölyelerden faydalandığı Beceri Geliştirme Merkezleri, çocukların kaliteli, öğretici, eğlenceli ve güvenli zaman geçirdiği ikinci bir okula dönüştü. Öğrenciler bu merkezlerde bahçedeki oyun etkinliklerine ya da ortak atölyelere katılıyorlar. Uzmanların hazırladığı okul sonrası atölye çalışmalarıyla oyun, spor, icat, resim ve tarım alanında beceriler kazanıyorlar. ÇİMKO sponsorluğunda hazırlanan İcat Atölyesi'nde bilimin temellerini öğrenirken, birbirinden farklı deneyleri yakından deneyimleme şansı buluyor ve kendi hayal dünyalarında tasarladıkları icatlarla fark oluşturuyor.

Türkiye'ye yayılacak

Depremden etkilenen çocuklar için hayata geçirilen Beceri Geliştirme Merkezleri, Hatay ve Adıyaman'daki çocuklara düzenli psikososyal destek sağlamak ve beraberinde sosyal ve fiziksel beceri kaybını önlemek için en az 3 yıl daha faaliyetlerine devam edecek. Bu süreçte edinilecek deneyim ışığında merkezlerin, yakın ve orta vadede, özellikle nitelikli eğitime ulaşamayan çocukların faydalanması için Türkiye genelinde yaygınlaştırılması planlanıyor. Çocukların fiziksel ve sosyal gelişimlerine düzenli katkı sağlaması hedeflenen BEGEM'lerden 3 yıl içinde 100 bin çocuğun direkt, 250 bin çocuğun da dolaylı olarak yararlanması öngörülüyor.

ÇİMSA, İRLANDALI MANNOK'U BÜNYESİNE KATTI

Çimsa, inorganik büyüme adımlarıyla küresel ayak izini güçlendirme çalışmalarına devam ediyor. 2021 yılında bünyesine kattığı İspanya merkezli Bunol ile beyaz çimento alanında konumunu güçlendiren Çimsa, 2023 yılında açıkladığı ABD yatırımıyla da küresel üretim ağını genişletmek üzere önemli bir adım atmıştı. Üretim coğrafyasını çeşitlendirmek, ürün portföyünü genişletmek, lokal ve global tedarik zincirini güçlendirerek müşteriye ve pazara yakınlık sağlamak için uluslararası yatırımlarına devam eden Çimsa, bu kez de İrlanda'nın ve Avrupa'nın önde gelen yapı malzemeleri üreticilerinden Mannok Holdings DAC'yi (Mannok) bünyesine katmak için anlaşma sağladı.

Avrupa pazarında 50 yılı aşkın tecrübeye sahip

Taraflar arasında imzalanan satın alma anlaşmasına göre, Mannok'un %94,7'lik hissesi, gerekli onay süreçlerinin tamamlanmasının ardından Çimsa'nın bağlı ortaklığı Sabanci Building Solutions BV'nin (SBS) %100 bağlı ortaklığı Cimsa Ireland Ltd'ye devredilecek. Avrupa pazarında 50 yılı aşkın tecrübeye sahip olan Mannok, yapı malzemeleri ve ambalaj ürünleri olmak üzere iki ana işi kolunda faaliyet gösteriyor. Merkezi İrlanda Cumhuriyeti'nde bulunan, bununla birlikte Birleşik Krallık'ta da yapı malzemeleri alanında en geniş ürün gamına sahip şirketlerin başında gelen Mannok, çimento, çimento bazlı (kiremit, prekast, beton gibi) ürünler ile yalıtım malzemeleri ve geri dönüştürülmüş plastik ambalaj üretimi ve satışı gerçekleştiriyor. İrlanda Cumhuriyeti ve Kuzey

İrlanda'da üretim tesisleri; İrlanda Cumhuriyeti, Kuzey İrlanda ve İngiltere'de satış ve dağıtım ağı bulunuyor.

“İhracatçı çimento şirketinden, küresel yapı malzemeleri şirketine dönüştü”

Konuyla ilgili değerlendirmelerde bulunan Sabancı Holding CEO'su Cenk Alper, Çimsa'nın son yıllarda attığı adımlarla küresel ayak izini güçlendirdiğinin altını çizerken, “Topluluk şirketlerimizin, Dünya'nın Sabancı'sı olarak ortaya koyduğumuz vizyona sahip çıkmasından, üretimde ve inovasyonda 'hudutsuz koşmaya' devam etmelerinden son derece mutluyuz. Çimsa da bu konuda, öne çıkan şirketlerimizden biri. Yakın geçmişe kadar, Türkiye'nin ihracatçı çimento şirketlerinden biri olarak tanımlanan Çimsa; İspanya, ABD, Almanya gibi ülkelerde gerçekleştirdiği 'çimento ötesi' yatırımlarla birlikte artık küresel bir yapı malzemeleri şirketine dönüşmüş durumda. Mannok yatırımını da bu dönüşümün önemli parçalarından biri olacak. Diğer yandan, bizim tüm inorganik büyüme adımlarımızda birinci koşulumuz yeni yatırımlarımızın sürdürülebilirliğe hizmet etmesi. Bu Sabancı için, her türlü finansal faydanın ötesinde, artık şirket kültürü haline gelmiş bir yatırım kriteri. Bununla birlikte, özellikle uluslararası müşteri portföyümüzü genişletecek yatırımlarımızı da önümüzdeki dönemde önceliklendirmenin izinde olacağız. Çimsa'nın imzaladığı bu anlaşma, bizim Sabancı Topluluğu olarak izlediğimiz bu iki yatırım kriterini de tam anlamıyla karşılıyor” ifadelerini kullandı.

“CAC gibi yüksek nitelikteki ürünlerimiz için pazar çeşitlendirme fırsatı sunacak”

Sabancı Holding Malzeme Teknolojileri Grup Başkanı Burak Orhun, Mannok satın almasının Çimsa'nın dönüşüm stratejisiyle %100 uyumlu olduğuna dikkat çekerken, “Çimentodan Yapı Malzemelerine', 'Yerelden Küresele' ve 'Griden Yeşile' olarak tanımladığımız bu dönüşüm stratejisi üç ayaktan oluşuyor. Bunlardan birincisi; çimentoyu daha katma değerli ürünlerle beslerken portföyümüze çimento dışında başka ürünler koymak. Bu kapsamda son dönemde hayata geçirdiğimiz yatırımlarla birlikte, bugün beyaz çimentoda dünyanın en büyük ikinci üreticisi konumuna geldik. Mersin tesisimizde geçtiğimiz aylarda tamamladığımız ilave yatırımımızla, bir yapı kimyasalı olarak konumladığımız kalsiyum alüminat çimentoda (CAC) dünyadaki ilk üç üretici arasındayız. Şimdi de Mannok satın almasıyla, yalıtım ürünleri ve ileri yapı malzemeleri alanında ürün gamımızı

genişletiyoruz. İkinci stratejik önceliğimiz, küresel ayak izimizi güçlendirmek. Bu doğrultuda dünyanın her yerindeki müşterilerimiz ile daha da yakınlaşmak ve onların çözüm ortağı olmak için küresel çapta ama lokal yetkinlikler geliştiriyoruz. İrlanda'ya yapacağımız bu yatırım, hem Birleşik Krallık coğrafyasında yeni müşteri bağlantıları gerçekleştirmemizi sağlayacak hem de CAC gibi yüksek nitelikteki ürünlerimiz için bizlere bir pazar çeşitlendirme fırsatı sunacak. Ve son olarak, stratejimizin üçüncü ayağı da ürün portföyümüzü griden yeşile çevirmek. Bu noktada, çimento ürünlerimize ek olarak, hem üretimde karbon yoğunluğu daha az hem de yaşam döngüsündeki sürdürülebilirlik etkisi daha yüksek ürünleri portföyümüze katmayı, aynı zamanda dünyaya karşı bir sorumluluk olarak görüyoruz” dedi.

“Döviz bazlı gelirlerimizin oranını yüzde 70'in üzerine çıkarmayı hedefliyoruz”

Mannok satın almasının birçok açıdan Çimsa'ya yeni yetkinlikler kazandıracığını vurgulayan Çimsa CEO'su Umut Zenar ise, “Geçtiğimiz yıl açıkladığımız ve bugün yapım süreçleri devam eden ABD'deki gri çimento yatırımımızı 2025 yılının son çeyreğinde devreye almayı planlıyoruz. Mannok satın almamızın tamamlanmasıyla birlikte, Mannok bünyesinde bulunan gri çimento tesisi, Çimsa'nın Türkiye dışındaki ilk gri çimento tesisi olma unvanını taşıyacak. Özellikle teknoloji transferi konusunda da Mannok Tesisimiz ve Türkiye'deki üretim merkezlerimiz büyük bir sinerji içerisinde hareket edecek; alternatif yakıt kullanımı başta olmak üzere farklı teknolojilerin kullanımında iş ve güç birliği içerisinde olacak. Diğer yandan, satın alınanın tamamlanmasıyla birlikte, döviz bazlı gelirlerimizin toplam içerisindeki payını da %70'in üzerine çıkarmayı hedefliyoruz. Bu da Çimsa'nın, çok daha uzun vadeli planlar yapabilmesinin önünü açarken, şirketimize bilanço kalitesi ve finansal belirsizliklerle mücadele konusunda önemli bir avantaj yaratacak” ifadelerini kullandı.

“Alternatif yakıt teknolojisinde, küresel standartları belirleyen bir şirketiz”

Mannok'un sadece bir yapı malzemeleri üreticisi olmadığını aynı zamanda ambalaj ürünleri konusunda da geniş bir deneyime sahip olduğunu hatırlatan Umut Zenar şunları söyledi: “Çimsa bugün kendi sektöründe özellikle alternatif yakıt kullanımı konusunda, mevcut teknolojileri takip eden değil; bu alanda küresel standartları belirleyen bir firma haline gelmiş

durumda. Mannok'un ambalaj iş kolundaki yetkinlikleri ve Birleşik Krallık'a yayılmış geri dönüşüm tecrübesi, çimento üretimindeki alternatif yakıt kullanımımızı da ciddi ölçüde artıracak. 2023'te %30 seviyesinde olan ve 2030'da %40'a ulaştırmak istediğimiz alternatif yakıt kullanımı hedeflerine de bu yatırım sayesinde çok daha erken ulaşacağız. Diğer yandan, dünyadaki sürdürülebilirlik odaklı değişimle birlikte, lineer ekonomiden döngüsel ekonomiye geçiş de güçleniyor. Biz de ambalaj geri dönüşümünü, çimento ve yapı malzemeleri üretim süreçlerine entegre ederek, kendi sektörümüzde küresel ölçekte döngüsel ekonominin en iyi örneklerinden birini sergileyeceğiz".

ÇİMSA'DAN GREENWAVE DÜŞÜK KARBON PROGRAMI

Çimsa, sürdürülebilirlik ve düşük karbon hedeflerine yönelik önemli bir adım atarak, GreenWave Düşük Karbon Programı kapsamında yeni nesil çevreci ürünleri piyasaya sunuyor. Bu program kapsamında, sürdürülebilirlik odaklı inovasyonlar artırılarak, tüm ürünlerin GreenWave etiketi altında toplanması hedefleniyor.

Çimsa Gri Çimento Pazarlama & Satış Genel Müdür Yardımcısı Barış Karahüseyin, bu dönüşümün önemine dikkat çekerek şunları söyledi: "GreenWave programı ile düşük karbonlu ve çevre dostu ürünler geliştirerek, sektörde sürdürülebilirliğin öncüsü olmayı hedefliyoruz. Ecofort ve Ecoshine gibi yenilikçi ürünlerimiz hem emisyon azaltım hedeflerimize ulaşmamıza hem de iş ortaklarımızın beklentilerini en üst düzeyde karşılamamıza olanak tanıyor. Çimsa olarak, sürdürülebilirlik stratejilerimiz doğrultusunda attığımız bu adımların geleceği şekillendireceğine inanıyoruz."

LİMAK CEMENT GLOBAL ACADEMY ÖDÜL KAZANDI

Limak Çimento'nun eğitim platformu olarak faaliyet gösteren Limak Cement Global Academy, bu yıl ilk kez katıldığı 2024 Stevie® Awards for Great Employers ödül programında, sürdürülebilirlik alanındaki "Sustainability Learning Journey" Projesi ile "En İyi Eğitim Amaçlı Oyun ve Simülasyon Kullanımı" kategorisinde Gold Stevie Ödülü'ne layık görülerek dünyanın en iyileri arasında yer aldı.

Bu yıl dokuzuncu kez düzenlenen insan kaynakları, eğitim ve gelişim alanlarında dünyanın en iyi işverenlerinin ödüllendirildiği 2024 Stevie Awards for Great Employers ödül programında, 35 ülkede bulunan her ölçekte kuruluştan 1.000'den fazla Başarı, Yılın İşvereni, Yılın İnsan Kaynakları Müdürü, Yılın İnsan Kaynakları Ekibi, Yılın Çalışan İlişkileri Çözüm Sağlayıcısı gibi İK ile ilgili çok çeşitli kategorilerde değerlendirilmek üzere başvuruda bulundu.

Limak Çimento Global CEO'su Erkan Kocakerim, "Limak Cement Global Academy, eğitim içerikleri ile şirketimizin stratejik beceri ihtiyaçları arasında kusursuz bir uyum yolculuğu amaçlayan bir öğrenme motoru haline geldi, içerik oluşturmada tüm iş liderlerinin katılımını ve hayal gücünü zorlayan sağlanan, puan taban modelli, platform içi video oyunlaştırma içerikli ve kişiselleştirme deneyimi sunan akademimiz, bir yandan üçüz dönüşüm programımız çerçevesinde yeni dijital ve yeşil beceriler geliştirmeyi, diğer yandan hibrit ve uzak ortamlar için kusursuz bir sistem sağlayarak işin yapıldığı yerde öğrenmenin tasarlanmasını hedefliyor. Öğrenme kitlemizi tam zamanlı çalışanların ötesine, ekosistemimizin önemli paydaşlarını da kapsayacak şekilde genişletme ve dijital otomasyon çalışanlarını (botlar) geliştirme

yolculuğundayız. Akademimiz, şirketimizin yeni iş modeli ve büyüme stratejisinin ayrılmaz bir parçası olarak gelişim yolculuğuna hız kesmeden devam edecek." dedi ve sözlerini şöyle sürdürdü: "Dünya çapında kabul gören saygın bir kurum tarafından layık görüldüğümüz bu prestijli ödül, sürdürülebilirlik ve eğitime olan bağlılığımızın uluslararası düzeyde de tanınmasını sağladı. Jüri üyelerinden aldığımız yüksek puanlarla elde ettiğimiz bu başarı, aynı zamanda ekibimizin özverili çalışmaları ve yenilikçi yaklaşımlarının bir sonucu. Bu gururu yaşamamızda emeği geçen herkesi kutluyor ve teşekkür ediyorum."

Çalışanlar arasında sürdürülebilirlik bilincini oyun ve simülasyon yoluyla artırmaya yönelik olarak geliştirilen "Sustainability Learning Journey" projesi, Limak Çimento'nun eğitim platformu olarak faaliyet gösteren Limak Cement Global Academy tarafından hayata geçirildi. Proje kapsamında eğitim platformu üzerinde sürdürülebilirliğe ilişkin eğitim videolarını izleyen katılımcılar ardından 4 aşamadan oluşan oyun ve simülasyonlarda yer aldı. Başarı ile tamamlanan bu projenin ardından Limak Cement Global Academy iç kaynaklar ile oluşturduğu dijital oyunlaştırma çalışmalarına son hızla devam edeceğini duyurdu.

VOTORANTIM CIMENTOS TÜRKİYE'NİN YENİ GENEL MÜDÜRÜ ŞAHAP SARIER OLDU

Votorantim Cimentos Türkiye'nin dönüşümüne ve büyüme stratejilerine paralel olarak, 2019 yılından bu yana Votorantim Cimentos Türkiye Ticaret Direktörü görevini yürüten Şahap Sarier, 01 Ağustos 2024 tarihi itibarıyla Genel Müdür olarak atandı.

Şahap Sarier Kimdir?

1969 doğumlu olan Şahap Sarier, Dokuz Eylül Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü mezunu olup; İstanbul Üniversitesi'nde Uluslararası İşletme Lisansüstü Programı'nı, Sabancı Üniversitesi'nde ise yöneticiler için İşletme Lisansüstü Programı'nı tamamladı. Bununla beraber, Columbia Üniversitesi'nde Kıdemli Üst Düzey Yönetici Programı'nı bitirdi.

Çimento ve hazır beton sektöründe 30 yıllık bir tecrübeye sahip olan Şahap Sarier, profesyonel çalışma hayatı boyunca Sabancı Grubu'na bağlı çeşitli firmalarda üst düzey pozisyonlarda görev yaptı. 2019 yılından bu yana Votorantim Cimentos Türkiye'de Ticaret Direktörü görevini sürdürmekte olan Şahap Sarier aynı zamanda 2 yıldır VCEAA (Votorantim Cimentos Europe, Asia and Africa) organizasyonundaki İspanya, Türkiye, Fas ve Tunus için Votorantim Cimentos değerleri ve stratejik yol haritasına uygun olacak şekilde daha güçlü pazar pozisyonu ve müşteri ilişkilerini hedefleyen Go To Market girişimine liderlik etmektedir.

Şahap Sarier evli ve bir kız babasıdır.

ÇİMENTO SEKTÖRÜNDE İHRACAT ŞAMPİYONLARI BELİRLENDİ

Çimento, Cam, Seramik ve Toprak Ürünleri İhracatçıları Birliği tarafından 6 İhracatın Şampiyonları Ödül Töreni Ticaret Bakan Yardımcısı Volkan Açar, Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, İhracat Genel Müdürü Mehmet Ali Kılıçkaya, Birlik Yönetim Kurulu Başkanı Erdem Çenesiz, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları Abdulhamit Akçay ve Tansu Kumru, Yönetim Kurulu Üyeleri, sektör temsilcileri ve basın mensuplarının katılımıyla 28 Haziran 2024 tarihinde, TİM-İstanbul'da gerçekleştirildi.

Açılış konuşmalarının ardından, çimento sektöründe, genel çimento, beyaz çimento, gri çimento ve klinker kategorilerinde toplam 21 ödül 9 farklı firmaya takdim edildi. Ödüle layık görülen firmaların listesine aşağıda yer veriyoruz.

GENEL ÇİMENTO SEKTÖRÜ KATEGORİSİ

En Fazla İhracat Yapan Firmalar

- 1- Medcem Global Pazarlama A.Ş.
- 2- Nuh Çimento Sanayi A.Ş.
- 3- Çimsa Çimento San. Tic. A.Ş.
- 4- Akçansa Çimento San. ve Tic. A.Ş.
- 5- Batı Anadolu Grubu

İhracatını En Fazla Artıran Firma

Traçim Çimento San. ve Tic. A.Ş.

GRI ÇİMENTO KATEGORİSİ

En Fazla İhracat Yapan Firmalar

- 1- Medcem Global Pazarlama A.Ş.
- 2- Nuh Çimento Sanayi A.Ş.
- 3- Akçansa Çimento San. ve Tic. A.Ş.
- 4- Çimsa Çimento San. Tic. A.Ş.
- 5- Batı Anadolu Grubu

İhracatını En Fazla Artıran Firma

Çimsa Çimento San. Tic. A.Ş.

BEYAZ ÇİMENTO KATEGORİSİ

En Fazla İhracat Yapan Firmalar

- 1- Çimsa Çimento San. Tic. A.Ş.
- 2- Oyak Çimento Fabrikaları A.Ş.

İhracatını En Fazla Artıran Firma

Oyak Çimento Fabrikaları A.Ş.

KLİNKER KATEGORİSİ

En Fazla İhracat Yapan Firmalar

- 1- Nuh Çimento Sanayi A.Ş.
- 2- Batı Anadolu Grubu
- 3- Çimsa Çimento San. Tic. A.Ş.
- 4- Sycs İnşaat Çimento San. ve Tic. A.Ş.
- 5- Medcem Global Pazarlama A.Ş.

İhracatını En Fazla Artıran Firma

Kavçim Çimento San. ve Tic. A.Ş.

06

KİTAP TANITIM

ANONİM ŞİRKETLER HUKUKUNDA FİNANSAL TABLO VE RAPORLARIN DENETİMİ

Av. Dr. Eser Rüzgar

Av. Dr. Eser Rüzgar tarafından İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Programı kapsamında doktora tezi olarak hazırlanan "Anonim Şirketler Hukukunda Finansal Tablo ve Raporların Denetimi" kitabı yayımlandı.

Kitapta, anonim şirketin faaliyetini ortaya koyan, onun ekonomik olarak ölçülmesine, risk analizine, denetimine, şirket içindeki ve dışındaki tüm ilgililerin şirketin faaliyetini takip etmesine imkan tanıyan temel finansal ve finansal olmayan tablo ve raporlar hukuki bir bakış açısıyla incelenmiş. Ayrıca finansal tablo ve raporların düzenlenmesi ve denetiminden doğan sorumluluğun sınırlarının çizilmesi de ele alınmış.

Aşkale Çimento Grubu İcra Kurulu Başkanı ve Sendikamız Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Fatih Yücelik'in amcası

Mehmet Zeki Yücelik

vefat etmiştir.

Merhumun cenazesi 10 Temmuz 2024 Çarşamba günü öğlen namazına müteakip Erzurum
Gürcü Kapı Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Asri Mezarlığa defnedilmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet; kederli ailesine ve sevenlerine başsağlığı ve sabır dileriz.

07

ARAŞTIRMA/ İSTATİSTİK

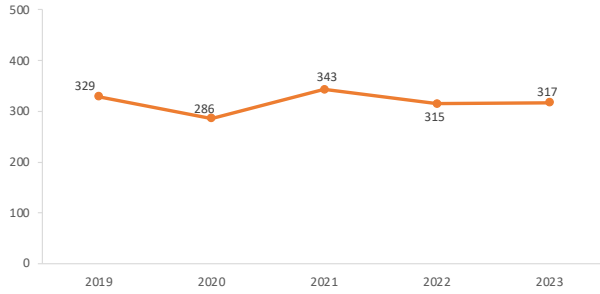
YILLIK SANAYİ ÜRÜN (PRODCOM) İSTATİSTİKLERİ, 2023

Yıllık Sanayi Ürün (Prodcom) İstatistikleri; sanayi kesimince (imalat sanayi ve madencilik & taşocakçılığı) üretilen ürünlerin ve az sayıda birtakım sınaî hizmetin, yıllık periyotta ve Türkiye düzeyinde miktar ve değer olarak üretimini ortaya koymaktadır. Ürünlerin sınıflandırılmasında, Avrupa Komisyonu'nun bünyesinde yer alan Eurostat'ın PRODCOM sınıflamasından geliştirilen 10 haneli PRODTR 2017-2018 Listesi kullanılmıştır. TÜİK tarafından toplanan istatistikler, Sendikamız Araştırma ve İstatistik Birimince sektörümüz açısından da incelenerek yorumlanmıştır.

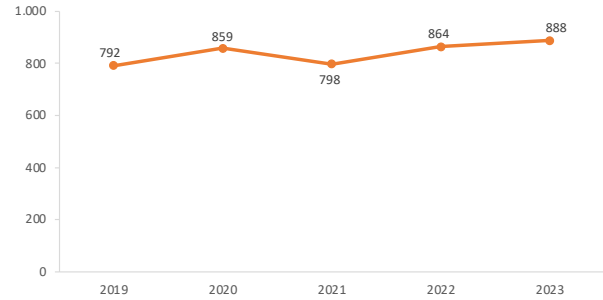
Seçilmiş sanayi ürünlerinin üretimi, 2019-2023

Ülkemizde 2023 yılında 317 bin ton sığır ve koyun eti, 888 bin ton ayçiçek ve zeytin yağı, 12 milyon 262 bin ton alaşımsız çelik, 29 milyon 366 bin ton demir, 1 milyon 204 bin adet otomobil ve 75 bin adet traktör, 1 milyon 606 bin ton yün ve pamuk ipliği, 46 milyon 90 bin metre kare hayvansal dokuma kumaşı, 88 milyon 217 bin ton portland çimentosu, 280 milyon 589 bin ton hazır beton üretildi.

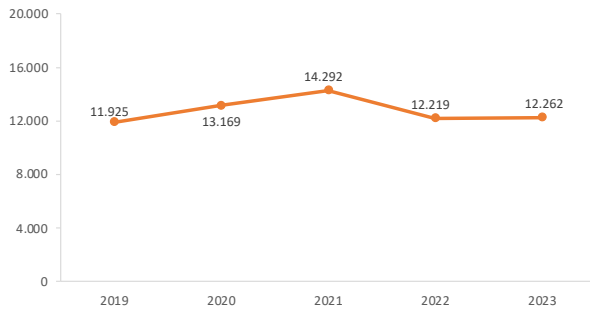
Sığır ve koyun eti (bin ton)

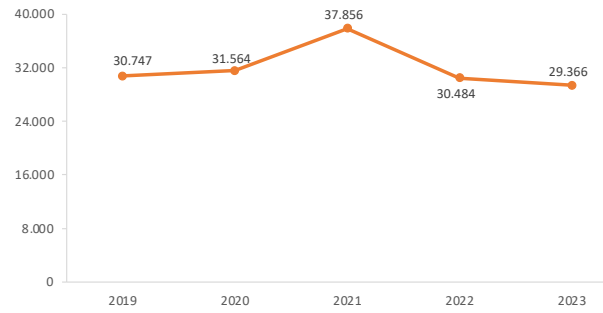
Ayçiçeği ve zeytin yağı (bin ton)

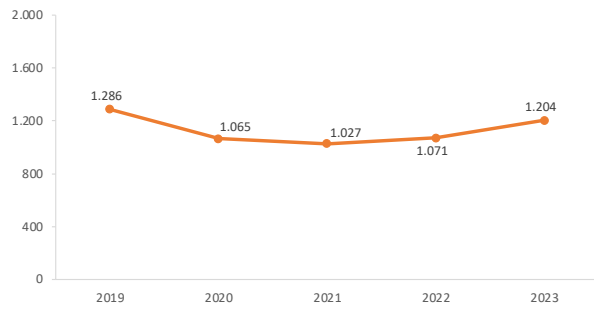
Alaşımsız çelik (bin ton)

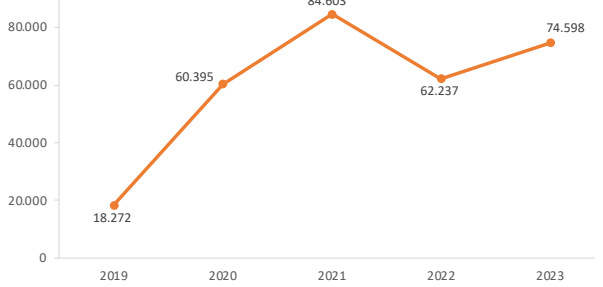
Demir (bin ton)

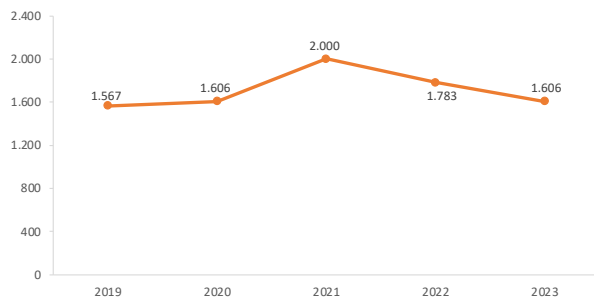
Otomobil (bin adet)

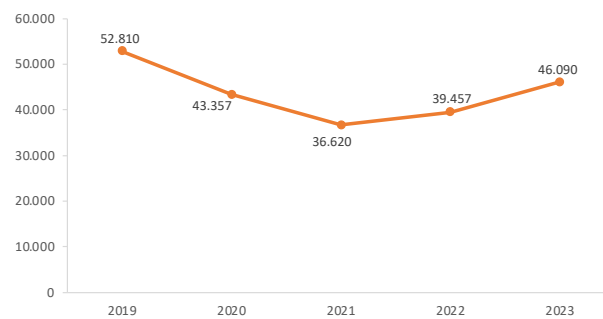
Traktör (bin adet)

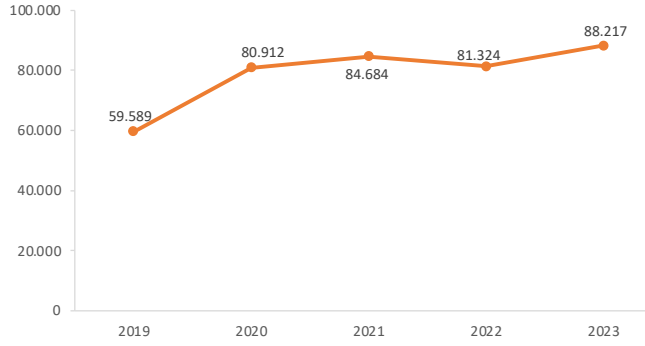
Yün ve pamuk ipliği (bin ton)

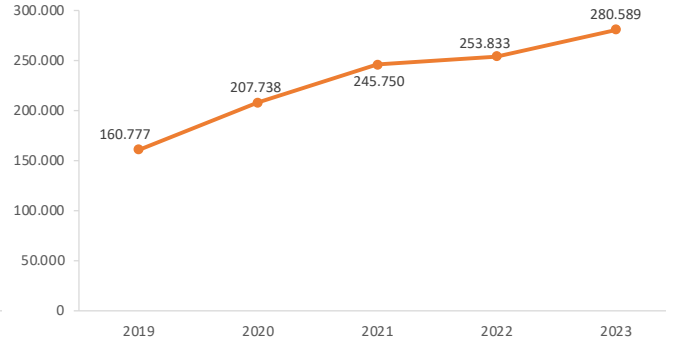
Dokuma kumaş - hayvansal (bin metre kare)

Portland çimentosu (bin ton)

Hazır beton (bin ton)

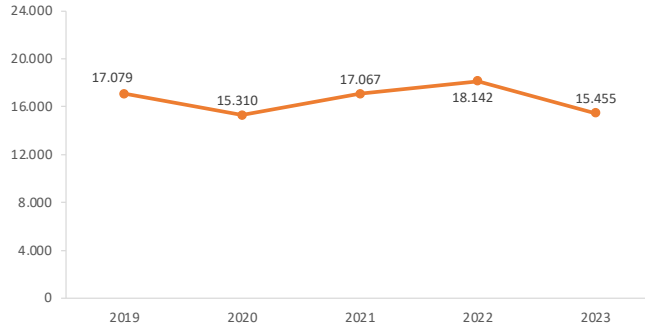

Kaynak: TÜİK

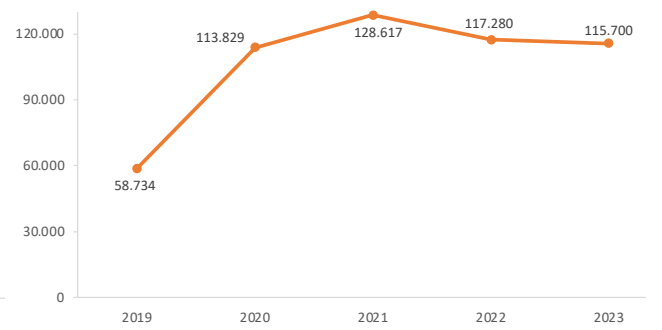
Demir, kalker ve kil üretimi, 2019-2023

Çimento üretiminde hammadde olarak kullanılmakta olan ve PRODCOM istatistiklerinde ara mallar olarak sınıflanan demir cevheri 2023 yılı itibariyle 15 milyon 455 bin ton üretilirken, kalker 115 milyon 700 bin ton ve kil ise 10 milyon 841 bin ton üretildi.

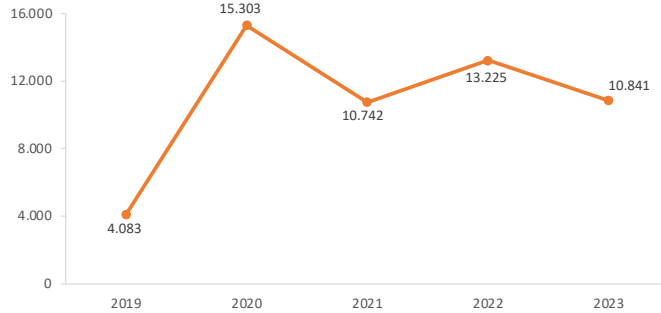
Demir cevheri (bin ton)

Kalker (bin ton)

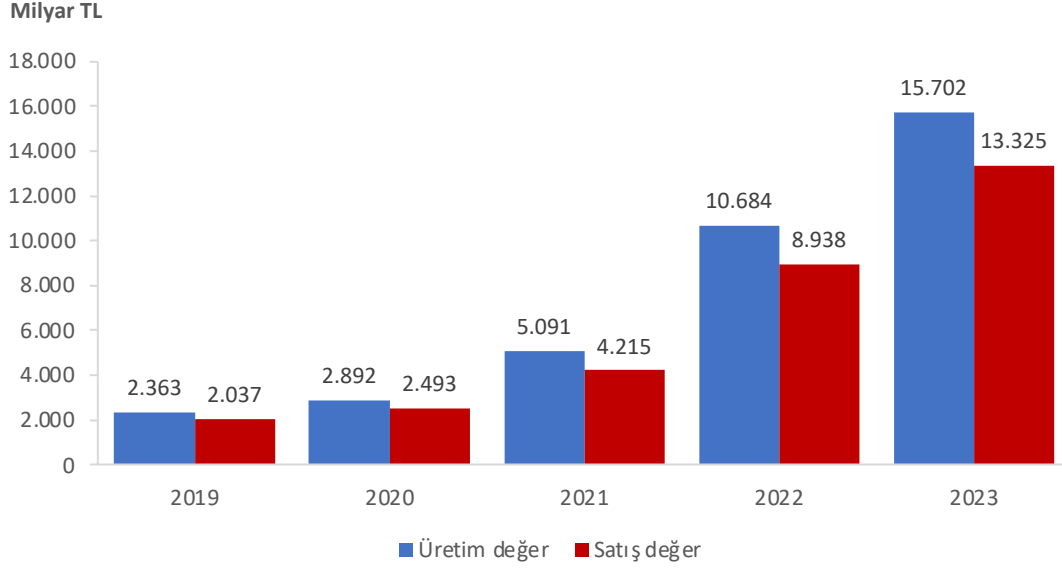
Kil (bin ton)
ara mal

Kaynak: TÜİK

Sanayi ürünlerinin toplam üretim ve satış değerleri, 2019-2023

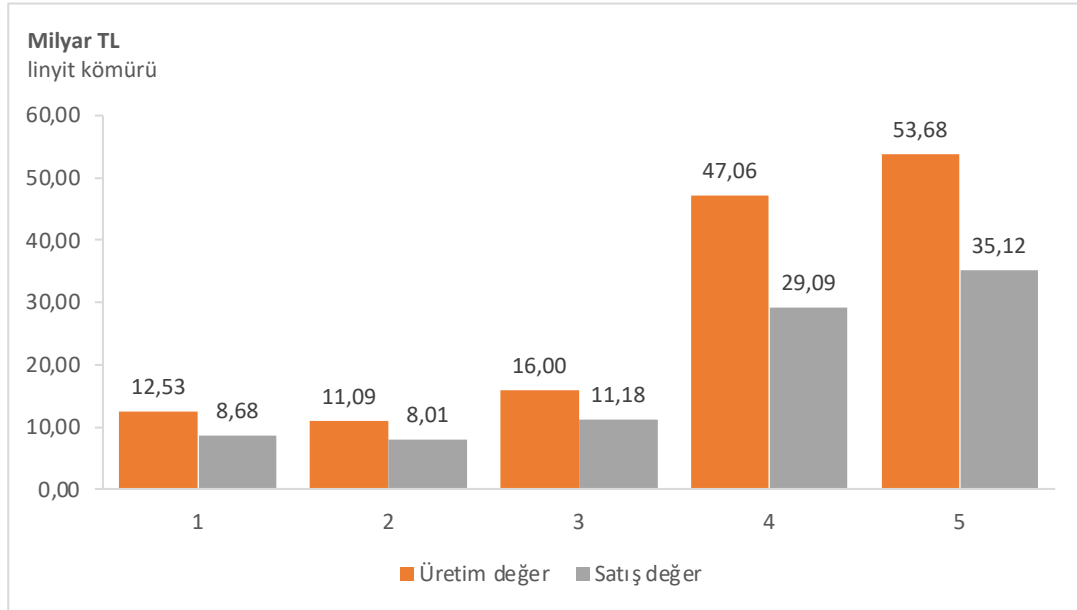
Girişimlerin ürettikleri ürünlerden yaptıkları satış 2023 yılında 13 trilyon 325 milyar TL oldu. Bu değer 2022 yılında 8 trilyon 938 milyar TL iken 2021 yılında 4 trilyon 215 milyar TL olarak gerçekleşmişti.

Kaynak: TÜİK

Linyit ve petrokokun üretim ve satış değerleri, 2019-2023

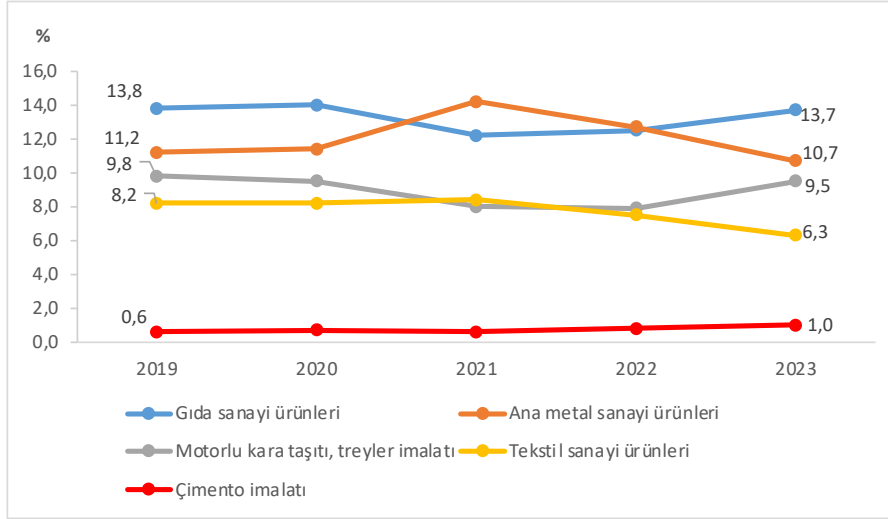
Çimento üretiminde kullanılan ana yakıtlardan biri olan linyit kömürünün satışından 2023 yılında 35 milyar 120 milyon TL elde edildi.

Kaynak: TÜİK

Satış değerine göre en yüksek paya sahip ilk dört sanayi bölümü ve çimento sanayi, 2019-2023

Girişimlerin 2023 yılında ürettikleri ürünlerden yapılan satış tutarının %13,7'sini gıda sanayi ürünleri oluşturdu. Bunu %10,7 ile ana metal sanayi ürünleri, %9,5 ile motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı ve %6,3 ile tekstil sanayi ürünleri takip etti. Çimento sanayisinin üretilen ürünlerden yapılan satış tutarının payı 2023 yılında %1 oldu.

Kaynak: TÜİK

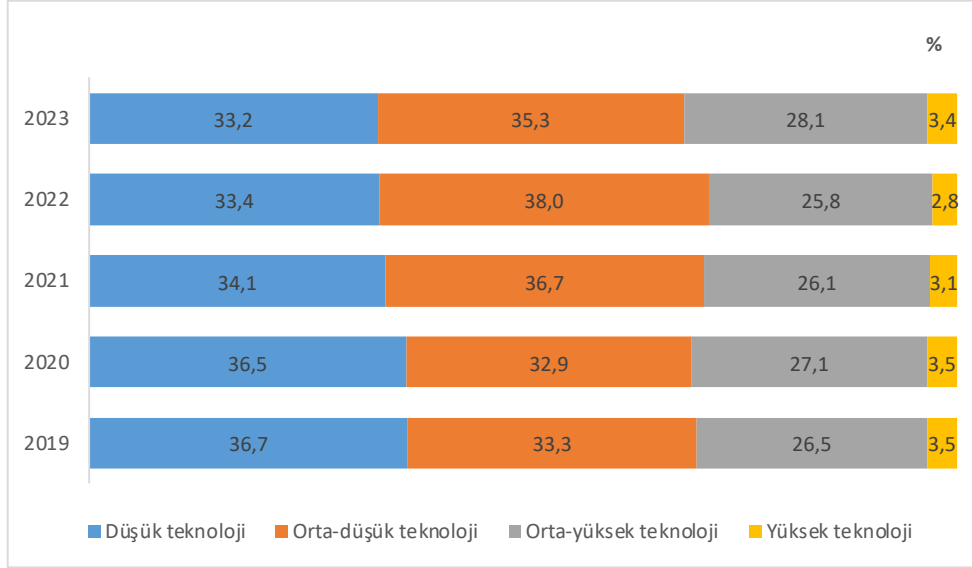
Satış değerine göre en yüksek paya sahip ilk on sanayi bölümü (Nace Rev.2), 2019-2023 (%)

Tanım	Yıl				
	2019	2020	2021	2022	2023
Gıda sanayi ürünleri	13,8	14,1	12,4	12,6	13,7
Ana metal sanayi ürünleri	11,2	11,3	14,1	12,7	10,7
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	9,8	9,4	8,2	8,0	9,5
Tekstil sanayi ürünleri	8,2	8,2	8,3	7,4	6,3
Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	5,5	6,1	6,4	5,9	6,2
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	5,8	6,2	6,6	6,7	6,1
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	3,9	4,3	4,0	4,8	5,2
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	4,3	4,7	4,7	4,6	5,1
Elektrikli teçhizat imalatı	4,6	5,0	4,9	4,7	5,1
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	5,3	5,5	5,3	5,1	5,0
Çimento imalatı	0,6	0,7	0,6	0,8	1,0

Kaynak: TÜİK

Teknoloji düzeyine göre ürünlerin oransal dağılımı, 2019-2023

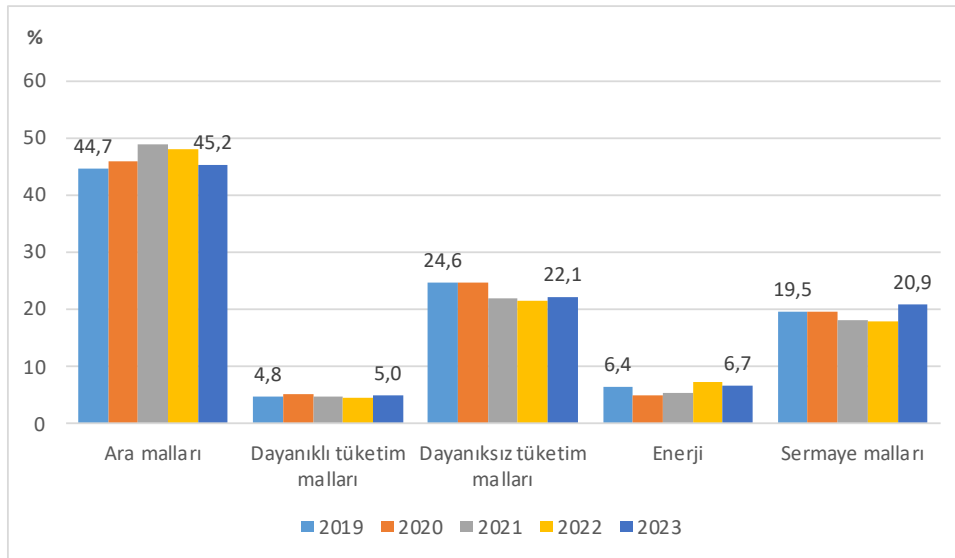
İmalat sanayinde 2023 yılında üretilen ürünler teknoloji düzeylerine göre sınıflandırıldığında, yüksek teknoloji sınıfındaki ürünlerin toplam satış değerinin %3,4'ü oluşturduğu görüldü. Düşük ve orta-düşük teknoloji gruplarının toplamı %35,3 olurken, çimento imalatının da dahil olduğu orta-yüksek teknoloji grubunun payı %28,1'i kaldı.

Kaynak: TÜİK

Ana sanayi gruplarının satış değerine göre oransal dağılımı, 2019-2023

İmalat sanayinde 2023 yılında üretilen ürünler ana sanayi gruplarına göre sınıflandırıldığında; toplam satış değerinin %45,2'sini ara malların, %22,1'ini dayanıksız tüketim mallarının oluşturduğu görüldü. Enerjinin payı ise %6,7'si kaldı.

Kaynak: TÜİK

**Çimento İşveren Dergisi'nde Yayınlanacak Makaleler İçin
Hakem Yayın Danışma Kurulu
Board of Referees for the Articles to be Published in
Çimento İşveren Journal**

Prof. Dr. Levent Akın	<i>Ankara Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Gülsevil Alpagut	<i>İstanbul Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Yusuf Alper	<i>Uludağ Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Tankut Centel	<i>Koç Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Toker Dereli	<i>Emekli</i>
Prof. Dr. Ömer Ekmekçi	<i>İstanbul Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Münir Ekonomi	<i>Emekli</i>
Prof. Dr. H. Burak Gemalmaz	<i>İstanbul Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Alpay Hekimler	<i>Eskişehir Osmangazi Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Cem Kılıç	<i>TOBB ETÜ</i>
Prof. Dr. Erdem Özdemir	<i>Marmara Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Nahit Töre	<i>Emekli</i>
Prof. Dr. A. Can Tuncay	<i>Bahçeşehir Üniversitesi</i>
Prof. Dr. M. Fatih Uşan	<i>Medipol Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Kübra DoğanYenisey	<i>Bilgi Üniversitesi</i>

Hakem değerlendirmesinden geçerek yayıma kabul edilen makalelerin yazarlarına, yayımlanan sayfa başına telif ücreti ödenecektir.

Makale yazarı sayısı birden fazla ise, toplam sayfa sayısı yazar sayısına bölünür ve telif ücreti ödemeleri eşit sayfa sayıları için makale yazarlarının unvanlarına göre ödenir.

*Authors of articles accepted for publication after peer review are paid per page.
If the number of article authors is more than one, the total number of pages is divided by
the number of authors and royalty payments are paid according to the titles of the
article authors for equal page numbers.*

Çimento İşveren Dergisi Makale Yayın Koşulları

1. Çimento İşveren Dergisi, hakemli bir dergi olup iki ayda bir yayınlanmaktadır. Makaleler **Türkçe ya da Türkçe ve İngilizce dillerinde gönderilebilir.**

2. Çimento İşveren Dergisi'ne gönderilen makaleler, daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış ve yayınlanmak üzere **başka bir yayına sunulmamış olmalıdır.** Çimento İşveren Dergisi'ne sunulan ve/veya hakemlik sürecine alınan makalelerin, başka bir mecra ya yollanmış olması ve daha önce tıpkı veya benzerinin yayınlanmış olmasının tespiti halinde **süreç iptal edilir.**

3. Makaleler dergi editörünün (ozguracar@ceis.org.tr) ya da Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası'nın (genel@ceis.org.tr) adresine gönderilmelidir.

4. Çimento İşveren Dergisi'ne sunulan makaleler öncelikle şekil ve içerik yönünden ön incelemeye tabi tutulmaktadır. Şekil ve içerik olarak uygun bulunan makaleler, bilimsel inceleme için en az iki hakeme sunulmaktadır. Çimento İşveren Dergisi'ne gönderilen makaleler için hakemlik sürecine alınacağı **garantisiz verilmektedir.**

5. Çimento İşveren Dergisi'ne gönderilen makalelerin hakemlik sürecine girip girmeyeceği 4-5 hafta içinde **sonuçlandırılır.**

6. Makalelerin değerlendirme süresi için **tarih verilmemektedir.**

7. Hakemlerden gelen değerlendirmeler doğrultusunda, makalenin yayınlanmasına, değerlendirme çerçevesinde yazardan düzeltme, ek bilgi ve kısaltma istenmesine veya yayınlanmamasına karar verilmekte ve bu karar yazara bildirilmektedir.

8. Hakemlerden birinin makaleyle ilgili olarak olumsuz görüş bildirmesi durumunda diğer hakemin/hakemlerin görüşüne bakılmaksızın makale yayınlanmaz. Hakem raporunda düzeltme istenmesi durumunda yazar tarafından sadece belirtilen düzeltmeler çerçevesinde değişiklikler yapılabilmektedir.

9. Gönderilen makaleler 1,5 satır aralıklı olmalıdır. Makalelerin tablo ve şekillerle birlikte en çok 25 A4 sayfası boyutunda olmasına özen gösterilmelidir. Yazı 12 puntoda Times New Roman ve Türkçe font kullanılarak hazırlanmalıdır. Şekil şartlarına veya dergi içeriğine uymayan yazılar ön inceleme sonrasında Çimento İşveren Dergisi'nce hakemlere gönderilmeden **yazara iade edilir.**

10. Çimento İşveren Dergisi'ne gönderilen makalelerin şekil, grafik ve tablolarının, derginin belirttiği formata uygun olması gereklidir. Konu hakkında ek bilgi içeren dipnotlar, grafikler ve tablolar olabildiğince atıf yapılan sayfada veya hemen devamında yer almalıdır. Grafik ve tabloların altındaki notlar bu materyalleri ana metne bakmaksızın anlaşılabilir hale getirme amacını taşımamalıdır. Tablo ve grafiklerin A4 kağıt boyutunu aşmayacak şekilde düzenlenmiş olmaları gerekmektedir. Tablo ve grafiklerin okunaklı olması şart olup, okunmayan tablo ve grafikler olması durumunda makale **yazara iade edilir.**

11. Gönderilen bütün makalelerin başında, Türkçe başlık, Türkçe özet, İngilizce başlık, İngilizce özet yer almalıdır. Özet kısımları 200-250 kelimeyi aşmamalıdır. Özetlerde; amaç, yöntem, bulgular ve sonuç bilgilerinin yer almasına özen gösterilmelidir. Özet kısımlarının altında anahtar kelimeler (keywords) İngilizce ve Türkçe olarak yazılmalıdır. Özetlerde kısaltma kullanılmamalıdır.

12. Makaleler ile birlikte yazarın özgeçmişini, yazara ait bir adet vesikalık fotoğraf ve yazarın detaylı iletişim bilgileri de ek dosya olarak gönderilmelidir.

13. Tüm makaleler; Amerikan Psikologlar Birliği (American Psychological Association, APA) tarafından yayınlanan "The publication manual of the American Psychological Association (6th edition), 2010" isimli kaynakta belirtilen yazım ilkelerine uygun olarak yazılmalıdır. Bu kaynak genelde üniversite kütüphanelerinde ve internette kolaylıkla bulunabilen bir materyeldir ve yazım kuralları ile ilgili çok sayıda örnek bulunmaktadır.

14. APA yazım stilinde kaynakça ve metin içi referanslama ile ilgili olarak aşağıda çeşitli örnekler yer verilmiştir:

Kaynakça

- **Kitap/Yazar Soyadı, A. A.** (Yayın yılı). Kitabın adı. Yer: Yayınevi.
- **Derleme kitap/Hazırlayanın Soyadı, A. A.** (haz.). (Yayın yılı). Kitabın adı. Yer: Yayınevi.
- **Kitapta makale/Yazar Soyadı, A. A., ve Yazar Soyadı, B. B.** (Yayın yılı). Makalenin adı. A. Editör ve B. Editör (haz.), Kitap adı (makalenin sayfa aralığı). Yer: Yayınevi.
- **Dergi makalesi/ Soyadı, A. A.** (Yayın yılı). Makale adı. Çimento İşveren, cilt(sayı), makalenin sayfa aralığı.

Metin içi referanslama

Yazarların soyadı ve yayın tarihi (ve gerekiyorsa sayfa bilgisi) kullanılmalıdır. Örneğin:

- Uzun (2002)...; Küçük (2002, s.182)...; Öztok (2001, ss.182-186)...
- Öztürk ve Göçekli'ye (2004) göre...; Girgin'e (2007) göre...
- Öztürk ve Göçekli (2004)...; Öztürk, Göçekli ve Girgin (2004)... gibi.

APA atıf formatına uygun olarak, atıfta bulunulan kaynağın yazar sayısı 3 ile 5 arasında ise, kaynağa metin içinde ilk geçtiği yerde yukarıdaki gibi atıfta bulunulur. Örneğin:

- Öztok, Uzun, Göçekli, Girgin ve Küçük (1992, ss.154-198).

Aynı kaynağa daha sonra yapılan atıflarda ilk yazarın ismi ile birlikte "v.d." ifadesi kullanılır. Örneğin:

- Öztok v.d. (2005, ss.154-198).

Yazar sayısı 6 veya daha fazla ise atıf, metin içinde ilk geçtiği yerde ve sonrasında ilk yazarın ismi ile birlikte "v.d." ifadesi ile kullanılır. Örneğin:

- Öztok v.d. (2005, ss.154-198).

Cümle sonunda birden fazla esere atıfta bulunuluyorsa bu kaynaklar parantez içinde alfabetik sıra ile verilmelidir. Örneğin: ...

- (Hepkaner, Gençler ve Yılmaz, 2007; Kıranbay, 2000; Öztok v.d., 1996; Vardar, 2004).

Kaynakları aynı alıntı yapıldıysa, kaynağa atıfta bulunurken sayfa numarası mutlaka verilmelidir. Türkçe metinde kaynaklara atıfta bulunurken sayfa bilgisi için "s." veya "ss." kullanılmalıdır. Örneğin:

- Öztürk (2002, s.182)...; Göçekli (2001, ss.182-183).

Yukarıdaki açıklamalar, APA yazım stilinde referanslama konusunda kısıtlı sayıda örneklerden oluşturulmuştur. Daha fazla bilgi için 13. maddede bahsi geçen kaynak kullanılmalı ve APA yazım stili titizlikle uygulanmalıdır.

15. Makalelerde dile getirilen **düşüncelerden yazarları sorumludur.**

16. Makalelerde Türk Dil Kurumu'nun (TDK) yazım kılavuzu ve yazım kuralları örnek alınmalıdır. Detaylı bilgi için TDK'nın web sayfasına bakınız: www.tdk.gov.tr. Yabancı sözcükler yerine olabildiğince Türkçe sözlükler kullanılmalıdır. Türkçede alışılmamış sözcükler kullanılırken ilk geçtiği yerde yabancı dildeki karşılığı parantez içinde verilmelidir.

17. Dergide yayınlanması kabul edilen ve yayınlanan yazıların yazılı ve elektronik ortamda **tüm yayın hakları Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası'na aittir.**

18. Makale sunum ve değerlendirme süreçlerine ilişkin tüm iletişim **e-mail sistemi** ile gerçekleştirilir. Telefonla **bilgi verilmemektedir.**

Article Publication Terms of Çimento İşveren Journal

1. Çimento İşveren is a refereed, bimonthly journal, accepting articles written in Turkish or Turkish and English.
2. The articles submitted to Çimento İşveren Journal **cannot be previously published** elsewhere and cannot be submitted to some other publication. **The process is cancelled** if any act of having an identical or similar article previously published or submitting the article to some other publication after it is submitted to Çimento İşveren Journal and/or while it is undergoing the referee procedure, is detected.
3. The articles shall be sent to the e-mail address of either the journal editor (ozguracar@ceis.org.tr) or Cement Industry Employers' Association (genel@ceis.org.tr).
4. The articles submitted to Çimento İşveren Journal are primarily subjected to a pre-emptive examination of format and content. Those which are found appropriate are submitted to two referees in the least for scientific examination. The articles submitted to the Çimento İşveren Journal **are not guaranteed** to be included in the referee procedure.
5. The pre-emptive examination for articles submitted to Çimento İşveren Journal, determining if the article will be included in the referee procedure, is concluded within 4-5 weeks.
6. Deadlines concerning the evaluation period of the articles shall not be established.
7. Publishing the article, asking the author of any rectification, additional information or shortening, or not publishing the article is decided in accordance with the evaluation received from the referees and the author is notified of this decision in writing.
8. In the event of having received negative opinion from one of the referees, the article shall not be published regardless of the opinion of other referee/s. In the event of any rectification request arising from the referee evaluation, the author shall only be allowed to make the changes which are in line with the specified readjustments.
9. Submitted articles must be 1.5 spaced. Authors should be attentive to limit articles to 25 A4 pages at most, including tables and graphics. The script must be Times New Roman with a font size of 12 and the font must include Turkish characters. Çimento İşveren Journal shall **return the articles** which do not fit the format requirements and journal content, to their authors after the pre-emptive examination, without submitting to referees.
10. The figures, graphics and tables of the articles submitted to Çimento İşveren Journal must comply with the designated format of the journal. Footnotes including additional information in the subject, graphics and tables should be on the same page with the reference or immediately following it. Notes written under graphics and tables should make it possible to understand their content without having to peruse the main text. The tables and graphics cannot exceed A4 paper size. It is compulsory for the graphics and tables to be legible. In case of unreadable tables and graphics, the article **shall be returned to the author**.
11. All submitted articles must include, at the outset, a Turkish title, Turkish summary, an English title and English summary. The summary parts shall not exceed 200-250 words. The summaries must include information regarding the purpose, method, findings and conclusion of the study. Under the summary parts, keywords must be written in English and Turkish. Abbreviations shall not be used in summary parts.

12. Author's brief autobiography, photograph and detailed contact information shall be submitted as a supplementary file attached to the article.
13. All articles must be arranged in line with the writing norms specified in "The publication manual of the American Psychological Association (6th edition), 2010" published by the American Psychological Association (APA). The guidelines may be readily found online and in university libraries, and contains a wide range of examples.
14. A variety of examples concerning reference list and in-text citations in APA writing norms are included below:

Reference List

- **Book/** Author Surname, A. A. (Year of publication). Title of work. Location: Publisher.
- **Edited Book/** Author Surname, A. A. (Eds.) (Year of publication). Title of book. Location: Publisher.
- **Chapter in a Book/** Author Surname, A. A., & Author, B. B. (Year of publication). Title of chapter. In A. Editor & B. Editor (Eds.), Title of book (pages of chapter). Location: Publisher.
- **Article in Journal/** Author Surname, A. A. (Year of publication). Title of article. Title of Periodical, volume number(issue number), pages.

In-text citations:

Authors' surnames and year of publication (and page numbers if necessary) must be used.

- Cullen (2002)...; Yergin (2002, p.182)...; Swan (2001, pp.182-186)...
- According to Adams and Carroll (2004)...; Austen (2007) claims...
- Adams and Carroll (2004)...; Adams, Carroll and Austen (2004)... etc.

In line with APA citation format, if the reference material's author number is between 3 to 5, the first in-text citation is made according to the examples above.

- Swan, Cullen, Carroll, Austen and Yergin (1992, pp.154-198).

All subsequent in-text citations to the same reference material are made using the first author's name followed by et al.

- Swan et al. (2005, pp.154-198).

If the number of authors is more than 6, the initial and subsequent in-text citations are made using the first author's name and et al

- Swan et al. (2005, pp.154-198).

If more than one reference material are to be cited at the end of a sentence, all material is listed in alphabetical order in parenthesis.

- (Lucas, 2004; Kinsella, 2000; Salinger, Asimov and Stevens, 2007; Swan et al., 1996).

If a direct quotation is used, page number must be provided in the in-text citation. The abbreviations of p. or pp. should be used.

- Adams (2002, p.182)...; Carroll (2001, pp.182-183).

The exemplary explanations above are composed of a limited number of samples in APA Reference Format. For more information, the guidelines mentioned in Article 13 must be used and the writing norms must be meticulously applied.

15. **Authors hold the sole responsibility for ideas** stated in the articles.

16. All rights of publishing via written or electronic media regarding the articles published or accepted for publication in the journal belongs to Cement Industry Employers' Association.

17. All communication regarding article submission and evaluation procedures shall be carried out via e-mail. No information will be provided by telephone.

Av. Dr. Eser Rüzgar

Makale gönderim tarihi: 16.09.2024
Makale kabul tarihi: 19.09.2024

08

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN YENİ HUKUKU

THE NEW LAW OF SUSTAINABILITY

*“Ölçülebilir ne varsa ölçmeli, ölçülemeyeni de ölçülebilir hale getirmeli.”
Galileo Galilei*

ÖZET

Bu makale, şirket faaliyetlerinin sürdürülebilirlik çerçevesinde değerlendirilmesini hukuki bir perspektiften ele almak üzere kalem alınmıştır. Geleneksel finansal raporlama, bir şirketin değerini tam olarak yansıtmakta yetersiz kalırken, finansal olmayan raporlama, sosyal, çevresel ve kurumsal yönetim faktörlerini ele alarak daha kapsamlı bir değerlendirme sunar. Özellikle, neoklasik ekonomi teorilerinin şirketleri kapalı bir sistem olarak ele alması ve yalnızca kâr maksimizasyonunu hedeflemesi, sürdürülebilirlik kavramının önemini göz ardı etmektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik muhasebesi ve entegre raporlama, bir şirketin faaliyetlerini finansal ve finansal olmayan verilerle birleştirerek bütüncül bir şirket değeri oluşturmayı hedefler.

Türkiye’de ve dünya genelinde, finansal olmayan raporlamanın standartlaştırılmasına yönelik çalışmalar hızla artmaktadır. Türk Ticaret Kanunu’nun 88. maddesi, TSRS 1 ve TSRS 2 ile Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamasında küresel gelişmelere paralel şekilde düzenleme yapmıştır. Bu düzenlemeler, şirketlerin paydaşlarına şirket faaliyetlerinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkilerini açıkça raporlamalarını zorunlu kılarak, yatırımcıları, pay sahiplerini, şirketin faaliyetlerinden etkilenen kimseleri ve kamuoyunu yeterli şekilde bilgilendirmeyi hedeflemektedir.

Makale, ayrıca Avrupa Yeşil Mutabakatı, Paris İklim Anlaşması ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (CSDDD) gibi uluslararası düzenlemeler ışığında, sürdürülebilirlik raporlamasının hukuki niteliğini, etkilerini ve şirketlerin faaliyetlerini daha kapsamlı olarak ele almasının önemine dikkat çekmektedir. Bu kapsamda, şirketlerin sürdürülebilirlik uygulamalarına ilişkin finansal ve hukuki sorumlulukları, yönetim kurulunun artan özen yükümlülüğü ve denetimin genişlemesi gibi anahtar hukuki konulara temas edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Raporlama, İklim Değişikliği, Özen Yükümlülüğü, Standartlar

ABSTRACT

The purpose of this article is to discuss how businesses should be evaluated legally when evaluating their operations within the context of sustainability. While traditional financial reporting is insufficient to fully reflect the value of a company, non-financial reporting offers a more comprehensive assessment by addressing social, environmental and corporate governance factors. Specifically, the significance of sustainability is disregarded by neoclassical economic theories, which view businesses as closed systems with the only goal of maximizing profits. By fusing a firm's operations with both financial and non-financial data, sustainability accounting and integrated reporting seek to produce a holistic corporate value in this environment.

In Turkey and around the world, efforts to standardize non-financial reporting are increasing rapidly. In keeping with international trends, Turkey has likewise legislated sustainability reporting through TSRS 1 and TSRS 2, as well as Article 88 of the Turkish Commercial Code. These regulations aim to adequately inform investors, shareholders, those affected by the company's activities, and the public by requiring companies to clearly report the sustainability impacts of their activities to their stakeholders.

The paper also draws attention to the importance of a more comprehensive treatment of the legal nature of sustainability reporting, its impacts and the activities of companies in light of international regulations such as the European Green Deal, the Paris Climate Agreement and the CSDDD. Important legal concerns are covered in this context, including the growing scope of auditing, the enhanced duty of care owed by the board of directors, and the financial and legal obligations of businesses regarding sustainability policies.

Key Words: Sustainability, Reporting, Climate Change, Duty of Care, Standards

1. ANONİM ŞİRKETLERİN FİNANSAL OLMAYAN RAPORLARI

Finansal raporlamaya ilişkin açıklamalar, bir şirketin finansal verilerinin nasıl oluşturulduğunu, sunulduğunu ve ne anlama geldiğini ortaya koyar. Ancak günümüzde bir bütün olarak şirket değerinin veya faaliyetin sadece işlemlerden elde edilen finansal verilerle ölçülmesi yetersiz kalmaktadır.¹ Bu yetersizliğin nedeni, şirketle ilgili konularda yaptığımız tek yanlı ölçüm faaliyetidir. Bir konuda neyi ölçersek, sonuç onunla ilgili olur. Nitekim şirketin sadece finansal verilerini ölçtüğümüzde, finansal performansa ilişkin sonuçlar elde edebiliyoruz. Bu durum günümüzde şirketin faaliyetini bütüncül bir açıdan ele almamızda yetersiz kalmaktadır.²

Neoklasik ekonomi teorileri, işletmeyi kapalı bir sistem kabul eder ve işletmenin sadece kar maksimizasyonunu he-

deflediğini kabul eder.³ Muhasebe de buna uygun olarak veri üretmiştir, performans ölçümünü buna göre yapmıştır. Bu da kar odaklı bir sistemin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 19 yy. ortalarında bu görüşten ayrılmalar başlamıştır. Buna göre işletmelerin kapalı bir sistem olmadığı, çevresindeki tüm paydaşlarla birlikte bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin görüşler ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu görüş neticesinde sosyal sorumluluk muhasebesi, sürdürülebilirlik muhasebesi denilen, finansal muhasebeden farklı olarak finansal olmayan ve eskiden ölçülemeyen konuları ölçen bir muhasebe sistemi gelişmeye başlamıştır.⁴ Bu sistemlere muhasebe sistemleri denilmesinin nedeni, finansal olmayan konuların şirket faaliyeti içine dahil edilirken ekonomik değerinin ölçülmesi zorunluluğundan ileri gelir. Finansal olmayan konuların finansal olarak ölçülmesi ve buna dair muhasebe standartlarının oluşturulması son derece güçtür. Bu ölçüm imkanını günümüz teknolojisi artık mümkündür. Ayrıca bu ölçümleme disiplini, muhasebe

¹* Yazarla iletişim: eser.ruzgar@dktr-legal.com. www.eserruzgar.av.tr.

Yücenurşen, (2021), s. 81.

² Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 1.

³ Ayrıntılı bilgi için bakınız: Bénicourt ve Guerrien (2017).

⁴ Yücenurşen, (2021), s. 9 vd.

veya finans disiplinlerinden de son derece farklıdır. Örneğin bir derenin, hammadde olarak kullanılan endemik bitkinin, maden cevherinin veya denizin çevresel olarak değerinin, kullanımı halinde oluşacak etkinin, şirkete veya kamuya finansal etkilerinin isabetli olarak saptanması ciddi uzmanlık gerektiren bir iştir. Bu değer içinde şirket faaliyetinin etkilerinin ekonomik olarak ölçülmesi de kendi içinde ayrı bir güçlük barındırır. Tabii sadece ölçüm de bir verinin anonim şirket raporlarına geçmesi için yeterli değildir. Bu verinin ölçülmesi, doğru şekilde sunulması ve verilere makul güvenenin denetim yoluyla sağlanması gerekir.

Bir işletmenin kapalı bir sistem olmadığı, çevresiyle bütüncül şekilde işleyen bir sistem olduğunun kabulüne yol açan bir diğer neden, şirketin finansal değerinin belirlenmesinde finansal raporlamanın yetersiz kalmasıdır. Örneğin, bir şirketin finansal raporlarına veya defter değerine göre olması gereken hisse değerinden çok daha düşük veya yüksek olduğu durumlar sıkça görünür. Salt finansal değerlendirmeler şirketlerin çevresindeki tüm paydaşlarıyla yarattığı “değeri” tam olarak ölçmekte yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle finansal olan ve olmayan muhasebenin entegre biçimde raporlanmasıyla birbiri arasındaki etkileşim ve bütüncül değer ortaya koyulması ihtiyacı doğmuştur. Entegre şekilde yapılan bu muhasebeye “değerler muhasebesi” denilmektedir.

Özetle, neoklasik teorinin çevresel faktörleri dışlayan işletmeyi kapalı bir sistem kabul eden görüşünün terk edilmesi, kar maksimizasyonunu önceleyen şirket menfaati tarifinin küresel sağlık, çevre ve sosyal sorunları ortaya çıkarması, finansal ölçümünün şirket faaliyetini bütüncül olarak ifade etmekte ve değerlemede yetersiz kalması,⁵ pay sahibinin karar alması için gerekli tüm bilgileri finansal raporlamadan elde edememesi gibi nedenlerle finansal olmayan raporlama sistemleri ortaya çıkmıştır. Bu gereklilikten olmak üzere, uluslararası pek çok örgüt ve kuruluş finansal olmayan raporlamayı tıpkı finansal raporlama gibi bir standartta sokmak için standart çalışması yapmaktadır. Standartlar konusuna göre çeşitlenmektedir. Örneğin, karbon ayak izi, iklim, yenilenebilir enerji, doğal kaynakların kullanımı gibi çok farklı konularda konuya has raporlama standartları oluşturulmaya çalışılmaktadır. Gerek finansal olmayan raporların konusu bazında gerekse raporlamanın standardı konusunda tüm dünyaca kabul gören bir standart şu an mevcut değildir. Ancak bugünde IFRS başta olmak üzere küresel kuruluşlarda ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Burada amaçlanan, finansal olmayan raporlamanın konularını, nasıl raporlanacağını ve bu raporların finansal raporlarla entegre

şekilde nasıl sunulacağını ortaya koymaktır. Tüm bu gerekçelerle, 02.06.2022 tarihli 7408 sayılı Kanun'un g. maddesiyle TTK m. 88'e altıncı fıkra eklenmiştir. Buna göre:

“Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, belirlediği işletmeler ve kuruluşlar için uygulamada birliği ve sürdürülebilirliğe ilişkin raporlamaların uluslararası alanda geçerliliğini sağlamak amacıyla uluslararası standartlarla uyumlu olacak şekilde Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını belirlemeye ve yayımlamaya yetkilidir. Belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarına uygun olmak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlarla ilgili olarak ayrıntıya ilişkin düzenlemeler yapabilir.”

Kanaatimizce, finansal olmayan raporlama hukuki açıdan da son derece gerekli bir hal almıştır. Şirketin faaliyetlerini açıklamada finansal raporların yetersiz kalması demek, pay sahiplerinin genel kurulda veya yönetim kurulu üyelerinin yönetim kurulunda verecekleri kararlarda yeterince bilgi sahibi olmadan karar verdikleri anlamında gelir. Pay sahibi açısından yatırımını kaybetme ve yönetim kurulu bakımından özen yükümlülüğüne aykırı karar alma derecesindeki riskler çok ciddidir. Bunun yanında bazı ülkelerde (örneğin Fransa) sürdürülebilirlik uygulamalarına aykırı davranan yönetim kurulu üyelerine hapis cezasına varan cezai yaptırımlar uygulandığı göz önüne alınırsa, durumun önemi daha iyi kavranacaktır.

Sürdürülemeyen bir faaliyet döngüsü, şirket menfaati açısından da çok önemli bir risktir. Şirketin kendini doğru ve dürüst şekilde finansal olan ve finansal olmayan tablo ve raporlarla ortaya koymasında, pay sahiplerinin, alacaklıların, yönetim kurulunun, devletin ve pek çok çevrenin menfaati bulunmaktadır. Ancak, yukarıda sayılan menfaat çevrelerinin var olabilmesi için gerekli olan şey, şirketin varlığını devam etmesidir. Yani işletmenin sürekliliğinin fiilen tesis edilmesi gerekir. Bu da bizi korunması gereken en temel menfaat olarak şirket menfaatine götürmektedir. Zira ortada bir şirket olmaz ise ne pay sahibinin ne devletin de alacaklılarının menfaatinden söz edilebilir.

Bir şirket organizasyonunda ilgili menfaat sahiplerinin çıkarları birbirleri ile çelişebilir. Ancak şirket menfaati, diğer menfaat sahiplerinin menfaati ile çelişmemesi gereken şemsiye bir kavram olarak karşımıza çıkar.⁶ Bu noktada şir-

⁵ Yıldırım ve Uzun Kocamiş (2018), s. 3.

⁶ Helvacı ve Cankat (2019), s. 521, 443 vd. Şirket menfaati kavramının tanımı için ayrıca bakınız: Helvacı, Çamurcu ve Türkyılmaz, (2017), s. 312, dpn. 4.

ket menfaatinin ne olduğunu tanımlamanın da faydalı olacağı kanaatindeyiz. Zira sürdürülebilirliğe ilişkin uygulamaların şirketin menfaatine olmadığına; aksine ona zarar verdiğiğine ilişkin bazı tereddütler ortaya çıkabilir. Kanaatimizce, şirket ile ilişkili tüm menfaat sahiplerinin menfaatlerinin kesişim kümesi teşkil eden, kural olarak diğer menfaatlere göre üstün tutulan, onlarla yarışmayan, şirket sermayesinin sürdürülebilir şekilde arttırılması ve/veya şirket sermayesinin verimli olarak kullanılmasına yarayan iş ve işlemler şirket menfaatini oluşturur. Bu nedenle sürdürülebilirlik uygulamaları, işletmenin sürekliliğini tesis etmesi, pay sahiplerine, yönetim kuruluna, kamuya, alacaklılara ve diğer menfaat gruplarına şirketin gerçek durumuna dair makul güvence veren finansal olan ve finansal olmayan bilgileri entegre şekilde verdiği için şirketin menfaatinidir. Yönetim kurulunun da şirket menfaatine hareket etmesi gerektiği göz önüne alınırsa, bu tespit şirketin alacağı tüm kararlarda etkili olacaktır. Şu halde yönetim kurulunun yapması gereken, sürdürülebilirliğe ilişkin doğru hukuki alt yapıyı kurmaktır.

Kamu açısından sürdürülebilirlik uygulamaları çevresel, sosyal ve ekonomik olarak önem taşır. Biz yukarıdaki ayırım çerçevesinde finansal olmayan raporların risk ve fırsat analizi, şirket menfaati ve kamu (çevre) menfaati olarak hukuki anlamda üç şekilde ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. Bu noktada aşağıdaki durumlar örnek verilebilir:

Finansal olmayan raporlama çalışmalarının gidişi göstermektedir ki, yakın bir gelecekte bu standartlar da finansal raporlar gibi genel kurulda pay sahiplerinin dikkatine sunulması zorunlu belgeler haline gelecektir.⁷ Böylece pay sahipleri bilgi alma ve inceleme, tabloların görüşülmesini erteleme veya özel denetçi isteme gibi haklarını bu raporlamalar üzerinde de kullanabilecektir. 02.06.2022 tarihli 7408 sayılı Kanun'un g. maddesiyle TTK m. 88'e eklenen altıncı fıkra bu süreci başlatmıştır. Kanaatimizce buradaki esas paradigma değişimi "sermaye" kavramının değişimi açısından yaşanmaktadır. Yeni sermaye kavramı, şirkete öz sermaye olarak taahhüt edilen değerleri de içine alacak şekilde onu genişletmektedir. Bu çerçevede artık sermaye kavramı genişleterek yenini "değer" kavramına bırakacağı görülmektedir. Entegre raporlamaya ilişkin çalışmalar 6 çeşit sermayenin var olduğunu ileri sürer ve finansal sermaye bunlardan sadece biridir. Şirketin sahip olduğu tüm değerleri ölçen ve ortaya koyan sermaye çeşitleri, finansal sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, insan sermayesi, sosyal ve ilişki-

sel sermaye ve doğal sermaye olarak altıya ayrılmıştır. Bu sermayelerin varlığı uygulamada bilinmekte ancak bunları ölçecek, finansal olarak karşılığını bulacak ve raporlayacak bir entegre sistem kullanılmamaktadır. İşte finansal olmayan raporlama, bu "değerleri" ortaya koymaktadır. Hukuki açıdan baktığımızda, bu sermaye tiplerinin de artık şirket sermayesi veya değeri olarak dikkate alınmasıyla "sermayenin korunması" kavramının da son derece köklü şekilde değişeceği aşikardır. Ancak incelemenin kapsamını aşmamak adına konuyu burada noktalıyoruz.

Finansal olmayan raporlamada da finansal raporlamadaki benzer kriterler göz önüne alınabilir. Finansal raporlamada ihtiyaca uygun bilgi ve gerçeğe uygun sunum ana ilkeleri altında raporların karşılaştırılabilir, doğrulanabilir, zamanında sunulan ve anlaşılabilir olması gerektiğinden söz etmiştik. Finansal olmayan raporlamada şu kriterlerden söz edebiliriz:

- Bilgileri makul ölçüde anlatma,
- Temel oluşturan şirket faaliyetini yansıtmaya
- İhtiyaca uygun, gerekli kesinlik ve doğruluk düzeyinde bilgi verme,
- Standartlarda yer alan çerçeve kavramların kullanımı.⁸

Geleneksel olarak kurumsal raporlama mantığı, tarihsel olarak finansal performansı ortaya koyar. Temeli bilanço ve gelir tablosu olan bu raporlama tarzı 80'li yıllardan itibaren yetersiz kalmıştır. Bu nedenle şirketler, yönetim kurulu beyanı, ücret açıklaması, çevre raporu gibi ek raporlara ihtiyari olarak ihtiyaç duymuşlardır. 1960 yılında başlayan finansal raporlama sistemi, 2020 yılına gelindiğinde finansal olan ve olmayan raporların entegre şekilde sunumu haline evrilmiştir.⁹ Bu sürecin nedeni yıllık faaliyet raporunun uzun ve karmaşık yapısı, finansal olmayan konularda bilgi içermemesi ve şirketin stratejilerine ilişkin sağlıklı bir bilgiyi ihtiva etmemesinden ileri gelmiştir.¹⁰ Bu haliyle, içindeki bilgiler itibarıyla güvencesi yüksek ancak ihtiyaca cevap veremeyen bir rapor görünümünde olduğunu anlaşılmaktadır.

2. ŞİRKETLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÖRNEKLERİ

Örnek -1: ABD'de bulunan A kozmetik şirketi yüz temizleme ürünü satmaktadır. Bu ürün plastik birkaç unsurdan oluş-

⁷ Şu an mevcut raporlama sistemi, işletmeleri kapalı bir sistem kabul eden, karmaşık olmayan bir sürece sahip, varlıkların genellikle elle tutulur varlıklar olduğu döneme ilişkin bir finansal raporlama düzenini yansıtır. (Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 12.).

⁸ Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (2013), s. 67.

⁹ Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 7.

¹⁰ Busco C., Frigo M., Riccaboni A. ve Quattrone P. (2013), s. 45 vd.

maktadır ve şirketin en çok ciro elde ettiği üründür. Ayrıca ihracatın %60'ı Avrupa Birliği ülkelerinedir. 2026 yılında Avrupa Birliği'nin kozmetik alanında o tip ürünlere ilişkin çevreyi koruyucu ciddi sınırlama kararı bulunmaktadır. Bu kararın şirkete, pay sahiplerine çok ciddi etkileri olabilir. Bu nedenle hem risk analizi hem de şirket menfaati açısından bunun raporlanması gerekir. Yakın gelecekte böyle bir riskin olması şirket değerini de ciddi şekilde etkiler. Ancak klasik finansal raporlama sisteminde ilerideki bu risklerin veya sürdürülebilirlik durumun raporlanması bir zorunluluk değildir. Böylece pay sahibi yetersiz bilgi aldığı için sağlıklı karar veremez ve şirket menfaati ciddi şekilde zarar görür. Bu örnek, finansal olmayan raporlamanın risk analizi tarafına ilişkindir.

Örnek-2: Türkiye'de üretim yapan B ilaç şirketi, X ilacının üretimini Hindistan'da bulunan Y çimceğini hammadde olarak kullanarak yapmaktadır. Y çimceği endemik bir bitkidir ve belirli bir hızla üremektedir. B şirketinin Y çimceğini kar maksimizasyonu için çok ciddi şekilde tüketmesi, ilerleyen yıllarda hammadde darlığına neden olacaktır. Bu nedenle şirket X ilacını planladığı gibi üretmemeye ihtimali ortaya çıkacaktır. Geçmişin X ilaç satışına bakarak yatırım yapan potansiyel yatırımcı veya pay sahibi, finansal tablolarından bu durumu göremez ve dolayısıyla eksik bilgilenmiş olur. Yönetim kurulu da aynı şekilde bitkinin doğal tedarik risklerini finansal raporlamadan anlayamaz. B şirketinin, X ilacını sürdürülebilir bir üretim için kaynağını nasıl kullanacağını da finansal olmayan raporlamada açıklamalıdır. Bu hem pay sahibini hem şirketi hem de çevreyi koruyucu etki doğuracaktır. Bu örnek, finansal olmayan raporlamanın kritik hammadde yönetimini tarafına ilişkindir.

Örnek-3: Orman ürünleri satan C şirketi, kendi ürünlerinin ormandan üretilerek son tüketiciye aktarılana kadar tedarik zincirine dair bir gözetim raporu oluşturabilir. Bu raporda, orman ürünlerinin tedarikindeki sorumlu yaklaşımını gösteren bir sertifika almış, üretim ve tüketim süreçlerini net verilerle kamuya duyurmuş olabilir. Bu halde C şirketin doğal sermayesini nasıl kullandığı, bu kullanım ile üretiminin finansal değerini ve paydaşların süreçte nasıl yer aldığı ortaya koyulabilir. Bu örnek, finansal olmayan raporlamanın çevresel etkilerine ilişkindir. TSRS 2'nin 10'uncu paragrafı uyarınca işletme, genel amaçlı finansal rapor kullanıcılarının, inşaat sektöründe keresteye yönelik artan pazar talebini, işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi-

nin makul ölçüde beklenebileceğini belirlediği iklimle ilgili bir fırsat olarak anlamalarını sağlayan bilgileri açıklar.¹¹

Örnek-4: Bir işletmenin iş modeli ve değer zincirinde iklimle ilgili riskin nerede yoğunlaştığına ilişkin bilgiyi açıklamak için TSRS 2'nin 13(b) paragrafını ve TSRS 1'in B29-B30 paragraflarındaki toplulaştırma ve ayrıştırma ilkelerinin uygulanması gerekir. Örneğin, buğday üretimi yapan A şirketinin ürün elde ettiği X ve Y bölgeleri olsun. Bu bölgelerden Y bölgesinde su sıkıntısına (iklim risklerine) bağlı olarak, ilerleyen yıllarda bu bölgeden elde ettiği buğday miktarının düşeceğini kabul edelim. Şu halde, şirketin işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesinin makul ölçüde beklenebileceğini belirlediği iklimle ilgili bir risk olarak bu bilgileri açıklamalıdır. X ve Y bölgesinden gelen buğday miktarını ve su kıtlığına bağlı olarak Y bölgesinden ileride elde edilecek buğday miktarının ne olabileceğini bilimsel tahmin yöntemleri ile açıklamalıdır.¹² Hangi bilginin açıklanacağına dair anahtar yaklaşım, genel amaçlı finansal rapor kullanıcılarına göre önemli olan bilgilerdir. Hangi bilginin önemli olduğuna doğrudan standartlar da gönderme yapabilir.

Örnek-5: Sürdürülebilirliğin iş modeline etkisinin ve bunun da sosyal etkisinin olacağı çok açıktır. Örneğin, fosil yakıt üreten X enerji şirketi, enerji üretim stratejisini yenilenebilir enerji teknolojilerine çevirdiğinde, X şirketindeki çalışanların da buna uyum sağlaması gerekecektir. Bu uyum, eski çalışanların yenilenebilir enerji teknolojileri ve yeni iş modeli konusunda eğitimi, entegrasyonu ve oryantasyonu şeklinde olabilir. Uyum sağlayamayan çalışanlar ise yeniden organizasyon nedenine dayalı olarak çalışanların iş sözleşmelerini feshedebilir. İş Hukukundaki "feshin son çare olması ilkesi"¹³nin sürdürülebilirlik nedenine dayalı olarak gündeme gelebilir.¹³

3.DÜNYADA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DÜZENLEMELERİ

A.Genel Olarak

Temelleri 1972 yılında *Roma Kulübü* tarafından "Büyümenin Sınırları" isimli raporla atılan sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim performans bilgilerinin açıklanması anlamına gelmekte-

¹¹ KGK, İklimle İlgili Risk Ve Fırsatların Niteliği Ve Sosyal Yönleri, 2024, s. 3. www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/educationcenter/1_Subat_2024_iklimle_ilgili_risk_ve_firsatların_niteliği_ve_sosyal_yönleri.pdf (Erişim Tarihi: 10.09.2024) (Çevrimiçi).

¹² Benzer örnek için bakınız: KGK, İklimle İlgili Risk Ve Fırsatların Niteliği Ve Sosyal Yönleri, s. 1 ve 2.

¹³ Benzer örnek için bakınız: KGK, İklimle İlgili Risk ve Fırsatların Niteliği ve Sosyal Yönleri, s. 4.

dir.¹⁴ Çözüm olarak küresel fırsat eşitliğine vurgu yapılmıştır. Sürdürülebilirlik raporu, esasen sürdürülebilir kalkınmanın raporlanması olarak tarif edilebilir.

1987 yılında yayımlanan *Brundtland Raporu*'nda¹⁵ sürdürülebilir kalkınma "kaynakların kullanımı, yatırımların yönü, teknolojik gelişmenin oryantasyonu ve kurumsal değişimin hem geleceği hem de mevcut ihtiyaçlara uygun hale getirildiği bir değişim süreci" olarak tanımlanmıştır.¹⁶ Raporla ayrıca ekonomik kalkınmanın sosyal refahın artırılması ve çevrenin korunması ile desteklenmesi ile gelecek kuşakların da ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.¹⁷

Şirket faaliyetlerine ilişkin sürdürülebilir kalkınma konuları, 1992'de BM'nin Rio Bildirgesi ile birçok hükümet tarafından kabul edilmiştir.¹⁸ Ardından Küresel Raporlama Girişimi'nin sürdürülebilirlik yönergeleri 1997 yılında yayımlanmış, ardından 2001 yılında BM Küresel İlkeler Sözleşmesi yayımlanmıştır.

İklim bakımından küresel ciddi mutabakat 1997 yılında yapılan *Kyoto Protokolü* ile sağlanmıştır. Bu anlaşma ile imzacı taraflar, karbon salınımlarını 1990'daki seviyeye indirme taahhüdünde bulunmuşlardır. Karbon Sertifikası ve Yeşil Enerji Sertifikası uygulamaları bu protokolle başlamıştır.¹⁹

Kyoto Protokolü'nden sonra yapılan *Paris İklim Anlaşması* ile bu Protokol geçerliliğini yitirmiştir. Günümüzde güncel, yasal olarak bağlayıcı ve küresel iklim anlaması olarak Paris İklim Anlaşması'ndan söz edilebilir. Türkiye Cumhuriyeti, "gelişme olan ülke" beyan ederek 10.11.2021 tarihinde anlaşmaya taraf olmuştur.²⁰ Paris Anlaşması'nın genel hedefi, küresel ortalama sıcaklıkları sanayileşme öncesi seviyelerin en fazla 2° C kadar (tercihen

1,5° C) üstüne çıkabileceği, sınırlanabileceği bir küresel sistem kurmaktır.

Sürdürülebilirlik mevzuatı çerçevesinde en önemli gelişmelerden biri de Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında yaşanan ekonomik dönüşüm sürecidir. Avrupa Birliği, 11.12.2019 tarihinde açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı ile 2050 yılında dünyanın ilk iklim-nötr kıtası olmayı hedeflemiştir. Bu hedef doğrultusunda AB, yeni bir büyüme stratejisi benimsediğini ve tüm politikalarını iklim değişikliği çerçevesinde yeniden düzenleyeceğini belirtmiştir. Yeşil Mutabakat, sanayi, finans, enerji, ulaşım, binalar ve tarım gibi birçok sektörde köklü değişiklikler öngörmekte olup, Tek Pazar'ın kurulmasından bu yana AB'nin en büyük girişimlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.²¹

19.07.2022 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 2022/12 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle "*Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu*" kurulmuştur. Bu genelde sürdürülebilir kalkınma, "gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeden günümüz ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma olarak" tanımlanmıştır.²²

¹⁴ KGK, Uluslararası Standartlarla Uyumlu Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının Belirlenmesi ve Yayımlanması, 2022, s. 1.

[www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1n%C4%B1n%20Belirlenmesi%20ve%20Yay%C4%B1mlanmas%C4%B1-20-16_06_2022%20-%20v2%20\(1\).pdf](http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1n%C4%B1n%20Belirlenmesi%20ve%20Yay%C4%B1mlanmas%C4%B1-20-16_06_2022%20-%20v2%20(1).pdf) (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

¹⁵ BM Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu 1987 (Brundtland Raporu) (Report of the World Commission on Environment and Development, Our Common Future). <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

¹⁶ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi). Brundtland Raporu, p. 27. Ayrıca bakınız: Okuyucu (2023), s. 54.

¹⁷ Brundtland Raporu, p. 41 vd.

¹⁸ Tarihsel gelişim ve ayrıntılı bilgi için bakınız: <https://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

¹⁹ Böylece eşik değerleri aşan şirketler, aştıkları emisyon kısmını karşılayacak karbon sertifikalarını bu sisteme katılan diğer firmalardan satın almakta ve böylelikle şirketlerin eşik değerlerin altında kalmasını sağlayacak bir teşvik mekanizması kurulmaktadır.

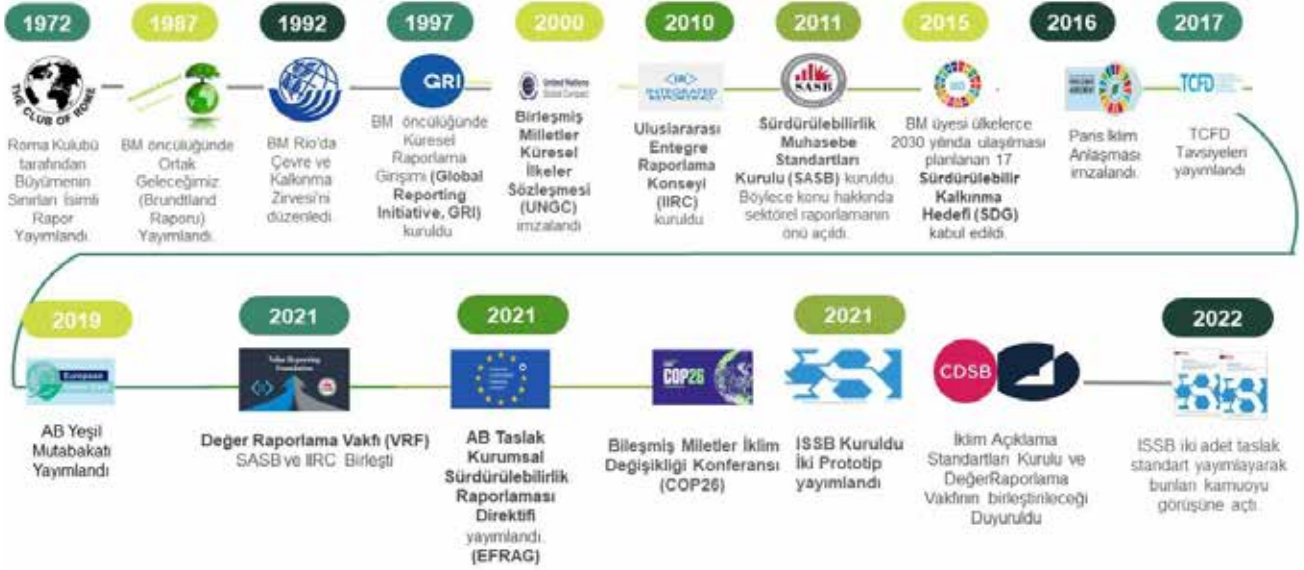
https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/editorosya/kyoto_protokol.pdf (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

²⁰ <https://iklim.gov.tr/paris-anlasmasi-i-34> (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

²¹ <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/avrupa-yesil-mutabakati> (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi). Ayrıca Avrupa Komisyonu, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine göre %55 oranında emisyon azaltımını hedefleyecek şekilde revize edilmesi amacıyla hazırlanan 'Fit for 55' mevzuat paketini 14 Temmuz 2021'de yayımlamıştır.

²² Bakınız: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/07/20220719-3.pdf> (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

Önemli Düzenlemeler ve Raporlama Çerçevesine İlişkin Tarihsel Gelişim

Tablo 1: Sürdürülebilirlik konusundaki gelişmeler²³

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere şu anki ekonomik düzlemde gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden şüphe edilmektedir. Bunun nedeni, kısıtlı kaynaklara sahip dünyamızda tek başına küreselleşmenin²⁴ sürdürülebilir olmamasıdır.²⁵ Küreselleşmenin sürdürülebilirliği için şirketlerin inovasyon ile daha verimli hale gelmesi, finans dışındaki sermayesinin korunması veya sürdürülebilir bir iş modeli gibi faktörlerin varlığı gereklidir.

Bu koruma ya o sermayenin tüketimine sınırlar koyarak ya da yeni teknolojiler geliştirmek yoluyla sermayeyi sürdürü-

lebilir hale getirmekle mümkün olabilir kanaatindeyiz. Sürdürülebilirlik raporlamanın da bu bakış açısıyla, şirketin faaliyeti ile bağlantılı olan finansal olmayan sermayesinin korunmasına ve/veya geliştirilmesine dair raporlamanın yapılmasını temin etme amacını matuftur.

BM sürdürülebilirlik kalkınma amaçlarını da 17 adet olarak belirlemiştir. Bu amaçlara incelememizin kapsamı itibarıyla sadece gönderme yapmakla yetiniyoruz:

Tablo 2: BM Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları²⁶

²³ www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/Soru_ve_Cevaplarla_Surdurulebilirlik_Raporlamasi_30_05_2023-.pdf (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

²⁴ Makro ölçekte küreselleşme, işleyen bir şeyin başka yerlerde işlemeye başlaması veya çalıştırılmasıdır.

²⁵ Thiel (2020), s. 14-15.

²⁶ <https://www.kureselamaclar.org/> (Erişim Tarihi: 13.09.2024) (Çevrimiçi).

B. Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (Corporate Sustainability Due Diligence Directive: CSDDD)²⁷

CSDDD, şirketlerin faaliyetleri ile oluşan değer zincirinde iklim yönetimini merkeze alan ve kurumsal yönetim kurallarının sürdürülebilirlik özelinde düzenlendiği bir kurallar bütünü olarak karşımıza çıkar. Direktif, AB üyesi olan ve olmayan şirketleri bütünsel olarak ele alarak, onların değer zincirine etki eden en önemli noktaları düzenlemektedir. Ayrıca CSDDD, EU Green Deal'ın ve küresel ısınmayı 1,5° C ile sınırlamayı hedefleyen Paris İklim anlaşmasının önemli bir parçasıdır.

Direktif, büyük şirketleri tam anlamıyla kapsamına almaya çaba harcarken, diğer yandan orta ve küçük şirketlerin bu dönüşümden mümkün mertebe olumsuz etkilenmemesine de özen göstermektedir. Direktifin uygulandığı şirketlerin değer zincirinde yer alan şirketleri de etkilemektedir.

CSDDD kapsamına alınan şirketler, iş modellerinin ve stratejilerinin sürdürülebilir ekonomiye ve küresel ısınmanın 1,5° C ile sınırlanmasını hedefleyen Paris Anlaşmasına uygunluğunu ortaya koyan şekilde bir geçiş planı sunmakla yükümlüdür. Geçiş planı (transition planning), bir şirketin CSDDD'deki yükümlülüklerini CDP'de ifşa etmek, açıklamak suretiyle ortaya koyulmaktadır.²⁸ CDP'de değer zincirindeki verilerin ifşa edilmesi, bu şirketlerden tedarik yapacak veya onlardan alım yapacak şirketlerin sürdürülebilirlik açısından değerlendirme yapmasına imkan tanır. Örneğin, AB'de mukim X şirketinden çimento üretimine dair bir hammadde alımı yapılacak ve bu mal yine AB'deki bir müşteriye satılacak diyelim. Bu halde ürünün içine gömülü karbon emisyonunu bilmemiz gerekir. Eğer tedarikçimizin zaten bu bilgileri ifşa ettiği CDP gibi güvenilir bir sistemden bunu alırsak, ayrıca ölçüm yaptırmamıza gerek kalmaz ve buradaki bilgileri kullanabiliriz. Böylece şirket hem ölçüm maliyetinden kurtulur hem de sürdürülebilir bir şirketle ticaret yaptığını bilerek, kendi müşterisi ile sürdürülebilirliğe ilişkin taahhütleri noktasında sorun yaşamaz. Zira artık sözleşmelerde sürdürülebilirlik konusunda taahhütler yer alacak ve bu taahhütlere aykırılık ise sözleşmeye aykırılık anlamına gerektir. Bu nedenle, iş modeli ve stratejilerin değişmesi sürecinin şirket içindeki alanında uzman hukukçularla birlikte yürütülmesi çok önemlidir.

CSDDD 25 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Direktif, 2. maddesi uyarınca kademeli olarak uygulanacak ve şirketlere uygulanması üç ila beş yıllık bir süre içinde aşamalı olarak gerçekleştirilecektir. Buna göre:

Uygulama Tarihi	Kapsam
26.07.2027'den itibaren	AB üyesi devletlerden birisinin mevzuatına uygun olarak kurulan bir şirket, ortalama çalışan sayısı 5.000'den fazlaysa (işçi sayısı ölçütü) ve yıllık mali tablolarının kabul edildiği veya kabul edilmesi gereken son mali yılda Dünya çapında net cirosu 1.500.000.000 Avro'nun üzerindeyse (finansal ölçüt) kapsam içinde kalacaktır. Üçüncü ülke mevzuatına uygun olarak kurulan bir şirket, şirketin son mali yıldan önceki mali yılda AB çapında net cirosu 1.500.000.000 Avro'nun üzerindeyse (finansal ölçüt) kapsam içinde kalacaktır.
26.07.2028'den itibaren	AB üyesi devletlerden birisinin mevzuatına uygun olarak kurulan bir şirket, ortalama çalışan sayısı 3.000'den fazlaysa (işçi sayısı ölçütü) ve yıllık mali tablolarının kabul edildiği veya kabul edilmesi gereken son mali yılda Dünya çapında net cirosu 900.000.000 Avro'nun üzerindeyse (finansal ölçüt) kapsam içinde kalacaktır. Üçüncü ülke mevzuatına uygun olarak kurulan bir şirket, şirketin son mali yıldan önceki mali yılda AB çapında net cirosu 900.000.000 Avro'nun üzerindeyse (finansal ölçüt) kapsam içinde kalacaktır.

²⁷ Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859Text with EEA relevance. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1760> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

²⁸ CDP Technical Note: Reporting on Climate Transition Plans: cdn.cdp.net/cdp-production/cms/guidance_docs/pdfs/000/003/101/original/CDP_technical_note_-_Climate_transition_plans.pdf?1643994309 (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

Uygulama Tarihi	Kapsam
26.07.2029'den itibaren	AB üyesi devletlerden birisinin mevzuatına uygun olarak kurulan bir şirket (AB şirketi), ortalama çalışan sayısı 1.000'den fazlaysa (işçi sayısı ölçütü) ve yıllık mali tablolarının kabul edildiği veya kabul edilmesi gereken son mali yılda Dünya çapında net cirosu 450.000.000 Avro'nun üzerindeyse (finansal ölçüt) kapsam içinde kalacaktır. Üçüncü ülke mevzuatına uygun olarak kurulan bir şirket (üçüncü ülke şirketi) ise, son mali yıldan önceki mali yılda AB çapında net cirosu 450.000.000 Avro'nun üzerindeyse (finansal ölçüt) kapsam içinde kalacaktır.

CSDDD, sürdürülebilirlik konusunda ayrıntılı ve sıkı bir düzen ortaya koymaktadır. Düzenlemenin detaylarını açıklamak bu çalışmanın kapsamını açacağı için bazı önemli maddelere dikkat çekmekle yetinilecektir. Buna göre;

- Madde 7 uyarınca şirketin politikalarına ve risk yönetim sistemlerine gerekli özeni entegre etmek;
- Madde 8 uyarınca gerçek veya potansiyel olumsuz etkileri belirlemek ve değerlendirmek ve gerektiğinde madde 9 uyarınca gerçek ve potansiyel olumsuz etkilere öncelik vermek;
- Madde 10 ve 11 uyarınca potansiyel olumsuz etkileri önlemek ve azaltmak ve gerçek olumsuz etkileri sona erdirmek ve kapsamalarını en aza indirmek;
- Madde 12 uyarınca gerçek olumsuz etkiler için düzeltme sağlamak;
- Madde 13 uyarınca paydaşlarla anlamlı etkileşimler yürütmek;
- Madde 14 uyarınca bir bildirim mekanizması ve şikayet prosedürü oluşturmak ve sürdürmek;
- Madde 15 uyarınca gerekli özeni gösterme politikalarının ve önlemlerinin etkinliğini izlemek;
- Madde 16 uyarınca gerekli özeni gösterme konusunda kamuoyuyla iletişim kurmak.

CSDDD, şirketlerin ilkim sorumluluğunu da düzenlemiştir. Buna göre, özellikle AB ile ticaret yapan şirketlere sözleşmesel olarak Direktifteki yükümlülüklerle uyma zorunluluğu bir sözleşme maddesi olarak koyulabilir. Diğer yandan Direktif, 27. maddesi ile üye devletlere işbu yükümlülüklerle aykırı davranılması halinde idari para cezası uygulamaya dair düzenlemeleri ulusal hukuklarında yapmalarını buyuruyor.

Ayrıca ve önemli olarak Direktifin 29. maddesi ile hukuki sorumluluk ve tazminat hakkını düzenlememiştir. Kanaati-

mizce bu madde ile iklim konusundaki düzenlemelere aykırılık haksız fiilin özel bir türü olarak düzenlenmiştir. Buna göre madde 10 ve 11'de belirtilen yükümlülükler kasıtlı veya ihmalkar bir şekilde uymamışsa tazminat sorumluluğu doğacaktır. Sadece zarara yalnızca faaliyet zincirindeki iş ortaklarının neden olması halinde şirketin sorumlu tutulmayacağı düzenlenmiştir. Bunun dışında doğrudan zarar gören dışındaki kişi veya kurumlara (çevre örgütleri, STK'lar vb.) dava hakkı tanınması, iklime ilişkin bilgilerin Mahkeme kanalıyla ibrazının emredilmesi mekanizmasının kurulması, şirketler topluluğunun iklim zararından müteselsil sorumluluğunun düzenlemesi de önemli düzenlemeler olarak zikredilebilir.

C. Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive: CSRD)

CSDD'de ve diğer düzenlemelerde belirtilen iklim yükümlülüklerinin ifa edilip edilmediğini anlak için onların raporlanması gerekir. Nitekim bu konuda zaman içinde pek çok raporlama yöntemi ortaya çıkmıştır. Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (European Sustainability Reporting Standards: ESRS), Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) kapsamında raporlama yapan şirketlerin sürdürülebilirlik beyanlarını uyumlu hale getirmeleri gereken zorunlu kavram ve ilkeleri özetleyen bir standartlar dizisidir. Bu raporlama standardı, ABD'deki Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (Sustainability Accounting Standards Board: SASB) Standartlarının muadilidir. Tarih itibarıyla SASB 2011 yılından itibaren bu raporlamayı yapmaya başlamış; ESRS ise ancak 2021 sonrasında raporlama standardı olarak kullanılmıştır. ESRS, çifte raporlama gerektirmemesi için IFRS S1 ve S2'ye uyum sağlamıştır.²⁹ Aşağıda IFRS S1 ve S2'nin birebir Türkçesi olarak TSRS S1 ve S2'den söz edileceği ve diğer raporlama standartlarının

²⁹ https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en (Erişim Tarihi: 13.09.2024) (Çevrimiçi).

da bu küresel raporlama standardı ile uyum sağlayacağı değerlendirildiğinde, tekrardan sakınmak için ilgili başlığa atıf yapmakla yetinyoruz.

D. Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) (CBAM)

Avrupa Yeşil Mutabakatı ile belirlenen sera gazı emisyon azaltımı hedefine ulaşılması için en önemli araçlardan biri Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'dır. AB, SKDM ile kendi şirketlerinin yeşil dönüşüm maliyetlerinden dolayı oluşabilecek rekabet kaybını önlemeyi ve Paris İklim Anlaşmasındaki hedefleri geliştirmek için kendi sanayisini dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Prensipte olarak SKDM, AB'de 2005 yılından bu yana uygulanan Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) eşdeğer bir karbon fiyatlandırmasını, SKDM kapsamına giren ürünlerin ithalatı aşamasında da uygulamayı öngörmektedir.³⁰

Belirlenen sektörlerdeki tüm ürünlerin varsayılan şekilde içinde gömülü olan emisyon miktarı Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanmıştır.³¹ AB'deki sıkı iklim politikaları nedeniyle ekonomik aktivitenin iklim konusunda hassasiyeti daha düşük ülkeleri kayması riskini önlemek için (karbon kaçağı riski) AB geçiş döneminde bazı muafiyetler tanımlanmıştır. Bu muafiyetlere genel olarak *emission allowance* diye adlandırabiliriz.

ETS'de emisyonların 2005 yılına kıyasla 2030 yılında %62 oranında azaltılması hedeflenmektedir. Anılan amaca ulaşılması için bir defaya mahsus olmak üzere sistemden 2024 yılında 90 milyon, 2026 yılında 27 milyon ton tahsisatın (emission allowance) kaldırılması, eş anlı olarak da piyasada işlem gören tahsisatların 2024-2027 döneminde yıllık %4,3, 2028-2030 döneminde ise %4,4 oranında azaltılması öngörülmektedir. Bu geçiş dönemin sonu olan 2034 tarihinden sonra ise emission allowance tamamen kaldırılacaktır.³²

lacaktır.³² Böylece şirketlerin sürdürülebilirlik konusunda iş modelini zorunlu olarak değiştireceğinin öngörüldüğü ka-
naatindeyiz.

SKDM, demir-çelik, alüminyum, **çimento**, gübre, elektrik ve hidrojen sektörlerini kapsamaktadır. Hangi ürünlerin mevzuata dahil olduğu (gümrük koduna göre sınıflandırılmıştır) Ek 1'de açıkça belirtilmiştir. Örneğin, çimento ürünlerini AB'de mukim bir şirkete satan A şirketi olduğunu düşünelim. A şirketinin ürünlerinde gömülü olan emisyon miktarında SKDM emisyon sertifikası alınması söz konusu olacaktır.³³ Ürüne gömülü her 1 ton CO₂ eşdeğeri sera gazı emisyonu için 1 SKDM sertifikasının yetkili ithalatçı veya gümrük sorumlusu tarafından teslim edilmesi gerekecektir.³⁴ Günün sonunda, ithalatçı sorumlu şirketin toplayacağı SKDM sertifikası miktarı, ürünlerdeki toplam gömülü emisyon karşılık gelen sertifika miktarından menşe ülkede ödenmiş karbon ücretlerine denk gelen kısmının düşülmesi ve AB ETS içinde karbon kaçağı riskini önlemek için geçerli ücretsiz karbon tahsisatlarının indirimi de yapıldıktan sonra ortaya çıkan miktar kadardır.

İlk bakışta anlaşılmanın aksine, SKDM sertifikası ithalatta bir belgelendirme yükümlülüğü anlamına gelmez. Bu sertifikaları 1 ton CO₂ eşdeğeri sera gazına denk gelen kıymetli kâğıt benzeri olarak düşünülmesi gerektiği ifade edilmiştir.³⁵ A şirketinin kısa vadede ürünlerine gömülü emisyon miktarını ölçmesi, buna uygun raporlama sistemini kurması, şirket içi organizasyonu düzenlemesi ve AB'nin karbon kaçağı riskini önlemek için tanıdığı muafiyet miktarını azaltmak için çalışmaya başlaması yararlı olacaktır. Orta ve uzun vadede ise SKDM'de güncellenecek emisyon miktarlarına uyum için iş modelinde köklü ve iklimi gözetken şekilde değişiklik veya inovasyon çalışmalarına başlaması gerekir.³⁶ Aksi halde fazladan SKDM sertifikası almak zorunda kalarak rekabet ve fiyat avantajını kaybetme riski söz konusu olabilecektir. SKDM düzenlemeleri 01.10.2023 tarihinde raporlama yükümlülüğü ile sınırlı olarak uygulamaya girmiştir. Bu kap-

³⁰ www.taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

³¹ Bakınız: Default Values For The Transitional Period Of The CBAM Between 1 October 2023 And 31 December 2025,

www.taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-12/Default%20values%20transitional%20period.pdf (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

³² Geçiş döneminde olunması uygulamanın yaptırımsız olduğu izlenimini yaratması yanıltıcı olur. Geçiş Döneminde SKDM yükümlülüklerine yönelik yaptırımlar, Geçiş Dönemi Uygulama Usul ve Esaslarını ortaya koyan (AB) 2023/1773 sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü'nün 16. maddesinde düzenlenmektedir. Bu hüküm kapsamında, uygulanacak yaptırımların miktarı, raporlanmayan emisyonların tonu başına 10 Euro ile 50 Euro arasında olacaktır. Ceza, Avrupa tüketici fiyatları endeksine göre arttırılacak ayrıca ikiden fazla eksik veya hatalı rapor verilmesi veya bildirim yapılmama süresinin 6 ayı aşması halinde daha yüksek cezalar uygulanabilecektir.

³³ Doğrudan ürünün emisyon miktarı dikkate alındığı gibi o ürünün üretiminde kullanılan enerjinin de emisyonla dolaylı etkisi SKDM'de dikkate alınmaktadır. Şu an dar bir ürün yelpazesinde uygulanan dolaylı emisyon ve doğrudan emisyonla tabii ürünlerin hesaplarına SKDM Ek II'de yer verilmiştir. Buna göre, 2026 itibarıyla dolaylı emisyonlara bağlı maliyetler ilk etapta çimento ve gübre ürünleri ile aglomere demir cevherleri gibi sınırlı sayıda ürün için getirilecektir.

³⁴ SKDM sertifika bedelleri, AB Emisyon Ticaret Sistemi içinde oluşan bir önceki haftanın ortalama fiyatı üzerinden haftalık olarak yayımlanarak belirlenecektir.

³⁵ <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/ab-sinirda-karbon-duzenleme-mekanizmasi/ab-skdm-bilgi-notu> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

³⁶ Üst sınır her yıl sabit bir miktarla azaltılır ve bu miktar, lineer azaltma faktörü (Linear Reduction Factor-LRF) olarak adlandırılan bir hesaplama kullanılarak belirlenir.

2021'den itibaren ise LRF yüzde 2,2 olarak ayarlanmış ve yaklaşık yılda 43 milyon EUA'ya karşılık gelmektedir. <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/ab-sinirda-karbon-duzenleme-mekanizmasi/ab-skdm-bilgi-notu> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

samda, 01 Ekim 2023 - 31 Aralık 2025 tarihleri arasında, mali yükümlülük doğmayacak bir geçiş dönemi söz konusudur. 2025 yılı bitene kadar olan geçiş döneminde, ithal edilen ürünlere gömülü emisyonlar için SKDM'de herhangi bir ücretlendirme yapılmayacaktır. SKDM'ye dair mali yükümlülüklerin devreye girdiği tarih 01.01.2026 olacaktır. Mali yükümlülükleri devreye giren AB'de mukim ithalatçı firmaların üreticilerden sürdürülebilirlik konusundaki mevzuata tam uyum sağlamasını bekleyeceği ve hatta onu zorlayacağı tabidir.

E. Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)

AB, emisyon ticaret sistemi ile enerji, sanayi ve havacılık faaliyet alanlarında sera gazı emisyonlarını belirlenen üst sınır ile sınırlayarak azaltmayı amaçlayan bir sistemi 2003 yılında kabul ettiği bir direktifle kurmuştur.³⁷ Bu sistem çerçevesinde oluşturulan emisyon birimlerine EUAs³⁸ denilmektedir ve şirketler, bu EUAs'leri satın alabilir ve satabilir, birbirleriyle ticaretini yapabilirler. Örneğin, A havayolu şirketi, AB'nin belirlediği sera gazı salınımı limitlerinin üzerinde bir faaliyet yürüyorsa, mevzuatta öngörülen EUAs kadar emisyon iznini satın almak zorundadır. Bu durum emisyon izinleri üzerinden bir ticaretin doğmasına neden olmuştur. Örneğin, düşük fiyattan EUAs almış veya kendilerine tahsis edilmiş olan şirketler, emisyonları azaldıkça ellerinde fazladan kalan EUAs'ları piyasa fiyatı arttığında satabilmektedir. Geçmişte sınırlı sektörler üzerinden başlayan ETS, şimdi genişleyerek SKDM'ye evrilmiştir.

AB, Yeşil Mutabakat kapsamında 2030 yılına kadar 1990'a göre seragazı emisyonlarını %55 oranında azaltma ve 2050'ye kadar net sifıra ulaşma hedefi için karbon planını 2023 yılında revize etmiştir. Bu değişiklik sonrasında *Fit for 55* kapsamında daha etkin bir hale getirmek üzere bir yol haritası oluşturmuştur. Yol haritası çerçevesinde 2034 yılından sonra SKDM kapsamı sektörlerde ücretsiz karbon tahsisatları sonlandırılacaktır.³⁹ Kanaatimizce, şimdiye kadar ETS ile işletmeleri kayıt altına almaya çalışan AB, artık gerçekten emisyon azaltımı noktasında sıkı bir politika izlemeye başlamıştır.

³⁷ Directive 2003/87/EC Of The European Parliament And Of The Council, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02003L0087-20230605>

³⁸ "Her bir tahsisat, sistemdeki operatörlere (ETS'ye tabi şirketlere) bir ton CO2 eşdeğerinin küresel ısınma potansiyeline denk gelen sera gazı salma hakkı vermektedir."

Ayrıca bakınız: <https://ticaret.gov.tr/data/64f5ba7713b8769d98615d86/AB%20ETS%20Bilgi%20Notu-23.08.2023.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

³⁹ Ücretsiz tahsisatların yıllar itibarıyla azaltım oranları: 2026: 2.5%, 2027: 5%, 2028: 10%, 2029: 22.5%, 2030: 48.5%, 2031: 61%, 2032: 73.5%, 2033: 86%, 2034: 100%.

⁴⁰ Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 18.

⁴¹ Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 19.

⁴² Meşruyet teorisi, şirketlerin içinde buldukları toplumun sınırları ve normları dahilinde faaliyet göstermenin yanındaki faaliyetlerinin dışarıdaki paydaşlarca "meşru" olarak algılanmasını sağlamaya çalıştığını ileri sürer. Teoriye göre, işletmeler ile işletme faaliyetinden etkilenen toplum ve diğer paydaşlarla arasında bir "sosyal sözleşme" vardır. Bu sosyal sözleşme nedeniyle işletmeler, sadece kendi pay sahipleri ve yöneticilerinin değil, işletme faaliyetinin tüm paydaşlarının beklentilerini de karşılanması gerekir. (Yücenurşen (2021), s. 76-77). Bu gerekçeyle, bir şirketin meşruyeti onun sürdürülebilirliği ile doğrudan ilgilidir.

⁴³ Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 19.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

A. Genel Olarak

Sürdürülebilirlik raporlaması bir şirketin ekonomik, çevresel ve sosyal bilgilerinin sürdürülebilir kalkınma amacı çerçevesinde raporlaması olarak da tanımlanmaktadır.⁴⁰ Tanım itibarıyla bakıldığında, finansal olmayan bilgiye ilişkin verilerin üst bir raporlama tarzı olarak sürdürülebilirlik raporu altında toplanmaya çalışıldığı söylenebilir. Kurumsal sosyal sorumluluk raporunda, şirketin sosyal sorumlu yatırımlarından ve sosyal olarak sorumlu olduğu durumlara ilişkin konular raporlanırken, sürdürülebilirlik raporunda bunların yanında çevresel ve sosyal konular da ele alınır. Bu konuların şirketin performansına etkisi, şeffaf ve makul güvence verilerek paydaşlara iletilmesi amaçlanmıştır.⁴¹ Kanaatimizce, sürdürülebilirlik raporu, finansal olmayan raporlaya ilişkin üst bir rapor şekli belirleme çabalarının bir ürünüdür. Günümüzde ise yönelim finansal olmayan çok çeşitli raporları finansal raporlarla etkileşimli olarak açıklayan bir sunum şekli olarak entegre raporlamaya yönelmiştir. Bu nedenle, finansal olmayan raporlamaları yıllık faaliyet raporu gibi tek bir çatı altında toplamının gereksiz olduğu, entegre raporlama standartlarında ön görülen konu ve kapsamdaki finansal olmayan raporlama başlığının ortaya çıkan sorunların çözümünde etkili olabileceği kanaatindeyiz.

Sürdürülebilirlik raporlamasının katkılarını şu şekilde sıralayabiliriz: çevresel ve sosyal etkilerin açıklanması, faaliyetin meşruyetinin sağlanması,⁴² kurumsal itibar ve marka değerinin artırılması, rekabet gücünün artırılması, şeffaflık ve hesap verilebilirliğin artırılması, iç bilgi sistemleri ve kontrol süreçlerinin geliştirilmesi.⁴³

B. TSRS'ye Göre Raporlama Zorunluluğunda Olan Şirketler

29.12.2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Gözetimi Kurulu Kararı'nda belirli işletmelerin 01.01.2024 tarihinden itibaren zorunlu sürdürülebilirlik raporlamasına

olacağı açıklanmıştır.⁴⁴ Buna göre, “Kurul Kararının 3’üncü Maddesinin Birinci Fıkrasında Sayılan ve Hadlere Tabi Olan İşletmeler Listesi” başlıklı listede yer alan işletmeler arasından;

- Aktif toplamı 500 Milyon Türk Lirası
- Yıllık net satış hasılatı 1 Milyar Türk Lirası
- Çalışan sayısı 250 kişi ölçütlerinden en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki raporlama döneminde aşan işletmeler zorunlu uygulama kapsamına dâhil edilmiştir.

“Kurul Kararının 3’üncü Maddesinin Birinci Fıkrasında Sayılan ve Hadlere Tabi Olan İşletmeler Listesi” aşağıdaki gibidir:

a) 6362 sayılı Kanun uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu’nun düzenleme ve denetimine tabi şirketlerden;

- (1) Yatırım kuruluşları,
- (2) Kolektif yatırım kuruluşları,
- (3) Portföy yönetim şirketleri,
- (4) İpotek finansmanı kuruluşları,
- (5) Merkezi takas kuruluşları,
- (6) Merkezî saklama kuruluşları,
- (7) Veri depolama kuruluşları,
- (8) Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören veya işlem görmeleri amacıyla Sermaye Piyasası Kurulunca onaylanmış geçerlilik süresi bulunan izahname veya ihraç belgesi bulunan anonim şirketler,
- (9) Bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmemekle birlikte halka arz edilmeksizin pay hariç sermaye piyasası aracı ihraç eden (ihraç ettikleri sermaye piyasası araçlarının itfa edildiği hesap döneminin sonuna kadar) veya bu amaçla Sermaye Piyasası Kurulunca onaylanmış geçerlilik süresi bulunan ihraç belgesi olan anonim şirketler,

b) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun düzenleme ve denetimine tabi işletmelerden;

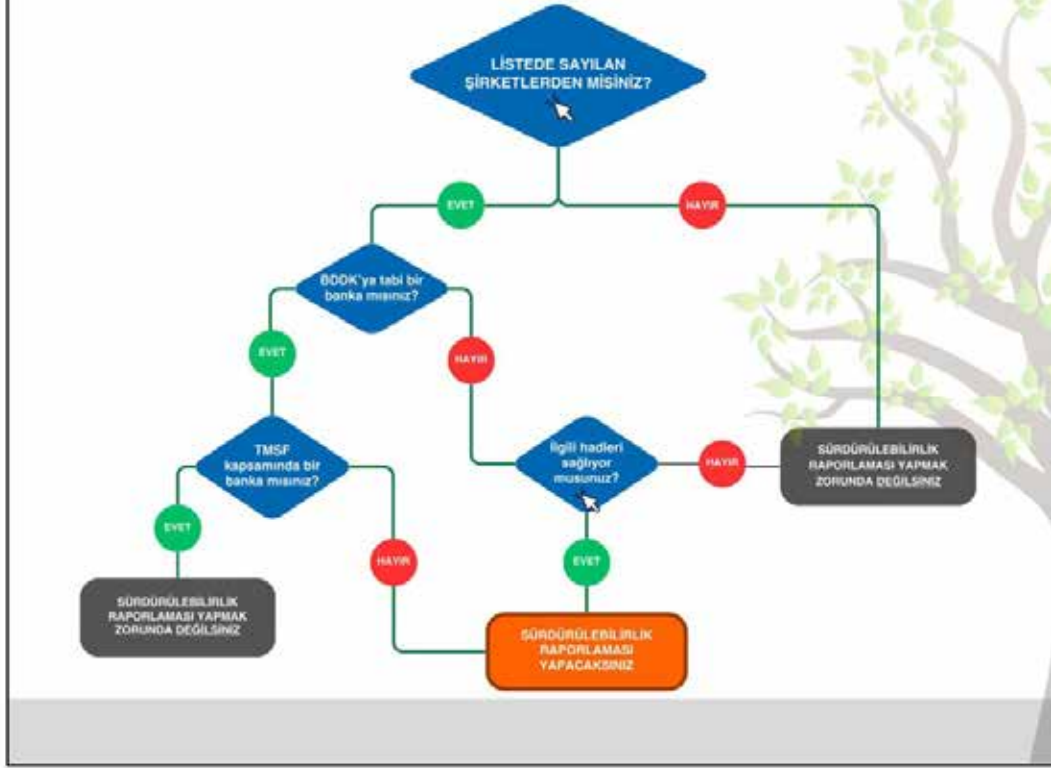
- (1) Bankalar,
- (2) Derecelendirme kuruluşları,
- (3) Finansal holding şirketleri,
- (4) Finansal kiralama şirketleri,
- (5) Faktoring şirketleri,
- (6) Finansman şirketleri,
- (7) Varlık yönetim şirketleri,
- (8) Finansal holding şirketlerinde ve bankalarda 5411 sayılı Kanunda tanımlandığı şekliyle nitelikli paya sahip olan şirketler,
- (9) Tasarruf finansman şirketleri.

c) 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında faaliyet göstermekte olan sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri.

ç) Borsa İstanbul Piyasalarında faaliyet göstermesine izin verilen; yetkili müesseseler, kıymetli madenler aracı kurumları, kıymetli maden üretimi veya ticaretiyle iştigal eden şirketler.

⁴⁴ www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231229M1-10.pdf (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

Sürdürülebilirlik Raporlaması Yapmak Zorunda mıyım?

C. Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları

1. Genel Olarak

Sürdürülebilirliğe yönelik olarak uluslararası alanda kabul edilmiş raporlama standardı, IFRS S1 "Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler"⁴⁵ ve IFRS S2 "İklimle İlgili Açıklamalar" olarak ve taslak⁴⁶ şekilde yayımlanmış idi. IFRS S1 ile sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilere dair genel hükümler belirlenmeye çalışılmış ve IFRS S2 ile de sürdürülebilirlik üst başlığı altında iklim konusu düzenlenmiştir. IFRS S1'in amacı, pay sahipleri, yönetim kurulları, yatırımcılar ve ilgililerin şirketin kurumsal değerini değerlendirmelerine yardımcı olmak için sürdürülebilirlikle ilgili daha tutarlı, eksiksiz, karşılaştırılabilir ve doğrulanabilir finansal tablo ve raporları elde etmektir.⁴⁷ IFRS S2'nin amacı, işletmelerin iklim değişikliği

ile ilgili işletmesini ilgilendiren konulardaki risk ve fırsatları açıklamasını zorunlu kılmaktır. Bu zorunluluğun amacı, finansal tablo ve rapor kullanıcıları işbu risk ve fırsatların işletme üzerindeki etkisini açıkça değerlendirebilmesi, işletmenin kaynaklarının kullanımının, faaliyetinin ve bunun sonuçlarının şirketin iklimle ilgili ciddi risklere ve fırsatlara verdiği karşılığı ortaya koyması ve şirket faaliyetlerinin iklimle ilgili risk ve fırsatlara uyarlama yeteneğinin tespit edilmesi olduğu söylenebilir.⁴⁸ Aynı standartlar, TSFR 1 ve TSFR 2 adı altında 29.12.2023 tarih ve 34414 sayılı 1. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanarak Türk Hukuku'na da girmiştir.

TSRS 1, sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin açıklanmasına ilişkin genel hükümleri düzenler. TSRS 1'in amacı, bir işletmenin genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcıları açısından işletmeye kaynak sağlama kararı verirken faydalı olacak- sürdürülebilirlikle ilgili risklerine ve fırsatlara

⁴⁵ <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s1-general-requirements-for-disclosure-of-sustainability-related-financial-information.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

⁴⁶ www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s2-climate-related-disclosures.pdf (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

⁴⁷ IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information, s. 6.

⁴⁸ IFRS S2 Climate-related Disclosures, s. 5.

rına ilişkin bilgileri açıklamasını zorunlu kılmaktır.⁴⁹ TSRS 2, İklimle İlgili Açıklamalara dair genel beyanları düzenler. TSRS 2'nin amacı; bir işletmenin -genel amaçlı finansal raporların aslî kullanıcıları açısından işletmeye kaynak sağlama kararı verirken faydalı olacak- iklimle ilgili riskler ve fırsatlara ilişkin bilgileri açıklamasını zorunlu kılmaktır.⁵⁰

Finansal raporlamanın temel ilkeleri ihtiyaca uygun bilgi ve gerçeğe uygun sunum olarak ifade etmiştir. Sürdürülebilirlik konusunda hangi bilginin ihtiyaca uygun olduğu ve bunun finansal tablolarda nasıl sunulacağına dair standartlar IFRS / TSRS S1 ve S2 ile geliştirilmeye çalışılmaktadır. Sürdürülebilirlik konusu, şirketlere etik bir yük veya bir sosyal sorumluluk projesine katılım zorunluluğu öngörmemektedir. Sürdürülebilirlik, şirketin faaliyetine doğrudan etki eden, bu neden risk ve fırsatlar oluşturan bir iklim konusudur. Bu nedenle, şirketin pay sahibi, yönetim kurulu, yatırımcısı veya kamunun finansal tablo ve raporlarda sürdürülebilirliğe dair bilgiye zorunlu olarak ihtiyaç duyar ve onlar için yararlıdır. Nitekim yukarıda belirttiğimiz gibi şirket menfaati de bunu gerektirmektedir.

Finansal raporlamanın şirketin faaliyetini tam olarak açıklayamadığına ve buna bağlı olarak şirketin değerini tam olarak ortaya koymadığını ifade etmiştik. İşte finansal olmayan raporlama standartları, raporladığı konuların finansal tablo ve raporlar ile nasıl ifade edilebilir hale geleceğini ortaya koyar. Bu nedenle, şirketlere ilişkin raporlamada "kurumsal değer" kavramına odaklandığını gözlemliyoruz. Buna göre kurumsal değer, şirketin sadece finansal tablo ve raporlarında görünen rakamları değil; işletmenin kısa, orta ve uzun vadede gelecekteki nakit akışlarının tutarı, zamanlaması ve kesinliğine ilişkin beklentileri ve işletmenin risk profili göz önüne alındığında bu nakit akışlarının değerini ve finansmana erişimi ile sermaye maliyetini yansıtır.⁵¹ Sürdürülebilirlik konularında, finansal olmayan bir konunun nasıl para cinsinden ifade edileceğini, bunun şirketin nakit akışını, kredi imkanlarını veya sermaye yapısını etkilediği gibi hususlar IFRS S1 ve S2 ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Sürdürülebilirliğe ilişkin finansal raporlama, finansal tablolara alınma kriterlerini henüz karşılamayan gelecekte nakit giriş ve çıkışına neden olabilecek hususları, sürdürülebi-

lirlikle ilgili risklere ve fırsatlara ilişkin stratejiyi, şirketin insanlar, gezegen ve ekonomiyle olan ilişkileri ile bunlar üzerindeki etkileri ve bağımlılıkları gibi üstlendiği eylemlerin bir sonucu olarak itibarı, performansı ile beklentileri ile bilgiye dayalı varlıklarının geliştirilmesini içerir.⁵² Şirketin kurumsal değerini etkilemesi makul ölçüde beklenmeyen riskler ve şirketin iklimle ilgili ciddi olmayan riskler sürdürülebilirlik raporlaması kapsamı dışında bırakılmıştır.⁵³

Ülkemizde de TTK m. 88/f. 6'daki standartlar KGK tarafından oluşturulana kadar, bu konuyla ilgili olarak ihtiyari bir düzenin olduğundan söz edebiliriz. İhtiyari bu düzen içinde şirketlerin raporlamasına esas alacakları birtakım uluslararası raporlama girişimlerinin kendi prensip ve standartları mevcuttur.⁵⁴ Küresel olarak uygulanacak yeknesak bir standart oluşturma çabaları devam etmektedir. Bu çalışmalara koşut olarak KGK'nın TTK m. 88/f. 6'daki yükümlülüklerini yerine getirmesi için aşağıdaki adımları atması planlanmaktadır:

- Uluslararası standartlarla uyumlu, karşılaştırılabilirliği ve şeffaflığı yüksek sürdürülebilirlik raporlama çerçevesi olan Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının yayımlanması,
- Sürdürülebilirlik raporlamasının güvenilirliğinin artırılması amacıyla yapılacak güvence denetimlerine esas olacak Güvence Denetim Standartları ile bunlara ilişkin uygulama rehberlerinin yayımlanması,
- Sürdürülebilirlik raporlamasının kalitesine yönelik artan beklentileri karşılamak amacıyla güvence denetimlerini yapacak kişi ve kuruluşlara ilişkin yetkinlik kriterlerinin belirlenmesi ve bu denetimleri üstlenecek denetim kuruluşlarının ve denetçilerin yetkilendirilmesi,
- Kaliteli bir raporlamanın sağlanması için gerçekleştirilecek olan güvence denetimlerinin gözetiminin sağlanması,
- İlgili paydaşlar tarafından daha sağlıklı ticari ve iktisadi kararların alınması amacıyla dijital raporlamaya yönelik altyapının oluşturulması,

Sürdürülebilirlik Raporlamasına yönelik farkındalığı artırmak ve uygulamada kaliteyi yükseltmek amacıyla ilgili kurum ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliğinin artırılması.⁵⁵

⁴⁹ TSRS 1, p. 1.

⁵⁰ TSRS 2, p. 1.

⁵¹ IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information, p. 6.

⁵² IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information, p. 6.

⁵³ IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information, p. 7; IFRS S2 Climate-related Disclosures, p. 1. Bilgilerin verilmemesinin, yanlış verilmesinin veya gizlenmesi ilgililerin verecekları kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa, sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin önemli olduğu kabul edilmelidir.

⁵⁴ 1972 Stokholm Konferansı, 1987 Brundtland Raporu, 1992 Rio Zirvesi, 1997 Kyoto Protokolü, 1997 Küresel Raporlama Girişimi (GRI), 2000 BM Küresel İlkeler Sözleşmesi, 2005 BM Sorumlu Yatırım Prensipleri, 2009 Sürdürülebilir Borsalar Girişimi, 2012 Rio+20 Zirvesi ve 2013 Uluslararası Entegre Raporlama (ER) Çerçevesi örnek olarak sayılabilir.

⁵⁵ Kamu Gözetimi Kurumu (2023), s. 2.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesince, sürdürülebilirlik düzenlemelerinin şirket faaliyetini finansal tablo ve raporların görüldüğü açıdan daha geniş şekilde ele aldığı ve bu geniş açıdan bakarak şirketin finansal tablo ve raporlarını düzenlemek istediği görülmektedir. Bu şekilde hazırlanan entegre edilmiş finansal tablo ve raporlar ile de bir "kurum değeri" oluşmaktadır. Kurum değerini etkilen bu konuların, yönetim kurulunun sorumluluğu, iş adamı kararının hukuka uygunluğu, pay sahibinin veya yönetim kurulu üyesinin bilgi alma hakkı, genel kurul kararının iptal edilebilirliği veya bağımsız denetim kapsamının genişlemesi gibi hukuki nedenlere doğrudan bağlı hale geldiğini görüyoruz.⁵⁶ IFRS'nin KGK'nın düzenlemelerinin finansal tablo ve raporlar açısından zorunlu ve bağlayıcı hale gelmesiyle finansal tablo ve raporlara bağlanan hukuki sonuçlar bakımından sürdürülebilirlik raporlamasının da önemli bir yer tutacağı kanaatindeyiz.

Sürdürülebilirlik düzenlemeleri şirketin faaliyetini daha kapsamlı olarak ortaya koymaktadır. Bu kapsamda şirketin bazı faaliyetlerine (iklim veya diğer sürdürülebilirlik riskleri varsa) sınırlama koyulabilir.⁵⁷ Bu sınırlamaların şirket faaliyetini bozmaması amacıyla hem bir teşvik hem de bir zorlama anlamında kredi kuruluşları sürdürülebilir yatırım yapan veya KSS projeleri yürüten şirketlere kredi kolaylığı sağlamaktadır.⁵⁸ Ayrıca karbon tüketimine ilişkin vergilendirme de şirketleri bu alanlara duyarlı hale getirmektedir.⁵⁹

Ülkemizde bu gelişmeler nedeniyle sürdürülebilir ve kaynak etkin bir ekonomiye geçiş için 2021 tarihinde "Yeşil Mutabakat Eylem Planı" yayımlanmıştır.⁶⁰ Bu çerçevede, olası bir sınırdaki karbon düzenlemesi karşısında şirketlerin karşılaşılabileceği ek bürokratik ve mali engellerin bertaraf edilmesine yönelik olarak, uluslararası sürdürülebilirlik raporları (ülkemiz açısından AB müktesebatı) çerçevesinde ülkemizde belgelendirme ve raporlamanın gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması, ayrıca sanayiden kaynaklı sera gazı emisyonlarının izlenmesi sisteminin ihtiyaçlara göre geliştirilmesi ön görülmüştür.⁶¹

2.Küresel Raporlama Girişimi Standartları

Konunun anlaşılmasına katkı sunması bakımından Küresel Raporlama Girişimi'nin G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması kılavuzu kategori ve unsurlarını aşağıdaki tabloda dikkate sunuyoruz:

Kategori	Ekonomik	Çevresel
Unsurlar	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomik performans - Piyasa Varlığı - Dolaylı Ekonomik Etkiler - Satın Alma Uygulamaları 	<ul style="list-style-type: none"> - Malzemeler - Enerji - Su - Biyolojik Çeşitlilik - Emisyonlar - Atık Sular ve Atıklar - Uyum - Nakliye - Genel - Tedarikçinin Çevresel Bakımdan Değerlendirilmesi - Çevresel Şikâyet Mekanizmaları

⁵⁶ Örneğin, şirketin iş modelinin bir doğal kaynağa bağlı olması halinde, kaynağın kalitesi, ulaşılabilirliği ve fiyatlandırmasındaki değişikliklerden etkilenmesi muhtemeldir. Yine katı hükümet düzenlemelerinin söz konusu olması halinde şirket itibarının zarar görmesi ve işçi bulmakta zorluk çekilmesine bağlı olarak işçilik maliyetlerinin ciddi artışı söz konusu olabilir. Bu risklerin genel kurulda pay sahiplerine bildirilmemesi veya bilgi alma ve inceleme hakkı çerçevesince cevaplanmaması genel kurul kararının iptaline yol açabilir. Diğer yandan, yönetim kurulunun bu risklere uygun şekilde gerekli araştırmayı yapmadan karar alması da onların sorumluluğuna yol açabilir. Özetle, şirketin faaliyetine ve karar alma süreçlerine ilişkin şeffaflığın standartlar eliyle arttığı, bunlara hukuki sonuçlar bağlandığı veya bağlanacağı açıktır.

⁵⁷ Bu düzenlemelerin şirketin kar amacını ortadan kaldırdığı söylenemeyeceği kanaatindeyiz. Zira günümüzde anonim şirketin amacı sadece maksimum kar yapmak olarak değildir. Kanaatimizce, anonim şirket, çevresine, insan haklarına, içinde bulunduğu tüm ekosisteme bağlı ve sürdürülebilir şekilde kar amacına odaklanan bir kurum olarak tanımlanabilir.

⁵⁸ Örneğin, iklim değişikliğinin önlenmesi ve çevre konulu projelerde kullanılmak üzere şirketin yapacağı borçlanmalarda sabit getirili bir menkul değer olarak "yeşil tahviller" ile uygun finansmanla fon sağlanabilecektir. Genellikle kredi kuruluşları, yeşil tahvilden gelen fonun çevre projelerinde kullanılması şartıyla uygun faizli kredi sağlamaktadır.

⁵⁹ Bu düzenlemelere "sınırdaki karbon düzenlemeleri" denilmektedir. Ülkemizde, 17.05.2014 tarih ve 29003 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik ile 2016 yılı itibarıyla sera gazı emisyonlarının tesis bazında hesaplanması sağlanacaktır. (<https://csb.gov.tr/iklimi-korumanin-bedeli-makale>) (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

⁶⁰ <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%20C5%9E%4%B0L.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

⁶¹ Yeşil Mutabakat Eylem Planı, 2021, s. 13. Eylem Planında, (1) sınırdaki karbon düzenlemeleri, (2) yeşil ve döngüsel bir ekonomi, (3) yeşil finansman, (4) temiz, ekonomik ve güvenli enerji arzı, (5) sürdürülebilir tarım, (6) sürdürülebilir akıllı ulaşım, (7) iklim değişikliği ile mücadele, (8) diplomasi ve (9) Avrupa Yeşil Mutabakatı bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri başlıkları altında belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla hayata geçirilecek eylemlere yer verilmiştir.

Kategori	Sosyal			
Alt Kategoriler	İşgücü Uygulamaları	İnsan Hakları	Toplum	Ürün Sorumluluğu
Unsurları	<ul style="list-style-type: none"> - İstihdam - İşgücü/Yönetim İlişkileri - İş Sağlığı ve Güvenliği - Eğitim ve Öğretim - Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği - Kadın ve Erkek İçin Eşit Ücret - Tedarikçinin İşgücü Uygulamaları - İşgücü Uygulamaları Şikâyet Mekanizmaları 	<ul style="list-style-type: none"> - Yatırım - Ayrımcılığın Önlenmesi - Örgütlenme ve Toplu Sözleşme - Çocuk İşçiler - Zorla veya Cebren Çalıştırma - Güvenlik Uygulamaları - Yerli Halkların Hakları - Değerlendirme - Tedarikçilerin İnsan Hakları Bakımından Değerlendirilmesi - İnsan Hakları Şikâyet Mekanizmaları 	<ul style="list-style-type: none"> - Yerel Toplular - Yolsuzlukla Mücadele - Kamu Politikası - Rekabete Aykırı Davranış - Uyum - Tedarikçinin Toplum Üzerindeki Etkileri - Toplum Üzerindeki Etkilere İlişkin Şikâyet Mekanizması 	<ul style="list-style-type: none"> - Müşteri Sağlığı ve Güvenliği - Ürün ve Hizmet Etiketlenmesi - Pazarlama İletişimi - Müşteri Gizliliği - Uyum

Tablo 3: G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzu Kategori ve Unsurları⁶²

5. TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ DENETİMİ

Bağımsız denetim raporunu konu alan TTK m. 402/f. 3'te "şirketin ve topluluğun varlığını sürdürebilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz" yapma yükümlülüğü bağımsız denetçiye yüklenmiştir.⁶³ 11-17.1. sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği'ne 2/10/2020 tarihinde 31262 sayılı Kanunla sürdürülebilirliğe ilişkin hükümler eklenmiştir. Buna göre KYT'nin 1. maddesinin 5. fıkrası çerçevesinde, tebliğin ikinci fıkrasında sayılan şirketler dışındaki şirketler, kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlamalarında, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamındaki açıklamalara yer vermek zorundadır. Yine KYT m. 8 uyarınca, yıllık faaliyet raporunda sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyorsa nedenine ve uymamanın yarattığı çevresel ve sosyal riskler hakkında ilişkin açıklama yapılmak zorundadır. KYT m. 8/ f. 3'e göre sürdürülebilirlik ilkelerine uyulması şu aşamada ihtiyari bırakılmıştır. Özetle, ilkelere uyulup uyulmayacağı şirketin takdirindedir ancak yıllık faaliyet raporunda sürdürülebilirlik konusunda tebliğdeki hususlar açıklanmak zorundadır. Standartların küresel ölçekte dahi belirsiz olduğu bir alanda sanıyoruz kanun koyucu şirketlere zorunlu şekilde ilkelere uyma yükümlülüğü getirmemiştir. Şu aşamada bir farkındalık yaratması amacıyla yıllık faaliyet raporlarında uyum konusunda zorunlu bir açıklama getirildiği kanaatindeyiz. 23.06.2022 tarih ve 34/977 sayılı

SPK Kararı çerçevesince, bu açıklamanın KAP üzerinden ve belirli bir şablonla yapılmasına da karar verilmiştir. Bu ilan, yıllık faaliyet raporunda öngörülen açıklamadan ayrıca getirilen bir yükümlülüktür. Anılan şablonun da yıllık faaliyet raporuna dahil edilme zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kurumsal sürdürülebilirlik raporlarına yönelik güvence denetimleri (SGDS 5000 yayımlanana kadar) GDS 3000 "Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri" ve GDS 3410 "Sera Gazı Beyanlarına İlişkin Güvence Denetimleri" standartları uyarınca gerçekleştirilecektir.⁶⁴ Bu konu hakkında detaylı bilgi verilmesi incelemenin amacını aşacağı için sadece zikredilmekle yetinilmiştir.

6. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK RAPORLAMASINDAN FARKI

Kurumsal sosyal sorumluluk ilkesinin öğretide üzerinde tam olarak mutabakata varılmış bir tanımı bulunmamaktadır.⁶⁵ Kurumsal sosyal sorumluluğu ticari yaklaşım olarak isimlendirilen görüş, şirketlerin ticari bir fayda elde ettiği ihtimalde sosyal sorumluluğun gündeme geldiğini ileri sürmüştür. Bu nedenle, maliyeti azaltmak, meşruiyet sağlamak, rekabeti güçlendirmek ve değer yaratmak için sosyal sorumluluktan söz edilebileceği kabul edilmiştir. Anılan görüşün bir gereği olarak, sosyal sorumluluğun şirkete bir değer katması, onu finansal olarak iyileştirmesi beklenir. Ancak yapılan araştırmalarda, sosyal sorumluluk ile şirket finansalları arasında doğrudan bir bağlantı tespit edileme-

⁶² Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 30.

⁶³ Bu hükümle kanun koyucunun şirketin finansal anlamdaki sürdürülebilirliği adı altında bağımsız denetçiye bir tür risk analizi yapma yükümü yüklediği kanaatindeyiz.

Sürdürülebilirlik raporlamasının içine risk analizini de aldığını ekleyelim.

⁶⁴ www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/KurumsalSurdurulebilirlikRaporlarınaYonelikZorunluGuvenceDenetimlerininDuyuru.pdf (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

⁶⁵ Tartışmalar için bakınız: Okuyucu (2023), s. 6 vd.; Dahlsrud (2008), s. 1-13, (Erişim tarihi: 11.09.2024) (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/csr.132>).

miştir.⁶⁶ Doktrinde Okuyucu, sosyal sorumluluk ilkesinin ticari olarak gerekçelendirilmesinin gerekli olmadığını, şirketlerin faaliyetinden etkilenen paydaşlar açısından şirketin sosyal sorumluluğunun bulunduğu ileri sürülmüştür.⁶⁷ Doktrindeki diğer bir tanıma göre KSS, şirketlerin etik değerlere, insanlara, topluma ve doğaya saygı duyarak ticari başarı elde edilmesi olarak tanımlanmıştır.⁶⁸

Kanaatimizce, konuya entegre raporlama mantığı içinde bakılması gerekir. Entegre raporlamaya ilişkin çalışmalarda sermaye anlayışının “değer” kavramı altında son derece genişletildiğine değinmiştik. Bu çerçevede, şirketin sahip olduğu tüm değerleri ölçen ve ortaya koyan sermaye çeşitleri olarak finansal sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye ile doğal sermayenin korunması gerekecektir. Esasen bu yaklaşım TTK'daki sermayenin korunması fikri ile paraleldir. Dolayısıyla, sermayesini veya değerini korumak durumunda olan bir işletmenin, buna yönelik sorumluluğunun da olacağı açıktır. Örneğin şirketin doğal bir kaynağı kullandığı durumda, doğal sermayeyi korumak için çeşitli yatırımlar yapılabilir. Yapılan bu sosyal yatırımın şirket faaliyeti ile fonksiyonel olarak bağlantılı olması gerektiği kanaatindeyiz.

Özetle, yapılan sosyal sorumlu yatırım⁶⁹ maliyeti azaltmak, meşruiyet sağlamak, rekabeti güçlendirmek veya değer yaratmak amacıyla yapılıyorsa, şirketin faaliyetiyle sosyal yatırımın fonksiyonel olarak bağlantılı sayılması gerekir. Örneğin, Karaköy'deki alt geçitleri temizleyen bir temizlik malzemesi üreticisinin bu projesinin meşruiyet sağlamak ve rekabeti güçlendirmek amacıyla yaptığı açıktır. Aksi durumlarda ise şirketin bir bağışlama yaptığına değerlendirilmesi gerekir. Kuşkusuz şirket, faaliyeti ile hiçbir ilgisi olmayan bir alanda sosyal yardımda da bulunabilir. Sosyal sorumlu yatırım ile sosyal yardım arasındaki çizgiyi çekmemiz için şirketin amacına veya bu konudaki oluşacak standartlara bakılması gerekecektir. Kamu kaynaklarını korumak için standartlarda bu amaçlardan bağımsız olarak da çeşitli düzenlemelerin olmasının muhtemel olduğunu düşünüyoruz. Örneğin, belirli miktarda kirli su üreten bir boya fabrikası için su havzalarının temizlenmesi amacıyla arıtma tesisine belirli ölçüde katkı sunma zorunluluğu veya belirli

yerlerin ağaçlandırılmasına dair aynı bir yükümlülük dahi kamu tarafından gündeme getirilebilir. Zira doğanın korunması gibi kritik konular, şirketlerin insafına terk edilmeyecek kadar önemlidir. Gerek kamu tarafından öngörülen KSS yükümlülükleri gerekse şirket faaliyeti ile bağlantılı KSS projeleri KSS muhasebesi altında kaydedilmeli ve entegre raporlamayla kamuya açıklanmalıdır.

7. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ HUKUKİ ETKİLERİ

Küresel olarak yaşanan gelişmeler, şirket faaliyetinin ekonomik, çevresel ve sosyal olarak üç boyutlu olarak ortaya koyulacağına ilişkin görüşü egemen kılmıştır.⁷⁰ Bir şirketin sadece finansal tabloları ile ifade edilmediği, şirketin kapalı bir sistem olmadığı, bilakis çevresiyle etkileşimde olan bir yapı içerisinde tüm paydaşlarıyla bir “sosyal sözleşme” içinde faaliyet gösterdiği kabul edilmiştir. Böylece bir şirketin sermayesinin sadece taahhüt edilen sermayeden ibaret olmadığı, bunun yanında farklı tipte sermaye tiplerinin şirkete değer kattığı anlaşılmıştır. Tüm bu değer ile ancak bir şirketin işletme sürekliliği esas alınacak şekilde değerinin belirli olabileceği, sadece finansal veriler ile şirketin ortaya koyduğu değer belirlenemeyeceği ifade edilmiştir. Şu hâlde şirketin etkileşimde olduğu finansal olmayan konuların içeriğinin, konuların finansal tablolara etkileşiminin pay sahibi tarafından bilinmesinde ciddi menfaati vardır. Zira bu konular şirket değerinin kayda değer bir bölümünü oluşturmaktadır. Pay sahibinin amacı kısa vadede kar payı almak ve uzun vadede yatırımını korumak ve değerini arttırmak olduğu göz önüne alınırsa,⁷¹ tıpkı finansal tablolarda olduğu gibi bir takım hakların finansal olmayan konularda da pay sahibine tanınması gerekir. Hakkın kapsamının alacaklılar gibi şirkete üçüncü kişi niteliğindeki taraflara genişletilip genişletilmeyeceği hususları ise ayrı bir tartışma konusudur.

Hukuki anlamdaki sermaye kavramının son derece genişleyeceği bir gelişim süreci içinde olduğunu görüyoruz. Hali hazırda hukuktaki sermaye yaklaşımının muhasebe sistemleri ile uyumsuzluğuna ilişkin çalışmaları da göz önüne alırsak, sermaye kavramının yerini değer kavramına bırakması

⁶⁶ Okuyucu (2023), s. 11-13. Kanaatimizce böyle bir ölçümün sağlıklı yapılamamasının nedeni, finansal olmayan raporlamaya ilişkin standartlardaki belirsizlik, ölçümün maliyetli olması ve entegre raporlama yapılmadığı için finansal olmayan bu bilginin etkilerinin tam olarak tespit edilememesidir

⁶⁷ Okuyucu (2023), s. 14.

⁶⁸ Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 14.

⁶⁹ Kavram için bakınız: Okuyucu (2023), s. 137 vd.; Schueth (2003), s. 190, <https://0-search-ebshost-com.opac.bilgi.edu.tr/login.aspx?direct=true&db=edsjrs&AN=edsjrs.25074988&site=eds-live> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi). Sosyal sorumlu yatırım kavramına benzer ancak karıştırılmaması için farklı bir kavram olarak sorumlu yatırımdan söz edebiliriz. Sorumlu yatırım kavramı şirketin sürdürülebilirlik açısından uygun yatırım yapması ile ilgilidir. Sorumlu yatırım kavramı için bakınız: Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 17.

⁷⁰ TSRS S1, p. 2.

⁷¹ Yücenurşen, (2021), s. 65.

ve artık “değerin korunması” kavramının hukuken gündeme geleceğini değerlendiriyoruz.⁷²

Ölçme ve değerlendirme sistemlerinin teknolojinin imkanlarıyla birleşmesiyle, finansal olmayan bir konunun dahi ekonomik karşılığını hesaplamak mümkün hale gelmiştir. Bu nedenle, finansal olmayan bilginin belli standartlarla ölçülerek, finansal bir veri haline gelmesi mümkündür. Örneğin bir şirketteki insan kaynağının veya şirketin kullandığı bir ırmağın ekonomik değerinin ölçülmesindeki güçlüklerin aşılmasıyla bunlar da birer “sermaye” veya “değer” olarak şirket bilançosunda yerini alabilecektir. Bu ise sadece paranın taahhüt edilmesini zorunlu kılan halihazırdaki sermaye sistemini kökünden sarsacak, yerine “değer muhasebesi” ve “değer tablo ve raporları”nı gündeme getirecektir.

Finansal olmayan raporlamanın iş insanı kararına ilişkin yönetim kurulunun özen ve sadakat sorumluluğunu genişleten bir etki yapacağını değerlendiriyoruz. Özen ve sadakat yan başlığını taşıyan TTK m. 369 uyarınca, yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyararak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar. Standartların veya kanuni düzenlemelerin yürürlüğe girmediği ihtimalde de dürüstlük kuralı gereğince, sürdürülebilir olmayan bir konuya ilişkin alınan iş insanı kararının tedbirli bir yöneticinin almaması gereken bir karar olmadığından bahisle yönetim kurulunun sorumluluğunu doğuracağı söylenebilir.⁷³ Diğer yandan TTK m. 391/f. 1 (b) uyarınca, sermayenin korunması ilkesini ihlal eden yönetim kurulu kararları da batıl olacaktır.

Finansal olmayan raporlamaya dayanan genel kurul kararlarının, dürüstlük kuralına uygun olup olmadığına dair hususların da denetim yönünden dikkate alınması gerekir. TTK m. 447/f. 1 (c) uyarınca, sermayenin korunması hükümlerini ihlal eden genel kurul kararları batıldır. İtibari değer altında pay ihracına ilişkin TTK m. 347/f. 1'e, sermayeye faiz ödenmeyeceğine, kar payının ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden yapılabileceğine dair TTK m. 509'a, şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin TTK m. 379'a, bedelleri tamamen ödenenmiş hamiline paylara ilişkin pay senedi bastırılmayacağına dair TTK m. 484/f. 2'ye, pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağına dair TTK m. 358'e, yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanma yasağına ilişkin TTK m. 395'e, iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımı hariç payların nakit bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırımı yapılamayacağına dair TTK m. 456/f. 1'e aykırı genel kurul kararları, sermayenin korunması prensibi nedeniyle batıldır.⁷⁴

Acaba şirketin üreteceği bir kozmetik ürün nedeniyle, bu ürünün hammaddesi olan endemik bir bitkinin tamamının kullanılmasına dair genel kurul kararı, sürdürülebilir bir faaliyet olmaması nedeniyle iptali talep edilebilir mi? Kanunda açıkça hüküm olmayan bu durumda da dürüstlük kuralı gereği genel kurul kararının sıhhatinin sorgulanabileceği kanaatindeyiz. Zira kanun koyucunun yapacağı emredici çevresel sınırlamalara aykırılığı bir kenara bırakırsak,⁷⁵ alınacak ticari kararların da keyfiyet düzeyinin finansal olmayan raporlamaya dayanarak kısıtlanabileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

⁷² Sermayenin korunması ve hali hazırdaki hukuki anlamdaki sermaye sisteminin uluslararası muhasebe standartlarıyla uyumsuzluğu hakkında ayrıca bakınız: Mülazımoğlu (2020) (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=7ADSJyeg0r5b1RsgDQVX2g&no=k2vCgb2The80ei5qQ4f6HQ>) (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi). Yazar, tarihi finansal kayıtları esas alan yerel muhasebe sistemleri ile IFRS'nin gerçeğe uyumlu değer muhasebesinin bir çelişki yarattığını, alacaklıların IFRS sisteminde yeterince korunmadığını ileri sürmüştür. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Özellikle kıta Avrupa'sında cari muhasebe sistemleri, işletmenin gerçek durumunu değil; vergi tahakkuku için gereken mali karı belirlemeye çalışmaktadır. Oysa yatırımcı, pay sahibi ve alacaklı, şirketin gerçek durumunu bilmek istemektedir. Hatta bu konuda IFRS standartlarındaki finansal raporlama dahi yetersiz kaldığından, ilgililer finansal olmayan raporların gönüllü olarak açıklanmasını talep ediyorlar. Böylece finansal olmayan ve finansal raporların etkileri topluca görülerek ilgililer doğru karar alabileceklerdir. Özellikle vergi tahakkukunu önceleyen bakış açısı, tüm dünyanın tek bir pazar haline geldiği küresel ticaret ortamında oldukça eski moda bir düşünce olarak göze çarpmaktadır. Yazar'ın katıldığımız görüşü ise hali hazırdaki sermaye sisteminin IFRS'nin sisteminde dahi ciddi sorunlar yarattığı noktasıdır. Kaldı ki, entegre raporlama IFRS'nin dahi bir adım ilerisindedir. Dolayısıyla, eski moda bir sermaye anlayışı ile incelemizde söz edilen raporlamanın yapılmasının son derece güç olduğunu değerlendiriyoruz. ABD öncülüğünü yaptığı muhasebe sistemi tüm dünyadaki yatırımcıların anlayacağı yeknesak bir muhasebe sistemine doğru dünyayı götürmektedir. Bu gelişmeden ileri gelmek üzere, AB 1606/2002 sayılı Yönergesiyle borsaya kote hâkim teşebbüslerin konsolide finansal tablolarına 2005'ten itibaren IAS/IFRS uygulanmasını zorunlu hâle getirmiştir.

⁷³ Volkswagen markasının dizel araçlardaki emisyon skandalı bu konuda örnek olabilir. Olayda şirket yatırımcıları, 2015 Eylül öncesinde ortaya çıkan emisyon skandalı öncesinde kendilerine bilgilendirme yapılmadığından bahisle 9,2 milyar Euro değerinde dava ikame etmiştir. Finansal olmayan raporlamanın gereğince yapılmaması nedeniyle şirket yöneticilerinin sorumluluklarının artırdığı görülmektedir. Bu durumun bir diğer sebebi kurumsal yönetimdeki vekalet probleminde menfaat çatışmasından da kaynaklanmaktadır. Yöneticiler, asimetrik bilgi sahibi olarak, şirket içindeki kendi çıkarlarını arttırıcı kararları pay sahiplerinin aleyhine alabilmektedirler. Bu bilgi asimetrisi finansal olmayan raporlamanın belirli bir standarda oturtulması ile giderilebilir. Diğer yandan bu durum şirkete ilişkin yeterli bilgi sahibi olmayan potansiyel yatırımcıların da şirkete yatırım yapması önünde bir engel niteliğindedir. Esasında denetim faaliyeti de pay sahiplerinin vekalet probleminin dolaylı ortaya çıkan bilgi asimetrisinden kaçınmak ve güvenilir bilgiye ulaşmak için katıldığı bir maliyettir. Nitekim finansal olmayan bilgilerin de bu denetime ve güvenceye ciddi şekilde ihtiyacı vardır.

⁷⁴ Moroğlu (2020), s. 170 vd.

⁷⁵ Hindistan'da bazı şirketlerin net karının %2'sini sosyal sorumluluk projelerine aktarılması zorunluluğu bu konuya örnek gösterilebilir. (Okuyucu (2023), s. 102). Yine Güney Afrika'da yaşanan su kıtlığı nedeniyle, ülkenin hemen tüm bütün kentlerinde su sıkıntısı yaşanmaktadır. Su kıtlığının ulaştığı nokta yakında tüm ülkede “0 noktasına” ulaşması riski ile belirgin hale gelmiştir. Bu ve benzeri çevresel nedenlerle, Güney Afrika'da borsaya kote şirketlerin entegre raporlama yapması zorunludur. (Baron (2014), s. 23).

<https://www.oecd.org/sd-roundtable/papersandpublications/The%20Evolution%20of%20Corporate%20Reporting%20for%20Integrated%20Performance.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

Pay sahibinin aydınlatılması bakımından yararlı bilgiler sunan TSRS 1 ve 2 kapsamında bilgilerin finansal tablolar ile etkileşiminin ortaya koyulması ayrıca önem arz etmektedir. İhtiyaca uygun bilginin neler olduğu anılan standartlarda belirtilmiştir. Finansal olmayan raporların taksonomisine ilişkin çalışmalar bu incelemenin kaleme alındığı esnada halen devam etmektedir. Gerçeğe uyun sunum da en az ihtiyaca uygun bilgi kadar önemlidir. Dolayısıyla pay sahipliği haklarının kullanımı bakımından da sürdürülebilirlik raporlamasının önemli yer tutacağını değerlendiriyoruz.

Dikkate alınması gereken bir diğer nokta da pay sahibinin ve yönetim kurulu üyesinin inceleme ve bilgi alma hakkının kapsamı açısındandır. Hukuk alanında bir talebin konusu ile kapsamının ne olduğunun ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Bu kapsamda öncelikle bilgi alma hakkının süjesi (konusu) olan bilgilerin ortaya koyulması, sonrasında ise verilecek bilginin kapsamının belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir⁷⁶. Bilgi alma ve inceleme hakkının konusunu, bilgi verme yükümlüsü organların görev alanlarına giren bütün konular oluşturmaktadır⁷⁷. TTK m. 437/f. 2'deki "şirketin işleri" ibaresi de bilgi alma ve inceleme hakkını konu yönünden sınırlamamaktadır. Bu nedenle, finansal olmayan bilgiler de "şirket işleri" ile fonksiyonel bağlantısı olmak şartıyla pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkına dahil olduğu kanaatindeyiz. Pay sahibi, şirkete getirdiği sermaye payının nasıl yönetildiği ve yönetileceği hususunda bilgi alma hakkını serbestçe kullanabilir. Bu kapsama gizli yedek akçeler ve sarf yerleri hakkındaki bilgiler de dâhildir.⁷⁸

SONUÇ

Bir şirket, gerçek dünyada tablo ve raporları ile tecessüm eder veya varlığını ortaya koyabilir. Şirketlerin finansal tablo ve raporlar dışında iklime yönelik raporlama çalışmalarının hız kazanması, buna ilişkin ortaya çıkan değerlerin şirkete aktarılması ve böylece şirketin çevre, sosyal ve ekonomik olarak tüm yönleri ile yarattığı değerlerin ortaya koyulmasına imkan sağlayacaktır. Böylece şirketin gerçek değeri ortaya koyulabilmiş olacaktır.

Tıpkı finansal tablolarda olduğu gibi finansal olmayan tablolar da şirket ile ilgili yararlı, önemli ve ihtiyaç duyulan bilgilerin ilgililere sağlanmasını amacını güder. Bu amaç çerçevesinde her bir ilgili, kendi menfaat penceresinden verilen finansal olmayan bilginin somut sonuçları ile karşılaşır. Bu sonuçlar pay sahibi bakımından kar payının azalması, yöne-

ticiler bakımından yeni yatırımların iklim hassasiyetli şekilde yapılması veyahut devlet bakımından toplanan verginin azalması şeklinde ortaya çıkabilir. Dolayısıyla finansal olmayan raporlamanın da genel kurul, yönetim kurulu kararı ve denetim açısından önemi büyük olacaktır. Nasıl dürüst resim ilkesine aykırı finansal tablo ve raporlara dayanılarak alınan kararları "zehirleniyorsa"; finansal olmayan ve fakat finansalları etkileyen bilgiler bakımından da aynı sonuçlar meydana gelebilecektir.

Finansal ve finansal olmayan bilgilerin rapor kullanıcılarına birbiri ile etkileşimli şekilde ortaya koyulduğu entegre raporlamanın da ilerleyen günlerde çokça önem kazanacağını değerlendiriyoruz. Sürdürülebilirlik raporlamasındaki makul güvence verilen bilgiyi almakta potansiyel yatırımcıların, pay sahiplerinin, yönetim kurulu üyelerinin, alacaklıların, devlet makamlarının, sürdürülebilirlik konusunda sözleşmesine hüküm koyan sözleşen tarafların, birbiri ile rekabette olan teşebbüslerin veya birleşme – devralma sürecindeki şirketlerin ciddi menfaatinin olduğu çok açıktır. Bu öneme binaen raporlama taksonomisi ve bağımsız denetimi konusunda da çalışmaların devam ettiği gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

Baron, R. (2014). The Evolution of Corporate Reporting for Integrated Performance, Background paper for the 30th Round Table on Sustainable Development, Paris.

Bénicourt, E. ve Guerrien, B. (2017). Neoklasik İktisat Teorisi, Çev. Mustafa Dönmez, Hüseyin Şahin, Ertuğrul Tokdemir, İstanbul.

Busco, C., Frigo, M., Riccaboni, A. ve Quattrone, P. (2013). Integrated Reporting, Springer, New York.

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), İç Kontrol – Bütündeşik Çerçeve, Türkiye İç Denetim Enstitüsü Yayınları Yayın No: 11, İstanbul, 2013. Dahlsrud, A. (2008). How Corporate Social Responsibility is Defined: An Analysis of 37 Definitions, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, C: 15, No: 1, ss. 1-13.

Helvacı, M. ve Cankat, R. (2019). Karşılaştırmalı Hukukta Şirket Menfaati Kavramı, Prof. Dr. Sabih ARKAN'a Armağan, On

⁷⁶ Kaya (2001), s. 201.

⁷⁷ Kaya (2001), s. 202.

⁷⁸ Kaya (2001), s. 204.

İki Levha, İstanbul, ss. 521 – 552.

Helvacı M., Çamurcu E. ve Türkyılmaz İ. (2017). Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaati Kavramı, Prof. Dr. Hamdi YASAMAN'a Armağan, On İki Levha, İstanbul, ss. 309 – 331.

Kamu Gözetimi Kurumu (2023). Soru ve Cevaplarla Sürdürülebilirlik Raporlaması, İnternet Yayını.

Kaya, A. (2001), Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara,

Mülazımoğlu, M. (2020). Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Moroğlu, E. (2020). Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul.

Okuyucu, D. (2023). Anonim Şirketin Sosyal Sorumluluğu, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul.

Rüzgar, E. (2024). Anonim Şirketler Hukukunda Finansal Tablo ve Raporların Denetimi, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul
Schueth, S. (2003). Socially Responsible Investing in the United States, January 2003, Journal of Business Ethics 43(3): ss. 189-194

Thiel, P. (2020), Sıfırdan Bire, Pegasus Yayınları, İstanbul, 2020.

Yıldırım, G. ve Uzun Kocamış, T. (2018). Sürdürülebilir ve Daha İyi Bir Yönetim İçin Entegre Raporlama, Türkmen Kitapevi, İstanbul.

Yücenurşen, M. (2021). Entegre Raporlama, Gazi Kitapevi, Ankara.

İnternet Kaynakları

[www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1n%C4%B1n%20Belirlenmesi%20ve%20Yay%C4%B1mlanmas%C4%B1%20-16_06_2022%20-%20v2%20\(1\).pdf](http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1n%C4%B1n%20Belirlenmesi%20ve%20Yay%C4%B1mlanmas%C4%B1%20-16_06_2022%20-%20v2%20(1).pdf)

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

<https://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa>
https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/editoridosya/kyoto_protokol.pdf

<https://iklim.gov.tr/paris-anlasmasi-i-34>

<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/avrupa-yesil-mutabakati>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/07/20220719-3.pdf>

<https://www.kureselamaclar.org/>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1760>

cdn.cdp.net/cdp-production/cms/guidance_docs/pdfs/000/003/101/original/CDP_technical_note_-_Climate_transition_plans.pdf?1643994309

https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en

www.taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

www.taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-12/Default%20values%20transitional%20period.pdf

<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/ab-sinir-da-karbon-duzenleme-mekanizmasi/ab-skdm-bilgi-notu>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02003L0087-20230605>

<https://ticaret.gov.tr/data/64f5ba7713b8769d98615d86/>

AB%20ETS%20Bilgi%20Notu-23.08.2023.pdf

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231229M1-10.pdf

<https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s1-general-requirements-for-disclosure-of-sustainability-related-financial-information.pdf>

www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s2-climate-related-disclosures.pdf

<https://csb.gov.tr/iklimi-korumanin-bedeli-makale>

<https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%BoL.pdf>

www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/KurumsalSurdurulebilirlikRaporlarınaYonelikZorunluGuvenceDenetimlerinelliskinDuyuru.pdf

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=7ADSJyegor5b1RsgDQVX2g&no=k2vCgb2ThE8oe-i5qQ4f6HQ>

<https://www.oecd.org/sd-roundtable/papersandpublications/The%20Evolution%20of%20Corporate%20Reporting%20for%20Integrated%20Performance.pdf>

www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/educationcenter/1_Subat_2024_iklimle_ilgili_risk_ve_firsatlarin_niteligi_ve_sosyal_yonleri.pdf

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/csr.132>

<https://o-search-ebshost-com.opac.bilgi.edu.tr/login.aspx?direct=true&db=edsjsr&AN=edsjsr.25074988&site=eds-live>

*ÇİMENTO ENDÜSTRİSİ İŞVERENLERİ SENDİKASI olarak amacımız;
"Üyelerimizin çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve sosyal haklarını
korumak, karşılıklı yardımlaşmalarını sağlamak ve çalışma barışını devam ettirmektir."*

Merkez

Köybaşı Cad. No:40 34464
Yeniköy, Sarıyer/İSTANBUL
T+90(212)299 9222
F+90(212)299 1151

Ankara Ofisi

Tepe Prime A Blok Kat:18
Eskişehir Devlet Yolu 9. km. No:266
06800, Çankaya/ANKARA
T+90(312)447 2025

E-posta: bilgi@ceis.org.tr

Dijital Dergi

